

NICU GAVRILUȚĂ

**MAMA PROȘTILOR E MEREU GRAVIDĂ
SOCIOLOGIA PATOLOGILOR COTIDIENE
Cuvânt înainte de Ștefan Afloroaei**

**2010
Institutul European
Iași**

NICU GAVRILUȚĂ (n. 1963) este profesor universitar doctor și decan al Facultății de Filosofie și Științe Social-Politice a Universității „Al. I. Cuza” din Iași. Sociolog, antropolog și eseist. Din 2007 este conducător de doctorat în domeniul sociologie. Predă cursuri de *Sociologia religiilor*, *Antropologie socială și culturală*, *Religie și asistență socială*, *Mentalități sociale*. Este vicepreședinte al *Societății Sociologilor din România*, director de programe al *Societății Academice de Cercetare a Religiilor și Ideologiilor* (SACRI) și al *Fundației Academice AXIS* din Iași. Coordonează *Seminarul de Cercetare Interdisciplinară a Religiilor și Ideologiilor* (SCIRI) Iași și este membru în redacția revistei *Journal for the Study of Religions and Ideologies* (www.jsri.ro).

A publicat volumele: *Mentalități și ritualuri magico-religioase* (Polirom, Iași, 1998), *Culianu, jocurile minții și lumile multidimensionale* (Polirom, Iași, 2000), *Imaginarul social al tranziției românești* (Dacia, Cluj-Napoca, 2001), *Fractalii și timpul social* (Dacia, Cluj-Napoca, 2003), *Hermeneutica simbolismului religios* (Editura Fundației AXIS, Iași, 2003), *Mișcări religioase orientale. O perspectivă socio-antropologică asupra globalizării practicilor yoga* (Editura Provopress, Cluj-Napoca, 2006), *România în starea bardo. Publicistică și dialoguri culturale* (Editura Provopress, Cluj-Napoca, 2006), *Antropologie socială și culturală* (Polirom, Iași, 2009), *Sociologia sportului. Teorii, metode, aplicații* (în colaborare) (Polirom, Iași, 2010) .

CUPRINS

CUVÂNT ÎNAINTE

ÎN CE SENS „MAMA PROȘTILOR E MEREU GRAVIDĂ”?

I. PATOLOGII POLITICE

1. Barack Obama – un creștin flexibil și inteligent
2. Obama, avortul și Vaticanul
3. Bioterorismul
4. Românii – specialiști în violuri? (1)
5. Românii – specialiști în violuri? (2)
6. FMI – „asasin economic” sau „Mesia” postmodern?
7. Puterea florilor înmuiate în sânge
8. Rusaliile și Sfântul Duh la Bruxelles
9. Resacralizarea pământului – o nouă politică mondială?
10. Ordalia bunului simț
11. Băsescu și puterea ocultă a flăcării violet

II. PATOLOGII ALE SACRULUI

1. Cumpărăturile de sărbători. Simbolică sacră și patologie ostentativă
2. Crăciunițele sexy
3. Cadourile swarovski și magia lumilor de cristal
4. Sfântul Valentin. De la iubirea de Dumnezeu la vibratoarele superexcitante
5. Blajinii, pușca și cureaua lată
6. Văpaia Sfântului Ilie
7. Sfânta Cruce și paradoxurile netransfigurate
8. Pelerinajul – un Woodstock al ortodoxiei românești?
9. Halloween, între mitologia celtică și superdistracția românească
10. *Avatar* și reactivarea religiozității cosmice

III. PATOLOGII RELIGIOASE

1. O nouă provocare: *Biologia credinței* (1)
2. O nouă provocare: *Biologia credinței* (2)
3. Pașapoartele biometrice și conspirațiile fiarei apocaliptice
4. Cultura pop – instrument de manipulare sau religie alternativă ? (1)
5. Cultura pop – instrument de manipulare sau religie alternativă ? (2)
6. Mitul Michael Jackson
7. Madonna n-are organ metafizic
8. Stresul – o problemă de management al destinului
9. Sfârșitul lumii. Baba Zdranga vs. experții nanotehnologiilor
10. Anul 2012 – sfârșitul lumii?
11. Noul cod al lui Dan Brown: *Simbolul pierdut*
12. „Islamizarea tăcută” a Europei? Cazul minaretelor

IV. PATOLOGII SOCIALE

1. Frustrările românești și excelența occidentală
2. Finanțarea învățământului universitar
3. Filosofii – creațiile de lux ale școlii de tâmpiți?
4. Bacalaureații „spun lucruri trăsnite”
5. Creierul – „un organ oarecum indispensabil capului”
6. Admiterea la facultate
7. „Mama proștilor e mereu gravidă”
8. Universitarul român – un „negru” pe plantație?
9. Fotbalul și dulcea otravă a neputinței
10. Finala Cupei Violenței la români
11. Prostituția – artă sacră sau patologie socială ?
12. Trăiesc românii cu frica-n sân?

Cuvânt înainte

Aș dori să observ de la bun început că volumul de față nu este deloc unul obișnuit. În primă instanță, apare ca un volum ce adună articole cu o tematică socială și culturală extrem de diversă, aproape barocă în compoziția ei. Însă alegerea unor subiecte spre discuție nu a fost totuși deloc întâmplătoare. Constați imediat că ele privesc mai ales viața noastră cotidiană, cea care se remarcă printr-o varietate aproape năucitoare de întâmplări.

Dintre acestea, unele ne expun și ne descriu mai bine decât altele, sunt cu alte cuvinte simptomatice. Tocmai acest lucru le aduce mult în față, faptul că ele devin pentru noi adevărate simptome ale lumii de astăzi. Află vorbindu-se, de pildă, despre pelerinaje și bioterorism, avort, mituri actuale și sărbători, decizii financiare și instituții de învățământ, „funcții facultative” ale creierului omenesc, prostituție, pașapoarte și filosofie, cultură pop și resurse simbolice, fotbal și sacrificiu în spațiul public, moduri neașteptate de a face politică, idoli noi sau temple situate la drumul mare etc.

Sub aspect temporal, cum ne previne autorul, toate aceste situații sau întâmplări acoperă ultimul an din istoria noastră recentă. Geografic și cultural, însă, nu există granițe precise, întrucât ceea ce se întâmplă undeva în lume poate oricând avea ecouri sau consecințe până aici unde trăim noi, și invers.

Așadar, unele situații și întâmplări exprimă mult mai elocvent decât altele modul în care decurge viața noastră de fiecare zi. Au un nerv distinct al lor, o ritmică alertă și discontinuă, cu treceri bruște de la o stare la alta, cu fracturi și excese imprevizibile. Deși le vedem sau le întâlnim în chip frecvent, au puterea să ne șocheze în continuare.

Cum anume procedează Nicu Gavriluță în fața acestor irupții frecvente și neașteptate ale vieții cotidiene? Bine cunoscut în spațiul cercetărilor de sociologie și antropologie, autorul ne propune o manieră nouă de a discuta despre ceea ce ar fi propriu astăzi vieții noastre sociale. Ca și cum ar lua o necesară distanță față de discursul academic al sociologului, se repliază și revine la ceea ce realmente poate să ne provoace în viața de zi cu zi. Preferă modul direct și personal de a vorbi, cu referințe abrupte și cu indicarea francă a faptului în atenție. Caută să-l descrie în datele lui izbitoare, frapante, cu întreaga lui violență și cu elementul pitoresc pe care îl conservă. Cum spuneam mai sus, știe să aducă în atenție tocmai acele situații sau întâmplări care se dovedesc a fi adevărate simptome ale unei ciudate normalități

sociale. Importă, aşadar, nu atât frecvenţa lor, nici extensiunea lor socială, ci înainte de toate semnificaţia lor aparte. Căci pot fi văzute ca semne ale unor schimbări neaşteptate, mărci ale unor evoluţii diferite – non-clasice sau „eretice”, în sensul sociologic al cuvântului.

Nu ştim încă dacă anunţă fenomene care vor schimba complet şi radical peisajul vieţii sociale, însă ne pot face atenţi asupra unui gen de evoluţie socială în faţa căruia nu suntem încă în suficientă măsură pregătiţi. Cu alte cuvinte, ne previn în legătură cu o formă de normalitate care este fie marginală, fie excentrică, oricum diferită de cea pe care o invocăm într-o perspectivă să zicem modernă. Aş fi vrut să folosesc ghilimelele pentru acest cuvânt, „normalitate”, ce încă mai naşte în mintea noastră unele dorinţi sau chiar nostalgii asemeni celor legate de vârsta copilăriei. Însă nu le voi folosi, căci normalitatea nu mai poate fi deloc socotită o stare ingenuă sau paşnică. Dimpotrivă, dacă într-adevăr mai există, ea se reface continuu, se tot recompune ca mod comun şi tranzitoriu de viaţă. Unele norme noi, care caută să o descrie şi să o facă evidentă, sunt ele însele în mişcare.

În consecinţă, cum bine a spus cu câţiva ani în urmă Marshall McLuhan, schimbarea însăşi, cu tot şocul şi provizoratul ei, ajunge în aceşti ani o adevărată normă socială. Ea este aptă să indice o formă nouă de normalitate, chiar dacă ne vom obişnui mai greu să o socotim ca atare.

Dar despre ce simptome este vorba în această carte? Autorul aduce în atenţie, pur şi simplu, acele situaţii sau fenomene care, oricât de excentrice sau de ciudate ar putea să ne apară, fac parte puţin câte puţin din „fluxul normal” al vieţii noastre publice. Este vorba, de exemplu, despre atitudinea omului de astăzi faţă de trup, cu biologia sa exhibată uneori în chip public şi cu noile fantasme erotice sau medicale care o însoţesc. Sau atitudinea sa faţă de pământul pe care trăieşte, cu schimbările climatice care se petrec acum şi cu noua eschatologie populară prin care se anunţă forme insolite ale „sfârşitului lumii”. Este vorba, într-o altă privinţă, de capacitatea de sacrificiu a generaţiei tinere (Chişinău, 12 aprilie 2009), o generaţie socotită uneori – în grabă sau cu destulă ipocrizie – ca lipsită de repere istorice şi morale.

Nicu Gavriluţă observă totodată cum în peisajul comun şi aparent insignifiant al vieţii cotidiene irump forme derivate (ca să nu spun decăzute) ale sacrului. Se impun fantasme şi simbolisme noi, unele chiar stranii, legate de acele sărbători laice care angajează omul mai ales în „saturnalii” domestice, spectacole şi petreceri în piaţă, *shopping* până la epuizare şi *show-uri* pe ritmuri pop, cadouri *swarovski* şi un vacarm popular organizat până în cele mai mici detalii. Se adaugă acestui peisaj prezenţa unor idoli de o săptămână şi a unor vip-uri de o

noapte, „crăciunițe sexy”, profeți de mahala, lideri apăruți oarecum din neant și vizionari ieftini ai balamucului general.

Cum observă autorul la un moment dat, există în continuare o foame uriașă de ocult și fantastic, o nevoie elementară de a seduce și de a fi sedus, forme noi ale fricii colective, spaime ce nasc plăceri ascunse, ritualuri laice ivite în spațiul unei istorii deschise și cosmopolite.

Mai mult decât atât, există astăzi destule forme ale prostiei, unele din ele acceptate ca absolut normale și aduse treptat în stadii aproape instituționalizate. La acestea din urmă autorul se oprește destul de mult, din motive cât se poate de serioase, căci, așa cum singur ne spune, „mama proștilor este mereu gravidă”. O tipologie a prostiei colective, în lumea de astăzi, devine astfel posibilă și, probabil, utilă, în măsura în care mai putem crede într-o terapeutică socială a ei.

Însă toate acestea, cum am încercat să spun mai sus, reprezintă pentru autorul cărții simptome ale unei patologii care se cere bine descrisă. De altfel, cartea de față se subintitulează *Sociologia patologiilor cotidiene*. Mai mult chiar, fiecare din cele 4 secțiuni în care este delimitată are în vedere o specie distinctă de patologie cotidiană: patologia vieții politice, cea a sacralului, patologia vieții religioase și cea socială ca atare.

Unele articole nu se înscriu vizibil sub această intenție interpretativă, de exemplu cele referitoare la condiția studentului și a universitarului în spațiul cultural românesc. Însă ele pot oferi elemente pentru o mai bună simptomatologie în analiza altor situații sau fapte sociale.

În ce sens totuși patologie? Nu în sensul medical sau psihiatric al cuvântului, căci nu-și propune nimeni să identifice noile pasiuni și excese populare, cotidiene, cu abaterea psihică ce necesită neapărat o terapie clinică. Sensul termenului este mai curând cel etimologic: *patologică poate să ne apară acum acea conduită cotidiană ce stă sub puterea unor pasiuni sau afecte excesive, a unor impulsuri ce nu cunosc limite precise*. Multe dintre acestea află astăzi destulă libertate, un spațiu destul de larg și indecis spre a-și manifesta excesul propriu.

Mai ciudat încă, excesul ca atare devine cumva acceptabil atunci când ia un chip colectiv și public. Așa se întâmplă, de pildă, când are loc vulgarizarea completă a unor ritualuri și sărbători. La fel și atunci când se practică pe scară largă importul facil al unor formule populare de „distracție”, divertisment sau viață mondenă. Nu mai puțin bizar este și efortul public de a decerebraliza complet sexualitatea elementară a omului.

Un lucru asemănător l-am putea recunoaște în maniera lejeră sub care omul de astăzi poate să stigmatizeze sau să fie stigmatizat. De pildă, poate fi socotit, cu o ușurință stupefiantă și pentru o întreagă regiune continentală, ca simplu „hoț”, „violator”, „primitiv”, „barbar” etc.

Se reface în lumea de astăzi, cu o ușurință greu de înțeles, instituția mai veche a „țapului ispășitor”. Devine în continuare flagrantă nevoia unor comunități de a exorciza răul social prin identificarea acelei instanțe care înseamnă deopotrivă otravă și medicament, purtător al răului și prevestitor al vindecării colective, ceea ce altădată în lumea greacă s-a numit *pharmakos*.

Se refac, de la un timp la altul, scenariile conspirației oculte, cu sentimentul general că stările dificile sau critice pe care le trăiesc oamenii sunt premeditate și pregătite din timp de către cei care, puțini la număr, ar ști să orienteze după voia lor mersul ciudat al istoriei prezente.

Vizarea negativă a celuilalt – a celui străin sau nomad, a celui care încă nu gândește „în același fel” și nu simte „cum trebuie” – cunoaște forme deopotrivă vechi și noi. Uneori se ajunge la demonizarea sa, cum bine observă în câteva rânduri autorul cărții de față. De fapt, aproape cu fiecare articol din acest volum ai de a face cu ceea ce astăzi se petrece „altfel”, în alt mod și cu o altă logică decât cea care ne este familiară. Față de acel „cu totul altfel” pe care l-a explorat cu atenție fenomenologia religiei, de pildă Rudolf Otto, survine masiv un „altfel” cât se poate de profan, comun sau chiar de-a dreptul trivial. Nu știi deocamdată ce ascunde acest gen de alteritate comună, vulgară, care inundă uneori complet viața noastră cotidiană. Dar nu poți să nu-i observi forța aparte și unele consecințe grave pe care le are.

Toate acestea țin de una și aceeași istorie cotidiană, cea recentă, chiar dacă ea comportă alte ritmuri și alte repere politice sau religioase. Am de aceea motive să spun că o carte precum cea de față ne dă posibilitatea să ne privim din nou cu atenție în oglinda neconvențională a vieții noastre cotidiene.

Iași, 30 ianuarie 2010

Ștefan Afloroaei

ÎN CE SENS „MAMA PROȘTILOR ESTE MEREU GRAVIDĂ”?

Volumul de față adună editorialele publicate în cotidianul *Ziua de Iași*, timp de un an și ceva, în intervalul noiembrie 2008 - ianuarie 2010. Unele texte dau seama într-o manieră personală și (sper) stimulativă de anumite reușite culturale, sociale și politice specifice timpului nostru. Mă refer, printre altele, la consistentul capital de simpatie pe care președintele Barack Obama l-a câștigat aproape peste tot în lume, inclusiv în România. Am citit victoria primului președinte american de culoare ca pe o fericită întrupare a idealului multiculturalist american. Obama este sensibil și atent la diferențele de mentalitate, religie, rasă și cultură dintre occidentalii americani/europeni și reprezentanții altor seminții. Este, în fond, o lecție diplomatică despre viitor, în spiritul „noului umanism” (Mircea Eliade) pe care o avem (încă) de învățat și noi, românii.

Tot sub semnul reușitei stă și sacrificiul tinerilor moldoveni pentru schimbarea regimului Voronin din Republica Moldova. Simbolic este vorba de puterea florilor înmuiate în sânge de a exorciza patologia roșie, un cancer total lătit ca o râie pe trupul suferind al semenului nostru de peste Prut. Regăsesc aici reactivate peste timp însemnele simbolice ale mișcărilor contestatare de tip „flower power” din America anilor 60 ai secolului trecut.

Noul model de știință (*biologia credinței*) - sensibilă la spiritualitate și în măsură să confirme (evident, în felul ei) străvechile intuiții religioase - sunt alte exemple ce stau sub semnul benefic al reușitei.

Totuși, majoritatea textelor din această carte radiografiază varii ipostaze ale patologiei socialului românesc. Le-am grupat sub semnul destinal al *veșnicei prostii omenești*. Prostia - această constantă a naturii umane - ne surprinde oricând cu expresii proaspete, vii, de incontestabilă actualitate. Tocmai în acest sens „mama proștilor e mereu gravidă”. Este și normal din moment ce prostia se naște clipă de clipă. N-are moarte. Cu toate acestea, în sine prostia nu există. Există doar prostiile. Unele sunt naturale, firești, chiar simpatice, altele, dimpotrivă, sunt patologice și, prin urmare, absolut detestabile.

Astfel, sub semnul *prostiei ca deficiență, necunoaștere și omenească ignoranță* stau desacralizarea unor mari sărbători românești (Crăciunul, Anul Nou, Paștele Blajinilor, Rusaliile, Sfântul Ilie, sărbătoarea Sfintei Cruci, Sfânta Parascheva etc.) și importul în formule laxe, total permissive, a unor sărbători străine (Sfântul Valentin, Halloween-ul etc.). Fenomenologia iubirii, de exemplu, de la martirajul Sfântului Valentin la sexualitatea pătimașă, stimulată de vibratoare, alifii și alte fantezii simbolizează nu doar desacralizarea lumii, hedonizarea vieții, dar și permanenta noastră căutare a absolutului în formule hard,

inedite și neconvenționale. Tot sub semnul acestei specii de prostie omenească stă și cultul național al kitsch-ului, al VIP-urilor ultramediatizate, totul în detrimentul veritabilelor elite și al autenticelor modele morale românești.

Stigmatul aplicat românilor din Italia (acela de „specialiști în violuri”) ilustrează perfect nefericita ipostază a *prostiei ca handicap social*. Ești prost în sensul că ți se aplică automat eticheta, stigmatul de „țigan”, „hoț”, „violator”, în virtutea mecanismului social al funcționării *predicției creatoare*. Un zvon fals devine real în virtutea faptului că este interpretat ca fiind real. E de ajuns ca un român din Italia să fie acuzat de viol pentru ca toți românii de acolo să fie taxați drept violatori! O generalizare nepermisă și infinit păguboasă. Mai regăsesc în exemplul discriminării românilor din Italia și expresia actuală a ritualului de tip *pharmakos*, cel prin care o comunitate majoritară (cea italiană) își sacrifică constant alteritatea (străinul din Carpați) pentru a-și defula umorile, tensiunile, frustrările și neputințele de orice fel. Oarecum la fel se întâmplă și cu musulmanii europeni, (auto)stigmatizați după interzicerea construirii noilor minarete în Elveția.

În altă ordine de idei, este cu puțință ca scenariile conspiraționiste de orice fel să ilustreze *prostia ca privare*. Poate fi vorba de absența unui necesar simț al firescului și al dozării rezonabile a proporțiilor. Arta „de a sări calul” o stăpânesc mulți „specialiști” ai tranziției românești. Am exemplificat fenomenul cu scenariul demonizării FMI-ului. Împrumutul acordat României este interpretat din perspectiva scenariului internațional conspiraționist, cel căruia România ar urma să-i cadă pradă sigură. Fondul Monetar Internațional ar fi un veritabil „asasin economic” ce urmărește noua cucerire a lumii prin înrobire economică. Corporațiile internaționale devin astfel noi chipuri ale „statului magician”, după inspirata expresie a lui Ioan Petru Culianu.

Un alt scenariu conspiraționist relatat în carte este cel al controlului și manipulării maselor prin mijlocirea pașapoartelor biometrice și prin aplicarea maleficului număr 666 cu ajutorul tehnologiei moderne.

Prostia ca „*seninătate a imbecililor*” (Flaubert) este ilustrată, în opinia mea, și de darurile ostentative de Crăciun și Anul Nou. În mod normal, ele ar trebui să fie sincere, dezinteresate și discrete. Practicate creștinește, cu alte cuvinte. Din moment ce sunt publice și ostentative, înseamnă că semnifică o nemărturisită ambiție a dăruitorului de a rămâne în memoria socială asemenea unui VIP bogat și debordând de generozitate. E ca și cum am încerca să ne compensăm ratările, ambițiile frânte și mândriile îndelung tănuite printr-o mare cheltuială de sărbători. Este un gest psihanalizabil, săvârșit cu imperturbabila seninătate a

unui „imbecil” care nu-și pune nici măcar în vis problema banalității și chiar mediocrității viețuirii sale.

Prostia aristocratică – evident apanaj al spiritelor alese – nu lipsește. Este ilustrată cu patologiile educației românești comparativ cu reușitele occidentale; cu nefericita și permanenta subfinanțarea a învățământului universitar românesc; cu evidentele carențe ale noului sistem Bologna, dar și cu strania reprezentare prezidențială a filosofilor ca fiind „creațiile de lux ale școlii de tâmpiți”. Campania electorală din 2009 ne-a oferit și ea cu apreciazabilă generozitate monstre de prostie aristocratică. Am reținut în această carte doar exemplul jurământului stâmb, cu mâna pe Biblie, rostit ferm și apăsător de Mircea Geoană și Traian Băsescu.

Prostia ca insuficiență mentală este și ea ubicuuă. Ar putea explica bolile sistemului educativ, dar și tragedia savuroaselor perle secrete de elevi la recentul bacalaureat.

Cartea de față își mai propune o *lectură în cheie mitico-religioasă a unor realități contemporane*. Tragediile lumii de azi, ca și catastrofele viitorului apropiat, ar fi (și) inevitabila pedeapsă a desacralizării pământului. Experimentele nucleare, poluarea, distrugerea vegetației și masacrarea faunei nu pot fi controlate fără o profundă schimbare de mentalitate a omului (post)modern față de pământ. E necesară depășirea „prostiei ca încremenire în proiect” (Gabriel Liiceanu). Prin urmare, infuzia în masă de mitologie și metafizică arhaică privind teluricul este astăzi una absolut necesară.

Cristalele Swarovski ilustrează, la rândul lor, o mitologie postmodernă care seduce rapid imaginarul. Regăsim apoi fantasme mitico-religioase și în muzica pop, cu referire precisă la Michael Jackson și Madonna. Motivul sfârșitului lumii este citit în cheie gnostică. Foamea de fantastic, ocult și misterios, de societăți secrete (masonii) și de stranii scenarii inițiatice este saturată public prin noul roman al lui Dan Brown, *Simbolul pierdut*. L-am interpretat în cheia oferită de Ioan Petru Culianu, încercând să argumentez în ce măsură noua tehnologie devine „magicianul de serviciu al unei lumi în agonie”. Cu ajutorul ei, noile scenarii ale minții permit accesul la lumile multidimensionale.

Mama proștilor e mereu gravidă mai radiografiază și alte realități sociale: dezamăgirea națională provocată constant de fotbalul românesc; desacralizarea prostituției și legalizarea viciilor; ipostazele fricii la români în anul 2009. Toate acestea dau seama împreună de misiunea sociologului publicist în cetate: *aceea de interpreta o patologie socială și de a oferi necesarele terapii*. Mulțumiri speciale lui Ovidiu Mihaiuc și cotidianului *Ziua de Iași* pentru că au făcut cu puțință acest exercițiu jurnalistic al autorului.

Iași, 30 ianuarie 2010

I. PATOLOGII POLITICE

BARACK OBAMA – UN CREȘTIN FLEXIBIL ȘI INTELIGENT

Barack Obama, omul care a îndrăznit să spere la realizarea visului american, este un credincios. A câștigat alegerile într-un timp în care „95% dintre americani cred în Dumnezeu, peste două treimi aparțin unei Biserici, 37% se consideră creștini devotați și sunt mult mai mulți americani care cred în îngeri decât americani care cred în evoluție”. L-au votat milioane de americani care ajung „la concluzia că munca, averea, distracțiile lor și faptul că sunt foarte ocupați nu sunt suficiente.” Au o reală nevoie de da un sens spiritual existenței, de a institui un „arc narativ în viețile lor”, cum îl numește Obama.

Ei bine, candidatul de culoare a știut să speculeze bine această fecundă vitalitate religioasă a americanilor. El însuși marturisește că este stăpînit de ea. Este botezat în Biserica Trinitariană Unită din Chicago și are convingerea că politica o face sub semnul unei irezistibile chemări a spiritului divin. Aflăm toate acestea din cartea sa din 2006, *The Audacity of Hope*, recent publicată în versiune românească (*Îndrăzneala de a spera*, București, Editura Rao, 2008, pp. 207, 211).

Aparent paradoxal, creștinul Barack Obama simpatizează mai curînd cu mișcarea proavort. De ce? În primul rînd datorită aversiunii pe care o are față de antiavortişti ce agresează femeile la intrarea în clinici, urlînd din răsputeri și sufocîndu-le cu fotografiile fetușilor ciopîrțiți. Apoi mai este în joc și încrederea președintelui american în puterea de decizie a femeilor. Este o veritabilă dramă să lupți cu muștrările de conștiință și nu e ușor să iei o decizie responsabilă. Chiar în America anului 2008 există și un alt risc: acela de a se avorta clandestin, cu mijloace primitive, în condițiile în care juridic avortul ar putea fi interzis. Și atunci, Obama, un „marxist pedant fanatic”, cum l-au numit cei de rea-credință și unii adversari politici, a pledat pentru educația familiilor sărace privind contracepția, evitarea sarcinilor nedorite și, la nevoie, adopția. Soluția realistă a creștinului Barack Obama este următoarea: *consilierea spirituală și medicală de dinainte de avort, cea care ar putea reduce numărul de victime inocente*. Soluția politicianului Barack Obama este mult mai nuanțată: flexibilitate și discernămint în analiza situației. Poți fi un bun creștin, dar să accepți avortul în cazurile de viol și incest. Asumarea riscurilor specifice avorturilor tîrzii este un alt exemplu de diplomatie și de recunoștere a copilului ca individualitate cu drepturi sociale.

O asemenea viziune creștină vie, flexibilă la realitățile sociale, a primit-o Barack Obama în familie mai curînd ca pe o componentă a educației totale. Din cuprinsul ei, educația religioasă este doar o ipostază. Remarc însă formidabila deschidere culturală și religioasă pe care tînărul președinte o are față de alte tradiții, culturi și religii. „În casa noastră Biblia, Coranul și Bhagavad Gita stăteau pe același raft cu cărți de mitologie greacă, scandinavă și africană. De Paști și de Crăciun, mama mă ducea la biserică, așa cum mă ducea și la templul budhist, la festivalul chinezesc de Anul Nou, la altarul șintoist și la cimitirele vechi din Hawaii”(p.212). Prin urmare, putem spera la o politică externă și la o diplomatie americană bazate pe cunoașterea și acceptarea alterității religioase.

Toate acestea sunt semne bune ale salvării visului american, atît de prețuit de chiar părinții fondatori ai Statelor Unite ale Americii.

OBAMA, AVORTUL ȘI VATICANUL

Cu doar câteva zile în urmă, Barack Obama a luat curajoasa decizie de a finanța organizațiile nonguvernamentale americane care practică avortul în afara Statelor Unite ale Americii. Imediat, chiar a doua zi, în virtutea unei venerabile tradiții, Vaticanul a reacționat.

Arhiepiscopul Rinno Fisichella, președintele Academiei Pontificale pentru Viață a Vaticanului, a taxat drept „arogantă” decizia celui mai puternic om de pe planetă de a da frâu liber avorturilor. A echivalat aprobarea finanțării avortului și a unui test pe om privind terapia pe baza celulelor stem embrionare cu „distrugerea de ființe umane”. Avantajul obținerii unor inedite tratamente privind vindecarea leziunilor și a bolilor considerate incurabile este trecut sub tăcere de către arhiepiscopul catolic.

În interviul dat unui ziar italian, oficialul invocat susținea că drumul spre dezamăgire a lui Obama a fost surprinzător de scurt. Pentru arhiepiscop da, nu însă și pentru majoritatea americanilor. Un sondaj Gallup dat publicității sîmbătă arată că 68% dintre americani sunt de acord cu primele măsuri ale președintelui de culoare. Numai 12% dintre intervievați se opun, iar 21% nu s-au pronunțat. Nici Bill Clinton și nici George W.Bush n-au avut un start prezidențial așa de bun.

Marele succes din perioada campaniei electorale a primului președinte american de culoare este pus de oficialul Vaticanului (și) pe seama tăinuirii unor teme morale, cum ar fi, printre altele, (ne)interzicerea avorturilor.

Din punctul de vedere al unui sociolog semnificative sunt, în felul lor, și comentariile anonime la articolele din presă în legătură cu acest subiect. Admir și respect pe cei care își semnează intervențiile, indiferent care sunt acestea. Detest însă anonimii care-și camuflează înainte de toate lașitatea, apoi ignoranța, frustrările, ambițiile frînte sub varii pseudonime.

Unul dintre ei se folosește de pretext pentru a acuza preoții catolici de pedofilie și pederastie. Consideră că este prea mare și insuportabil păcatul a sute de mii de preoți catolici în 1.700 de ani. Prostii! Situații nefericite de genul celor amintite au existat dintotdeauna în istorie și nu doar în catolicism. Ubicuitatea lor nu le justifică. Dar trebuie să fii un monument de ignoranță și rea-credință să judeci o venerabilă Biserică, cum este cea catolică, prin prisma unor cazuri de podofilie și pederastie. Dacă asemenea cazuri au fost reale, atunci este drama unor bieți oameni care n-au reușit să se mențină la înălțimea pozițiilor lor spirituale. Pînă la

urmă este problema lor, a familiilor implicate, a comunităților și nu în mod special a Bisericii Catolice.

Evident, Biserica nu este ruptă de viața socială. Dramele lumii contemporane trebuiesc discutate și amendate de Biserică, indiferent de regiunea geografică în care se petrec. Inclusiv cele din China, acolo unde există o politică de stat a avortului ca măsură de limitare a nașterilor. Anonimii de pe Internet au, în această privință, dreptate.

Biserica catolică va trebui să se pronunțe și cu privire la recente cercetări privind convertirile forțate din Spania perioadei inchișitoriale. Este vorba de trecerea la catolicism a evreilor de rit sefard și a musulmanilor, imediat după înfrângerea acestora din urmă de către regii catolici în secolul XV. Consecințele acestor convertiri forțate sunt analizate astăzi științific, cu ajutorul testului ADN și al cromozomului Y. Semnificativ este faptul că 10,6% dintre actualii locuitori ai peninsulei au strămoși mauri, iar 19,6% se trag din evreii de rit sefard.

În spiritul acestei provocări, un alt anonim de Internet cere catolicismului să-și reconsidere valorile. Ele n-ar mai fi – chipurile – compatibile cu realitățile secolului XXI. Fals! Valorile religioase, creștine sau necreștine, nu sunt actuale sau inactuale. Ele sunt eterne pentru că definesc însăși condiția umană. Sunt consubstanțiale ființei umane și vor exista atât timp cât vor exista oameni. Un pic de lectură din istoria religiilor n-ar strica...S-ar înțelege atunci că Biserică nu poate fi niciodată de acord cu păcatul, indiferent că se numește avort sau nu. Ceea ce nu înțeleg însă anonimii de pe Internet e faptul că Biserica nu anulează libertatea omului. Poți să ai viața sexuală pe care o dorești și să avortezi ori de câte ori simți nevoia, dar în acest caz nu te mai poți numi creștin.

Pentru noi, discuția ar putea începe chiar de la numărul în creștere de avorturi, divorțuri și infidelități conjugale. Toate acestea în condițiile în care peste 80% ne declarăm a fi creștini ortodocși. Acesta ar putea fi o veritabilă provocare pe care recenta decizie a lui Barack Obama o poate aduce nouă, românilor.

BIOTERORISMUL

Recent, fantasmele apropierea sfârșitului lumii au început să bântuie mințile creștinilor înfricoșați de prezența camuflată a Satanei sub chipul tehnic al cipurilor biometrice din noile noastre buletine și pașapoarte. În așteptarea răspunsului oficial al Patriarhiei Române, amân subiectul pentru viitorul apropiat.

Astăzi voi avea în atenție o amenințare cât se poate de sigură: bioterorismul. Realitatea lui incontestabilă este egalată doar de indiferența sau nejustificata încredere cu care privim deseori fenomenul. „Există bioterorism, dar nouă, românilor, nu ni se poate întâmpla o așa nenorocire”, pare a fi mentalitatea comună a bunului român, așa cum reiese ea dintr-o simplă interviuare a ieșenilor.

Răul botezat modern bioterorism are o venerabilă tradiție. Iată doar trei exemple istorice, absolut sugestive: 1) vechii romani care aruncau hoiturile otrăvite în apele potabile ale râurilor, provocând adevărate epidemii; 2) războinicii de stepă (tătarii) care strecurau cu diabolică malițiozitate cadavrele ciumaților în mijlocul cetăților asediate; 3) vitejii celor două țări românești care executau ireproșabil îndemnul voievodal: „otrăviți fântânile, ardeți holdele...” erau cu toții niște impecabili bioteroriști avant-la-lettre.

Astăzi, strategia bioterorismului este aproape aceeași, doar mijloacele sunt, evident, altele. Se folosesc viruși, bacterii, ciuperci, toxine și microorganisme. Agenții morții poartă nume moderne: variolă, antrax, botulinică, tularemie, febră hemoragică etc.. Efectele sunt și ele mult amplificate în rău.

Costurile sociale și financiare ale preparării meniurilor mortale sunt ieftine. Tocmai de aceea bioterorismul se mai numește și „bomba săracului”. Cu doar câteva kilograme de antrax poți trece în neființă sute de mii de locuitori din orice mare oraș al lumii. Răul bioterorist se multiplică insesizabil, după o variabilă perioadă de incubatie. Abia după ce apar primele semne ale dezastrului te mai poți gândi la posibilele miracole ale salvării. Rezultă clar că panica ce se înstăpânește asupra mulțimilor poate fi și ea una neobișnuit de devastatoare.

Am convingerea că bioterorismul este un scenariu apocaliptic în versiune postmodernă, poate infinit mai amenințător decât incertul pericol al ștampilării cu numărul Fiarei (666). Amintesc aici doar nefericitul eveniment din Japonia anul de grație 1995, martie 20. Atunci o anumită parte a sectei Aum a pus la cale atentatul cu gazul sarin din metroul orașului Tokyo.

Se pune acum fireasca întrebare: există soluții? Întotdeauna există. Excluzînd-o pe cea cinică a frecării trupului cu noroi pentru a ne obișnui cu pămîntul, aş aminti înainte de toate *urgența conștientizării pericolului*. Răul, indiferent de forme, este astăzi prezent peste tot și oricând ne poate surprinde. Nu este suficient să ne încredem doar în proverbialul noroc românesc al viețuirii pe un pămînt binecuvîntat de Dumnezeu. Trebuie să mai și facem ceva în acest sens.

După septembrie 2001, francezii au Planul Biotox. El presupune creșterea stocurilor naționale de vaccin contra variolei și a altor agenți biologici ai morții global administrate. Au laboratoare de urgență funcționale 24 de ore din 24. Australia, Israelul și SUA au investit bani serioși în siguranța națională. SUA, de exemplu, a reorientat fondurile destinate inițial cercetărilor privind terapia HIV/SIDA pentru descoperirea unui nou vaccin împotriva antraxului. Optimista convingere a tuturor este că nu există (încă?) o armă biologică perfectă. Prin urmare, bioterorismul poate fi învins.

Or, populația occidentală nu numai că este pe deplin conștientă de maleficitatea bioterorismului, dar este antrenată periodic în exerciții de bună reacție la un asemenea atac . Alte soluții? Controlul temeinic și eficient al migrației. Atunci când cifra emigranților depășește ordinul sutelor de mii, inevitabil se produc adevărate blocaje ale sistemelor de sănătate. Ele duc la o nefericită creștere a vulnerabilității sociale în fața pericolului bioterorist.

În sfîrșit, mai există soluția spirituală a dialogului intercultural și interreligios. Acesta vizează, înainte de toate, creștinismul și islamul. Dialogul autentic cere timp și specialiști formați în universități. Efectele lui pot fi însă cu adevărat eficiente. Modul în care dialogul intercultural/interreligios are loc astăzi - cu politicieni și diplomați perfect străini de mentalitățile, simbolurile și ritualurile religioase ale emigranților din Occident - lasă mult de dorit. Prin urmare, pericolul bioterorismului rămîne, teoretic, la fel de mare în România ca și în alte țări ale lumii occidentale.

Exemplul țărilor amintite trebuie urmat rapid și de România. Ne dorim să învățăm din exemplu americanilor care au trecut în 11 septembrie 2001 printr-o veritabilă apocalipsă. Oare vom reuși? Deocamdată, o parte dintre noi părem a fi îngrijorați mai curînd de agenții terorismului diabolic, infiltrați subtil în buletinele și pașapoartele noastre biometrice.

ROMÂNII – SPECIALIȘTI ÎN VIOLURI? (1)

Drama românilor din Italia este un subiect de primă pagină în toată presa. Românii sunt acuzați – uneori pe drept, de cele mai multe ori pe nedrept – de spargeri, furturi, violuri și crime. Presa și o parte a politicianilor italieni cer evacuarea românilor din Italia. Problema este mai complexă. În joc este destinul a două țări latine cu vechi relații și colaborări. Un punct culminant al problemei a fost atins prin declarațiile oamenilor politici italieni și a celor din administrația Romei.

Senatorul de dreapta Piergiorgio Stiffoni, de exemplu, declara în aprilie 2007, imediat după uciderea italienei Vanessa Russo de către romînca Doina Matei în metroul din Roma: „De zece ani de zile acești domni din Est, cunoscuți ca bețivani violenți, asasini, care exploatează minorii și copiii, criminali ai străzii, vin în țara noastră pentru a comite infracțiuni”.

Recent, pe 4 februarie 2009, politicianul italian și-a reînnoit acuzațiile: „Dacă un extraterestru ar veni pe pământ și m-ar întreba în ce sunt specializați românii, le-aș răspunde „la viol””.

Împotriva respectivului senator a fost depusă o plîngere penală pe motiv de „instigare la discriminare și la ură rasială”. A încălcat L. 654/75, L. 205/93 și, în mod special, articolul 3 din L.654/75 privind „incitarea publică la ură rasială.” Autorul plîngerii penale este avocatul Giancarlo Germani, președintele Partidului Romînilor din Italia.

Legal, soluția aleasă este perfect îndreptățită. În realitate, sociologii știu că o lege – oricît de bună ar fi ea - nu rezolvă în profunzime și definitiv situația. Nu operează la nivelul subtil al acelei părți bolnave din corpul social al „Romîniei profunde” autoexilată în Italia. De ce? Pentru că dintotdeauna legile au reușit să fie eficiente – mai ales cînd este vorba de romîni – în măsura în care a funcționat acel „spirit al legilor” despre care scria la timpul său Montesquieu. „Spiritul legilor” presupune o fuziune a legii cu mentalitățile, credințele, stereotipurile și ideile unui grup sau ale unei anume comunități. În cazul de față cu cele ale comunității românești din Italia. Mai precis: legea se aplică, vinovații sunt pedepsiți. Am însă mari îndoieli că vinovații se vor schimba după necesara ispășire a pedepsei. Nici pedepsele radicale nu au sorți mari de izbîndă. Mă gîndesc la „castrarea chirurgicală”, ridicola pedeapsă propusă de Roberto Calderoli, ministru al cabinetului Berlusconi. O terapie profundă, radicală, începe cu aplicarea legii, dar nu se sfîrșește cu ea. Continuă cu

educația și schimbarea de mentalitate. Greu, foarte greu, ca să nu spun imposibil. Românul trebuie schimbat. Or, românul din Italia nu există. Există românii din Italia. Ei sunt foarte diferiți. Acolo viețuiesc oameni neîmpliniți profesional, șomeri de cea mai bună credință nevoiți să se exileze pentru a câștiga un ban adevărat pentru ei și familiile lor, extraordinari specialiști, intelectuali de cea mai bună condiție etc.. Forța de lucru oferită după 1990 de România Italiei este realmente considerabilă. Asta în condițiile în care 40% din români lucrează (încă?) la negru, după declarația lui Eugen Terteleac, președintele Asociației Românilor din Italia . Nu poți să-i judeci pe toți la fel. În principiu, primul ministru Emil Boc are dreptate: nu-i poți blama pe toți românii din cauza câtorva persoane.

Numai că la nivel social altele sunt legile. Orice comunitate – mai ales pe timp de criză - are nevoie de un țap ispășitor pentru a-și defula umorile, tensiunile și nervii îndelung acumulați. Evident, țapul ispășitor în Italia actuală este comunitatea românească. Ea este simbolic/real sacrificată. A devenit o nefericită versiune postmodernă a *Pharmakosului* analizat de antropologul Rene Girard. Din această perspectivă, nu are importanță realitatea că doar unii români sunt răi... La limită, toți românii sunt stigmatizați drept hoți, violatori și criminali. Dacă un italian violează o fată de 4 ani, nefericitul eveniment este consemnat de presa italiană la rubrica diverse. Violator, dar violatorul nostru! Dacă un român violează o fată de 14 ani, atunci toți potențialii violatori ai Italiei sunt români. Dacă doi soți români ucid administratorul blocului în care trăiau, atunci toți românii chiriași din Italia sunt potențiali criminali.

Inutil să mai spun că așa ceva este un imens neadevăr și o cumplită jignire adusă României. Însă, pe plan social, falsul joacă deseori asemenea adevărului. Este prezentă aici celebra *lege a predicției creatoare* aplicată românilor din Italia. Când oamenii definesc o situație ca fiind reală, ea devine reală în virtutea definirii ei ca fiind reală. Afirmațiile presei și ale unor politicieni cum că românii sunt „specialiștii violului” este falsă, însă devine reală în sensul că italienii se comportă social față de români ca și cum afirmația lui Stiffoni ar fi reală. Aici trebuie umblat. Se cere schimbat țapul ispășitor. Trebuie mediatizate cazurile pozitive ale românilor din Italia: medici, manageri ai firmelor de mare succes despre care vorbea ministru Diaconescu. Este doar una dintre soluțiile ce se cer urgent aplicate.

ROMÂNII – SPECIALIȘTI ÎN VIOLURI? (2)

Un studiu realizat de sociologul Marzio Barbagli pe baza datelor oferite de Ministerul Italian de Interne susține că numărul agresiunilor sexuale din Italia a crescut în 2008 de la 9% la 40%.

În clasamentul anului 2008, românii din Italia ocupau primul loc în topul violatorilor, urmați îndeaproape de marocani și albanezi. Mai exact, 24% dintre violatorii Romei era imigranți români. În alte mari orașe, ai noștri semeni se plasau pe locuri ceva mai modeste, cu doar 11% în Milano, respectiv 10% în Bologna.

De ce se întâmplă toate acestea? Răspunsurile sunt diferite. Cele mai frecvente invocă drept explicație a violențelor, crimelor și violurilor criza economică și coercițiile psihosociale. Citez din presă: „grija banilor, a dificultăților achitării datoriilor la instituțiile bancare, lipsa locurilor de muncă, presiunile de acoperire a nevoilor familiei, toate acestea pot declanșa creșteri ale numărului de jafuri, agresiuni, furturi, violuri și omoruri”. Răspuns greșit. Este simplu și comod să pui toate relele pe seama crizei economice și a presiunilor sociale. Este ca și cum ai susține că, în absența crizei, acești nenorociți ar fi veritabile modele sociale. În realitate, adevărata criză a hoților, infractorilor, violatorilor și criminalilor este una socială, educațională, mai precis spirituală. N-au nici pe Dumnezeu în cer și nici legea morală în ei. Știu oameni săraci, modești și cu mult bun simț care n-au mers în Italia să fure, să violeze sau să ucidă. Au frică de Dumnezeu și credința că vor reuși să-și ducă cu demnitate crucea până la capăt...

Nefericita reacție a multor italieni a dus la apariția unei adevărate fobii antiromânești. Într-o bună măsură, aceasta este o construcție socială. Giancarlo Germani demonstrează convingător că din cele 1.400 de arestări ale Poliției din Roma anului 2009, doar 220 au vizat pe români, deci 16%. Violurile din Roma s-au redus cu 10% în 2009, însă decă te iei după presa italiană ele au crescut spectaculos.

Atunci care ar fi adevăratele motive ale fobii antiromânești? Un posibil răspuns ni-l oferă exemplul recent al unei familii mixte (un român și o italiancă) ce și-a găsit restaurantul incendiat și marcat cu un simbol fascist italian (cercul împărțit în patru cu titlul lui Mussolini scris în interior: „Duce”). Este posibil să fie o „invitație” adresată de Forza Nuova românilor de a părăsi imediat Italia. Pe de altă parte nu este exclusă nici prezența „subtilă” a comunității românești, „încântată” de apariția în zonă a restaurantului „Transilvania”.

Un alt răspuns ține de creșterea semnificativă a șomajului în peninsula, mai ales în sud. Ca de obicei, românii prestau muncile grele, umile, prost plătite. Alungându-i pe români, o parte a politicienilor italieni speră să facă aceste locuri de muncă rămase libere mult mai atractive pentru virtualii angajați italieni. Sociologul Alfred Bulai are perfectă dreptate să susțină un asemenea punct de vedere. Dezavantajul creat este dublu: o dată pentru România, apoi pentru românii cinstiți din Italia. Imaginea catastrofală creată în special de romi le face românilor cinstiți imposibilă (re)negocierea salariilor, punându-le deseori în pericol și păstrarea locurilor de muncă.

Pe lângă românii cinstiți, o altă victimă sigură a fobiei antiromânești este turismul. Și în această privință, contextul internațional nu ne este, deocamdată, favorabil. Practic, pe site-urile agențiilor de turism europene (Franța, Anglia, Germania etc.) România nu există. În 2007, de exemplu, România ocupa ultimul loc din Europa Centrală și de Est în ceea ce privește numărul de turiști care au intrat în țară. De ce? Printre altele, pentru că avem – cu notabile excepții – infrastructură proastă. Acum se adaugă și imaginea deplorabilă a românilor din Italia. În viitorul apropiat va scădea numărul de turiști italieni ce vizitează România. Nu era nevoie ca doamna Elena Udrea să meargă în Italia la Bursa Internațională de Turism de la Milano pentru a afla trista noutate. De la un ministru se așteaptă soluții. Angajarea la Ministerul Turismului a unei persoane care să se ocupe exclusiv de încărcarea diverselor site-uri cu pachete de informații turistice despre România este o soluție bună, dar nu suficientă. Or, soluțiile viabilele le pot oferi specialiștii, înainte de toate sociologii, antropologii, juriștii, psihologii, economiștii, specialiștii în comunicare etc..

Deja sau formulat unele dintre ele: centrala telefonică multietnică, mai exact un număr verde la care pot suna românii pentru ajutor; patrulă multietnică la periferia marilor orașe italiene; pronunțarea pedepsei în Italia și ispășirea ei în România; traducerea Constituției italiene în limba română pentru a fi ușor accesibilă. Cui? Viitorului interlop, hoț sau violator? Cred că ar citi-o – dacă poate ! – doar pentru a învăța cum să o fenteze profesionist. Lista soluțiilor continuă cu adăugarea la pedeapsa normală a unui binemeritat supliment de detenție pentru „defăimare și prejudicii grave aduse imaginii României și cetățenilor români din străinătate”. Ideea de a introduce în Codul Penal acest din urmă delict mi se pare, în actualul context, realmente binevenită.

Toate aceste soluții își cheamă însă oameni și instituții care să le dea viață. Doar așa putem spera într-o suportabilă condiție a românilor din Italia. Sunt oare prea optimist?

FMI – „ASASIN ECONOMIC” SAU „MESIA” POSTMODERN?

În ultimul timp au apărut în mass-media frecvente discuții privind (ne)oportunitatea împrumutului României de la FMI. Trebuie România să se împovăreze financiar acum? Este chiar ultima soluție? Părerile sunt împărțite, iar răspunsurile diferite. Este și normal să fie așa. Unii, asemenea guvernanților, fetișizează FMI-ul și Banca Mondială. Văd în aceste corporații chipul unor mesia postmoderni. Alții, dimpotrivă, negativizează pînă la diabolizare organizațiile multinaționale. Mai mult: regăsesc aici semnele unei conspirații economice mondiale, una ce și-a făcut simțită prezența și în România după 1989.

Maleficul scenariu conspiraționist este dezvoltat, printre alții, de John Perkins în cartea sa *Confessions of an Economic Hit Man*. Autorul este, după propria lui formulă, un fost „asasin economic” ce a lucrat îndelung în SUA și țările latino-americane. Făcea parte dintr-o veritabilă triadă a răului, formată din „asasini economici”, „șacali” și armată. Primii manipulau președinți și guverne, ceilalți executau trădătorii, iar militarii invadau țara ca ultimă soluție. Cazul Irakului este un sugestiv exemplu. Triada răului are o respectabilă tradiție. A făcut istorie în Arabia Saudită, Irak, America de Sud etc.. Urmează România?

Aceasta-i fireasca întrebare pe care ți-o pui atunci cînd citești cartea lui John Perkins și vizionezi filmulețele primite pe You Tube. Iată, în sinteză, conținutul scenariului manipulator.

Imperiul economic mondial creat și condus de bărbații bogați ai marilor corporații multinaționale (din care 47% au sediul SUA) a fost primul din istorie construit fără armată, doar pe strategii politico-economice. Extraordinarul succes avut în Arabia Saudită i-a încurajat pe adevărații lideri mondiali să-și extindă dominația în întreaga lume.

Totul pleacă de la premisa că există în istorie două clasice metode de a cuceri și înrobi o națiune: prin sabie și prin îndatorare financiară (John Adams). Astăzi, conform fanilor teoriei conspiraționiste, FMI și Banca Mondială preferă cucerirea cu arma economică. Strategii oculte ai noului imperiu global ar fi „asasinii economici”, grupați sub masca prestigioasă a „Fondului Monetar Internațional”.

Există mai multe tehnici de manipulare aplicate abil de noul stăpîn mondial. Cea mai utilizată se pare că este cea a căutării țărilor atinse mortal de virușii crizei mondiale. Important este ca acea țară să aibă resurse (naturale și umane). Apoi se „negociază” un împrumut consistent al respectivei țări de la Banca Mondială, sau de la alte instituții și organizații afiliate.

O primă ipostază a manipulării și stăpînirii este aceea că banii nu ajung cu adevărat la oamenii care au nevoie de ei. Ajung la marile corporații transnaționale care construiesc infrastructura și modernizează acea țară. De aceste reale beneficii se bucură doar elita politică a respectivei țări și nicidecum cetățenii de rînd ca noi.

În timp, datoria imensă se menține, ea neputînd fi sub nici un chip achitată. Or, acest fapt se știa din start. Facea parte din scenariu. Tocmai asta se și dorea: imposibilitatea achitării la timp a împrumutului financiar. Urmează un alt „ajutor” din partea „asasinului economic”. El propune o refinanțare a datoriei cu o dobîndă mai mare. Țara tot nu poate plăti. Atunci corporația se oferă să preia resursele naturale (petrolul, de exemplu) la un preț derizoriu și să-l revîndă mai apoi profitabil. Mai solicită drept compensație pentru neachitarea la timp a datoriilor acordul în vederea înființării unei baze militare pe teritoriul țării sărace și îndatorate. Binefăcătorul nu ezită mai apoi să ceară și trimiterea de carne vie undeva pe un front îndepărtat, sprijin politic la următoarele alegeri ONU, avantaje în privatizarea unor companii naționale și vânzarea lor unor mari corporații internaționale etc.

În concluzie, „asasinii economici” din amintitul scenariu conspiraționist sunt aproape atotputernici. Exemplul lor îmi amintește de puterea Statului Magician analizat de Ioan Petru Culianu. Spre deosebire de cel totalitar, Statul Magical - abil și inteligent - își creia propria sa opoziție și contracultură. Fabrica iluzia unei autentice democrații.

Or, locul Statului Magician este luat astăzi de corporatocrațiile transnaționale. Ele compun figura unui adevărat Leviathan postmodern. Jocul său economic, politic, financiar este mai puțin subtil și insuficient camuflat. Arta pusă în joc de celebra triadă a răului este, uneori, o combinație fatală de strategiile politice totalitare și de rafinement diplomatic postmodern. În fond, victima își alege sfîrșitul. Ori acceptă sutele de mii de dolari pentru el și familia sa, devenind astfel o păpușă de lux, ori primește - gratuit, cu dedicație - un glonț în ceafă. Evident sunt și variante mai elegante, cum ar fi înscenarea unor accidente sau a unor eșecuri politice.

Recunosc, acest scenariu conspiraționist este captivant și chiar seducător. Are însă și o imensă încărcătură de tragism. Dezvăluie cîte ceva din fața nevăzută a istoriei. Este adevărat? Sincer, nu știu. Pentru a îndrăzni un răspuns direct trebuie să am serioase argumente. Un om obișnuit ca mine nu le are. Sunt însă curios și liniștit la gîndul că, totuși, există cineva în lumea aceasta care știe întregul adevăr. Vorba lui Culianu: acest fapt mă reconfortează nespus.

PUTEREA FLORILOR ÎNMUIATE ÎN SÂNGE

Chișinău, 12 aprilie 2009. Amplu miting cu aproximativ 10.000 de oameni în Piața Marii Adunări Naționale. Protest total împotriva regimului dictatorial al comunistului Voronin. Acuze deschise și argumentate de fraudare a alegerilor de către regimul lui Vladimir Voronin, vasalul declarat al Moscovei. Manifestanții au dezavuat manipularea opiniei publice internaționale prin clasică idee comunistă a instigării populației la o lovitură de stat pusă minuțios la cale de „agenturile străine”, (adică de România). L-am văzut și noi în decembrie 1989 pe fratele roșu de peste Prut al lui Voronin siderat de iminentul pericol al loviturii de stat.

Rezoluția mitingului de la Chișinău mai face trimitere și la alte strategii totalitare puse în practică de satrapii lui Voronin: lovirea și arestarea tinerilor nevinovați, compromiterea mișcării de protest prin infiltrarea în mulțime a grupurilor plătite de huligani pentru a vandaliza și compromite. Jurnaliștii - inclusiv cei din România - au fost arestați, familiile terorizate, cetățenii onorabili șantajați, partidele de opoziție amenințate cu scoate în afara legii. Manipularea grosolană, oribilă, a populației prin Televiziunea Moldova 1 a fost egalată doar de apelurile repetate și disperate ale anticomuniștilor moldoveni la instanțele internaționale.

Toate acestea s-au întâmplat în Republica Moldova, după alegerile din 5 aprilie 2009. Manifestațiile au atins apogeul într-o zi de duminică, sărbătoarea Floriilor la creștinii ortodocși. Faptul nu este întâmplător.

Citite în registru simbolic, evenimentele de la Chișinău reactivează sensuri subtile, dar ascunse, camuflate, ale istoriei recente. Imediat după alegerile din aprilie 2009, în semn de protest, tinerii moldoveni au fost invitați la o „revoluție a florilor”. Mesaje entuziaste curgeau pe bloguri, twitter, facebook și alte siteuri de socializare. A început astfel un amplu protest pacifist cu flori în mâini. „Florile sunt armele noastre!”. „Revoluția florilor” este adevărata cale spre adevăr, dreptate, ordine, armonie și împlinire.

Urmărind în această grilă hermeneutică evenimentele de la Chișinău, nu ai cum să nu îți amintești de mișcările „flower power” din America și Europa anilor 60. Tinerii hyppi de atunci jurau pe cartea iubirii, păcii și nonviolentei. Protestau cu flori în mâini împotriva războiului din Vietnam. Astăzi, alți tineri protestează, tot cu flori în mâini, împotriva războiului dus de regimul Voronin cu propriul său popor.

Hippioții anilor 60 și tinerii moldoveni din aprilie 2009 reactivează (conștient?) ceva din fascinantul mister al simbolismului floral. Și unii și alții purtau flori în semn de pace,

iubire, copilărie, puritate, primăvară și, mai ales, de nou început. Cei din Republica Moldova cred astăzi că puterea florilor va învinge puterea răului comunist întrupat de regimul lui Vladimir Voronin.

Inclin să cred – deși îmi doresc enorm să nu am dreptate – că răul comunist este mult mai profund. Locuiește undeva în adâncul sufletului și minții multor cetățeni moldoveni. Este vorba de cei care au votat din convingere cu partidul comunist. Dacă alegerile nu au fost decât superficial fraudate? Dacă opoziția nu a fost suficient de convingătoare? Dacă desconspirarea măsluirii voturilor nu ar schimba cu nimic situația? Dacă în eventualitatea unor noi alegeri rezultatele ar fi aproximativ aceleași?

În acest caz, puterea florilor trebuie să fie una realmente spectaculoasă pentru a mai putea schimba ceva, acum, în al 12-lea ceas al istoriei. Cu alte cuvinte, o asemenea putere a florilor ar trebui să fie una realmente dumnezeiască. Or, o asemenea putere o au doar florile prezente la procesiunea intrării Domnului în Ierusalim. Este vorba de sălciile sfințite și de ramurile de măslin. Poate îndelunga terapie cu salcie sfințită ar mai putea exorciza demonii roșii care posedă total trupurile îndelung îmbolnăvite ale multor cetățeni moldoveni. Ciudată este și această versiune a lumii pe dos pe care unii alegători o rulează astăzi în istorie: te declari un fervent creștin ortodox, practicant, apărător al lui Hristos dar, în același timp, votezi cu partidul diavolilor roșii.

Peste timp, mișcarea „flower power” din anii 60 a învins. În Moldova anului 2009 avem, deocamdată, doar victime și speranțe. Poate că și florile înmuiate în sânge de la Chișinău vor avea puterea de a exorciza răul comunist ce s-a lăsat continuu cu nerușinare peste trupul suferind al semenului nostru de peste Prut.

RUSALIILE ȘI SFÂNTUL DUH LA BRUXELLES

Întâmplător sau nu, alegerile pentru europarlamentare din 2009 au avut loc într-o zi de specială sărbătoare: Rusaliile și Sărbătoarea Pogorării Sfântului Duh. Propun două chei de interpretare a multimediatizatului eveniment. Prima este cea a culturii populare, saturată (încă) de făpturii stranii și miraculoase. Cea de-a doua este clasică versiune neotestamentară a misterioasei lucrări în lume a Duhului Sfânt.

Rusaliile, fabuloase creaturi mitologice, sunt prezente în acest interval sacru în registrul unor epifanii favorite: babe hidoase, fete de sânge albastru metamorfozate în stranii fecioare gârbovite de povara nemuririi, zâne eoliene cu nelimitate posibilități de mutilare și schilodire a celor nedrepti și neascultători etc.. Indiferent de ipostaze, funcția lor esențială este una justițiară: pedepsesc păcatele, munca în Duminica Rusaliilor. Prin urmare, cei vechi le respectau voia prin ritualuri și practici magico-religioase specifice începutului de vară.

În 2009, aceste mentalități sunt inactuale. Rusaliile par a se fi retras din viața noastră socială într-o altă dimensiune a realității. De acolo mai survin – tainic și fulgurant – pigmentând cu mister cenușii vieții cotidiene. Mai nou, timpul sacru al zilelor de Rusalii este înlocuit în România cu timpul liber al weekend-ului prelungit. Românii profită la maxim de bonusul temporal acordat de guvern și călătoresc în străinătate. Mai puțini ajung la Bruxelles, această Mecca a politicii europene. Cei rămași în țară petrec la iarbă verde, sporovăiesc, dorm, mănâncă, beau și visează. Majoritatea ignoră eoroparlamentarele.

Motivele acestei atitudini sfidătoare sunt multe. Unul dintre ele ar fi doza insuportabilă a prostirii pe față din campaniile electorale. Totul se întâmplă direct, la radio sau la televizor. În vechea tradiție, întâlnirea nefastă cu Rusaliile – inclusiv pe plan oniric – prostea, mutila, pocea pe nefericiții muritori.. Astăzi, întâlnirea (ne)fastă cu eoroparlamentarii poate să prostească, să mutileze și să pocească sufletele și mințile nefericiților alegători. Contra Rusaliilor exista ca antidot dansul Călușarilor. Împotriva dezamăgirii politice ai la îndemână absenteismul masiv de la urna de vot. Este exact ceea ce se întâmplă acum la noi. Duminică la ora 13 doar 12,56% dintre cetățenii din mediul rural votaseră și 8,55% din mediul urban. Iașiul ocupa un loc sigur în topul județelor cu cea mai slabă participare la vot.

În luna de după Rusalii se cinsteau morții propriu-ziși. În luna de după eoroparlamentarele din 2009 se (de)plâng în direct „morții” politici. Nefastul continuă să bîntuie ca un blestem intervalul sacru al străvechiilor Rusalii...

În cheie creștină, europarlamentarele stau sub semnul binecuvântat al Pogorării Sfântului Duh asupra Sfinților Apostoli. Această splendidă epifanie avea loc la 50 de zile după Învierea Mântuitorului. După expresia lui Andrei Pleșu, o persoană a Sfintei Treimi se ridică la cer (Iisus) pentru ca o alta să survină și să lucreze tainic, dar eficient, în lume (Sfântul Duh). Ea lucrează (și) prin oameni. Inclusiv prin votanții la europarlamentare. Dacă ai o minimă sensibilitate metafizico-religioasă, atunci poți citi destinul politic al Elenei Băsescu, Vadim sau Becali ca blestem al Rusaliilor sau ca binecuvântare a Duhului Sfânt. Dacă nu, atunci pui totul pe seama ghinionului, a conspirației politice sau a complotului iudeo-masonic. Prin cei care vor câștiga alegerile europarlamentare din 2009, Rusaliile vor fi simbolic prezente și la Bruxelles. Cel puțin pe perioada unui mandat de 5 ani.

RESACRALIZAREA PĂMÂNTULUI – O NOUĂ POLITICĂ MONDIALĂ?

Presa internațională a ultimelor zile publică repetat și cu sadică voluptate o abundență de știri despre iminenta catastrofă a pământului. Afli astfel că veșnica gheață a nesfârșitelor ținuturi polare care se va topi în următorii 20 de ani afectând oamenii, clima și viețuitoarele. Cauza: încălzirea globală. În felul lui, pământul se revoltă: un recent cutremur de 6,5 grade pe scara Richter a zguduit Jakarta, capitala Indoneziei. Un super-taifun va lovi în viitorul apropiat Japonia. Parametrii climatologici din vestul Oceanului Pacific se modifică. Până în 2074 vor fi frecvente taifunurile cu vânturi de peste 288 km/oră. . Pe coasta turcă a Mării Negre a apărut o specie de meduze veninoase. Cauza: aceeași încălzire globală a Terrei. Evident, exemplele ar putea continua.

Soluția oficială a evitării acestor dezastre cosmice ar fi acordul liderilor politici mondiali în decembrie 2009 la Copenhaga privind noul tratat asupra climei. Speranțele sunt reale, în ciuda scepticismului afișat de Jose Manuel Barroso, președintele Comisiei Europene.

Cred că ceea ce se întâmplă acum în lume este și consecința unui lung și continuu proces de desacralizare a pământului. Din planul interpretărilor mitologice și sacre, pământul a trecut în orizontul unor valorizări scientiste și ideologice. Magna Mater a devenit Terra. Un exemplu concludent este inventarea în 1852 de către Henri-David Thoreau a ecologiei ca știință. Pământul va face de acum încolo obiectul unor înflăcărâte discursuri politico-ideologice. Desacralizarea mentalității sociale privind pământul atinge acum perfecțiunea. Apare astfel Ziua pământului, importanța protecției planetei, drepturile egale la resurse și viață ale generațiilor viitoare etc. Răsar partidele ecologiste peste tot în lume (verzii din Franța, Anglia și Spania, de exemplu). În SUA, fostul președinte Bill Clinton l-a avut ca vice-președinte pe ecologistul Al Gore.

Poate că soluția profundă a crizei ar fi resuscitarea respectului pentru pământ prin reactualizarea străvechilor mentalități mitologice. Există, din fericire, un început ce vine din chiar spațiul politic. Un fost candidat ecologist la prezidențiale, Antoine Waechter, invoca frecvent în discursul public substanța mitică a pământului din varii culturi și tradiții. „Pentru antici, natura era lăcașul divinităților, ceea ce-i conferea pădurii bătrâne, fluviului și muntelui o personalitate sacră care impunea respect. Temut și iubit, Pământul druizilor ca și al amerindienilor avea un suflet multiplu, oamenii fiind o simplă prelungire a sa. Pentru societatea țărănească din secolele trecute, natura era o forță cu care trebuia să te înțelegi,

pentru a găsi relația cea mai fertilă, cea mai aptă să asigure pâinea zilnică” (Pierre Brunel (coord.), *Miturile secolului XX*, București, Editura Univers, 2003, vol. I, p.278).

Cea mai fertilă relație a omului cu pământul era cea a unității cosmice. O expresie a ei era și celebra hierogamie Cer/Pământ. Cerul tată se unea cu pământul mamă, gest devenit mai apoi arhetipal pentru orice creație umană. Religia noastră a preluat ideea sub forma „creștinismului cosmic”. Sacrul își făcea simțită prezența peste tot în lume, inclusiv sub chipul hierofaniilor telurice. Pământul era unitatea, temeiul la toate. Chiar și oamenii erau creațiile lui, iar mamele jucau rolul de gazdă privind intrarea festivă a copiilor în lume. Un real sentiment de filiație cosmică și de devoțiune mistică pentru pământ domina mentalul social al acelor comunități sociale premoderne.

Cu timpul, acest metafizic sentiment s-a camuflat sub chipul unor structuri agrare, practici vânătoarești sau sub cel al unor subtile ritualuri sacrificiale. Pământului i se aduceau ca ofrande ființe umane pentru a le ocroti, renaște și regenera. Pământul era suprema sursă de viață, purificare și terapie.

Era în joc o formidabilă solidaritate metafizică între om, pământ, vegetație, cer și ape. Substanța ei era, după Mircea Eliade, una biologică: viața. O crimă adusă vieții umane macula totul, inclusiv pământul. Acesta devenea steril și răzbunător. De multe ori se răzvrătea provocând cutremure și alunecări de teren.

Citite în cheie mitologică, tragediile lumii de azi ca și catastrofele viitorului apropiat ar fi (și) inevitabila pedeapsă a desacralizării pământului. Experimentele nucleare, poluarea, distrugerea vegetației și masacrarea faunei nu pot fi controlate fără o profundă schimbare de mentalitate a omului postmodern față de pământ. Infuzia în masă de mitologie și metafizică arhaică privind teluricul este astăzi una absolut necesară. Evident, nu în versiunile ei străvechi, clasice. Ceea ce contează până la urmă este conținutul sacru și nu expresiile ritualice ale devoțiunii telurice. Poate că resacralizarea pământului ar fi soluția profundă și de durată pe care politicienii summitului din Copenhaga sfârșitului de an 2009 ar trebui să și-o asume. Va fi oare infirmat scepticismul lui Jose Manuel Barroso?

ORDALIA BUNULUI SIMȚ

Confruntarea electorală recentă dintre cei doi candidați la președinție, Traian Băsescu și Mircea Geoană, mi-a amintit de un moment istoric cu totul special din istoria creștinismului: ordaliile. Istoria dreptului medieval european este, în acest sens, realmente fascinantă. Întâlnești acolo stranii și cutremurătoare ordalii, adică practici religioase și juridice realizate de călugări/inchizitori în numele Domnului. Prin mijlocirea lor, suspectul își putea proba nevinovăția. Exemplific aici doar cu ritualul ținerii în mână a unui fier înroșit. Nearderea mâinii era interpretată ca o probă a cinstei acuzatului.

Realitatea este că ordaliile sunt universale și preced cu mult creștinismul. Antropologia culturală ne oferă cu maximă generozitate o mulțime de exemple. Unele dintre ele au fost colecționate și interpretate specific de antropologul englez Sir James Frazer în celebra sa carte „Creanga de aur”. Doar două exemple clasice. În Umbria edificatoare era trecerea prin proba armelor. În vestul Africii predomina ordalia otrăvii.

Ioan Petru Culianu invocă, la rândul-i, dreptul cutumiar celtic. Aici, *expositio* avea sensul de „judecată a Domnului” și viza, înainte de toate, proba apei. O tânără femeie însărcinată, dar necăsătorită, avea șansa iertării dacă rămânea în viață după o destinală călătorie într-o barcă fără vâsle, undeva în largul mării. Sfinții creștini de mai târziu tăiau nodul gordian al celor mai complicate situații juridice apelând la „judecata lui Dumnezeu”, de preferință tot prin proba apei.

S-ar putea ca fantezmele străvechilor ordalii acvatice să izbucnească înconștient și în mintea prezidențială a lui Traian Băsescu. Președintele a declarat public că, dacă nu trece de ordalia votului popular, pleacă din nou pe mare. Este și acesta o ordalie postmodernă, din moment ce căpitanul va fi silit să navigheze nu fără vâsle, ci... „fără flotă” (Crin Antonescu). Dacă se va întâmpla așa sau nu va depinde de judecata lui Dumnezeu, prezentă în fapta electorală a poporului român.

Până atunci, cei doi finaliști din cursa prezidențială 2009 au fost supuși unei ordalii pur creștine: jurământul pe Biblie. Mircea Geoană a jurat solemn că nu a pus țara la cale cu Sorin Ovidiu Vântu, Dan Voiculescu și Dinu Patriciu. Traian Băsescu a jurat și el că nu a lovit copilul cu pumnul în plex și nici în față.

Din punctul meu de vedere, ambii au fost neconvingători. Impresia este aceea că au jurat strâmb. Or, Dumnezeu nu rămâne niciodată dator. Pe unul dintre ei îl va pedepsi imediat

cu nuieluşa electorală a Sfântului Nicolae: votul popular. Pe celălalt îl va chinui cu teroarea crizei în 2010. Drama este că şi noi, cei mulţi, indiferent cu cine am votat, vom suporta ordaliile Domnului. În fond – nu-i aşa? – fiecare popor are preşedinţii pe care-i merită...

Pentru românul religios, provocările crizei pot fi citite (şi) într-o optimistă cheie religioasă. Toate sunt probe pe care Dumnezeu ni le dă, punându-ne la încercare credinţa. „Teroarea istoriei” politice este, în fond, o ordalie naţională la care suntem cu toţii „condamnaţi” să-i facem faţă. Prin Geoană şi Băsescu am jurat, de fapt, noi, românii. Uneori avem – evident, nu toţi - vinovate reacţii violente. Lovim (simbolic sau nu) cu pumnul/palma. Avem şi tainice alianţe suspecte cu expresiile comunitare, locale, ale arhetipurilor Vântu, Voiculescu şi Patriciu. În fond, Vântu, Voiculescu şi Patriciu nu există. Există doar ideal-tipuri (în sens weberian). În Bucureşti, expresiile lor umane poartă nume celebre. În ţară, cei asemenea mogulilor invocaţi, evident mai modeşti, lucrează tot pentru binele ţării, la adăpostul confortabil al anonimatului.

Aştept şi eu ca FMI-ul – noua Inchiziţie ce manageriază ordaliile internaţionale – să recunoască guvernul şi să ne salveze printr-o nouă tranşă de împrumut financiar. În absenţa lui îmi vine greu să văd cum un nou preşedinte şi un nou guvern vor reuşi să ne dea încredere într-o viaţă bună sau „mai bună”. Fără FMI nu putem „trăi bine”.

Indiferent de culoarea politică a preşedinţiei şi guvernului, nu este acceptabil să ţi se anuleze o lege prin care ţi se dă bani şi să se înfiinţeze imediat o alta prin care-ţi ia bani. De fapt, cei doi candidaţi altceva ar fi trebuit să jure. Faptul că nu vor mai tăia salariile oamenilor şi nu-i vor mai trimite pe români în şomaj. Este, în cele din urmă, ordalia bunului simţ.

BĂSESCU ȘI PUTEREA OCULTĂ A FLĂCĂRII VIOLET

Presa românească a ultimelor zile a insistat pe un subiect cu totul special: esoterismul în politica românească. Mai precis, puterea ocultă a misterioasei flăcări violete în alegerea președintelui României. Provocatoarea teorie aparține lui Victor Hrebenciuc, șeful campaniei electorale a lui Mircea Geoană. Nonconformista sa declarație a fost lansată în direct pe Antena 3, la o emisiune cu renumiți „specialiști” în esoterism politic: Gâdea, Stan și Ciuvică.

În recenta campanie electorală, violetul a fost o culoare PDL-istă frecvent folosită. Puloverele și cravatele lui Boc, Băsescu și ale altor lideri PDL erau deseori violete. S-a văzut acest fapt la Timișoara, Sibiu și Cluj. Marea confruntare dintre cei doi finaliști a avut loc într-o zi de joi. Or, în tradiția esoterică, joia este ziua flăcării violete. Ar fi fost ziua de maximă forță a lui Traian Băsescu. Cei din staff-ul prezidențial care au afișat insistent culoarea violet au amplificat astfel forța politică a candidatului PDL-ist. Într-o asemenea zi Traian Băsescu nu putea fi învins, susține Victor Hrebenciuc.

Mircea Geoană bănuiește și el că ceva anume nu a fost în regulă. Președintele „crede în așa ceva”, în puterea subtilă a flăcării violete. Are și la Cotroceni oameni specializați în manipulări energetice, fapt inadmisibil, susține liderul PSD. „O fi ceva domnilor...”.

Chiar și cea de-a doua doamnă a țării, Mihaela Geoană mărturisea la televiziune, la ceva timp după eveniment, că soțul ei „a fost atacat energetic foarte mult, erau oameni în sală care lucrau la acest lucru. Cred că el le-a simțit atunci, eu le-am simțit personal, nu mă puteam concentra, nu eram eu”. Mai apoi, Mihaela Geoană a bătut în retragere susținând că ea „nu crede foarte mult în aceste lucruri”.

Am serioase rezerve cu privire la această explicație esoterică a eșecului PSD-ist. Adevărul demonstrat sociologic este că partidul a pierdut clar pe mâna lui Mircea Geoană. Este chiar o notabilă contraperformanță a ex-ministrului de externe să ai asemenea forțe de partea ta și să nu reușești. Pentru a învinge, Traian Băsescu chiar nu avea nevoie de flacăra violetă. Avea o armă infinit mai puternică: pe Mircea Geoană însuși. Numai dacă nu s-ar fi prezentat la alegeri, Traian Băsescu le-ar fi pierdut...

Drama este că staff-ul PSD-ist trebuie să ofere mai marilor partidului explicații. Victor Hrebenciuc le-a preferat pe cele esoterice. De ce? Răspunsul îl dă sociologul Vasile Dâncu: „oamenii politici se bazează pe absolut orice i-ar putea ajuta în campanie. De aceea ajung să

apeleze la vrăjitoare, numerologi, consultanți de campanie care se bat cap în cap, iar strategiile lor ajung să semene precum un mozaic”.

Iată cum a ajuns esoterismul flăcării violete subiect politic de primă mână în România anului 2009. Te întrebi pe bună dreptate: ce este, totuși, flacăra violetă? Răspunsul îl aflăm consultând lucrări de specialitate, dar și maculatura nedigerabilă a marilor „specialiști” români întru cele înalt spirituale.

În textele străvechi egiptene, flacăra violetă (Saqqara sau Sakara) era o epifanie a focului sacru. Prin mijlocirea ei se practica o formă secretă de terapie. În tradiția ocultismului occidental, flacăra violetă este una dintre cele 7 raze de vindecare a luminii spirituale. Simbolizează valori privind „compasiunea, iertarea, dreptatea și libertatea” (www.reiju.org). În limbajul alchimiei, flacăra violetă este un simbol al transmutării.

Patronul spiritual recunoscut al flăcării violet este misteriosul conte Saint Germain. Cu ajutorul spiritual al acestui misterios personaj, poți afla secretele funcționării flăcării violet. Există și ritualuri speciale de invocare a îngerilor flăcării violet. În alte variante, manipularea magică a forțelor oculte ar fi apanajul celor 7 arhangheli. Ei pot lucra direct pe aură și pe diversele noastre corpuri energetice.

Greu de evaluat astăzi adevărul acestor afirmații. În principiu, nu poți să le refuzi ca idee, dar nici să le accepți necritic. Teoriile mediatizate le noi cu privire la magia flăcării violet sunt mai curând „adevăruri” construite pragmatic. Ele se adresează unui anumit public cu bani, avid de facile mistere și de cel mai ieftin senzațional.

Așa îmi explic faptul că există pe piața românească de carte o imensă maculatură secretată de mințile „inițiate” ale unor cvasianonimi. La limită, oricine poate scrie orice despre orice. Este păcat pentru că astfel sunt compromise și vulgarizate simboluri, ritualuri și practici spirituale veritabile. Bine că mai sunt și edituri serioase în România care cer avizul specialiștilor înainte de a publica ceva pe această delicată temă. Normal ar fi să recurgem la textele lor atunci când este vorba de esoterism, simboluri și misterioase practici magico-religioase.

Evident, Victor Hrebenciuc nu este un asemenea specialist. Este un practicant de yoga și un sincer pasionat de ocultism comercial. Din când în când mai pozează și în figura unui guru ascuns al politicii PSD. Prin afirmațiile lui, Hrebenciuc mai mult ne-a încurcat decât să ne facă să înțelegem.

Am așteptat ca Traian Băsescu să ne dezvăluie în direct câte ceva din secretul câștigării campaniei electorale cu ajutorul magiei flăcării violet. A spus doar că explicația este mult mai prozaică. Sunt haine violete pe care le-a primit cadou de la prieteni, i-au plăcut și

le-a purtat în toată campania electorală. Mai mult, acum este și moda culorii violet, ceea ce Mircea Geoană n-ar ști.

Oricum, Traian Băsescu știe și altceva decât ceea ce a spus oficial. Păstrează tăcerea. Bine face din moment ce mai are de înfruntat cu puterea flăcării violete FMI-ul, opoziția și demonii crizei românești, fatalmente dezlănțuiți în 2010.

II. PATOLOGII ALE SACRULUI

CUMPĂRĂTURILE DE SĂRBĂTORI. SIMBOLISTICĂ SACRĂ ȘI PATOLOGIE OSTENTATIVĂ

A început frenezia cumpărăturilor de sărbători. Supermarket-urile sunt asaltate, cozile au devenit parcă nesfârșite, iar parcările neîncăpătoare. Shopping-ul crează o veritabilă dependență. În hypermarket-uri a început isteria de sărbători. Este din nou momentul ca bunul român să confirme o mai veche mentalitate: aceea de a-și ilustra lipsa de raționalitate cumpărând în neștire. Magia sărbătorilor îl afundă deseori pe bietul om în datorii pentru o bună parte a anului viitor.

Ispita nesfârșitelor cumpărături este aproape irezistibilă. Recordurile sunt din nou doborâte. Ca remediu, ziarele recomandă întocmirea din timp a unui buget, însoțit de o listă a prețurilor care să-ți taie păguboasa poftă de a risipi. Am citit undeva că femeilor li se recomandă ca acum, în vremuri de criză, să poarte la Revelion rochia de anul trecut. O altă soluție ar fi renunțarea la cadourile oferite bunicilor și rudelor îndepărtate, pe care oricum nu le mai vedem anul acesta. Alt sfat straniu, după părerea mea, este acela de a ne drămuia avîntul plătind doar cash. Chipurile am avea marele avantaj de a sesiza în permanență câți bani am cheltuit și cați mai avem disponibili în bugetul de cheltuieli. E ca și cum nu ne-am da seama de riscuri plătind cu cardul. Or, controlul banilor ține de puterea minții de a face judecăți lucide și inteligente, de a fi cumpătați și realiști. În nici un caz nu contează, înainte de toate, forma de plată.

Ideea de a practica shopping-ul din timp, analizînd ofertele mai multor magazine este, cred, inspirată. Este nevoie de timp și energie pentru toate acestea și, uneori, nu se merită. Dacă totuși există oferta cumpărării, atunci trebuie căutat raportul optim calitate/preț. A apărut recent și varianta virtuală a cumpărăturilor. Cadourile high-tech sunt mai ieftine și ușor de accesat. Prețurile sunt deseori promoționale.

Spun toate acestea pentru că valoarea darurilor nu stă (doar) în banii pe care-i dai pe ele. Contează enorm să oferi ceva simplu, drag primitorului și, mai ales, să dăruiești creștinește, adică sincer, dezinteresat, fără ostentație și dorință de imediată recompensă. Emoțiile pot fi, în acest caz, cu adevărat reale.

Mă întreb dacă emoția primirii unui dar de sărbători mai există în situația dăruirii

ostentative. O celebră doamnă autohtonă își anunță public cu dezarmantă dezinvoltură lista cheltuielilor de iarnă: 16.000 euro pe un mobilier italian, 3.000 euro pe lustrele suflate în aur, pat și canapele de 11.000 euro, fotoliu din piele elastică ce se mulează pe corp de 2.000 euro și alte asemenea „mărunțișuri”. Un om de afaceri de-al nostru a dat nu mai puțin de 150.000 euro pe o vacanță de Revelion în insulele Maldive. Sunt și alte destinații exotice alese de români: Africa de Sud, Rio de Janeiro, Cancun, Cuba, Antartica.

Este în joc o splendidă ilustrare a tezei lui Mircea Eliade privind căutarea inconștientă a unor ținuturi mitice, beatifice, departe de orice atingere a lumii dezlănțuite. Sunt prezente subtilele fantasme soteriologice, dublate de o veritabilă nostalgie postmodernă a originilor. Iată cum miturile și nostalgiile străvechi continuă să ne stăpânească și acum, în preajma minunatelor sărbători de iarnă. Ele dau seama o dată mai mult de fascinanta supraviețuire a creațiilor spirituale, dublate astăzi și de patologiile consumului ostentativ. Toate acestea sunt în măsură a compensa simbolic multe frustrări și neîmpliniri. Ne alimentăm inconștient din substanța vechilor mituri, trăind deseori și cu deliciile amăgitoare ale vieții prin delegație. E ca și cum am încerca să ne compensăm neîmplinirile, ambițiile frînte și mîndriile tănuite printr-o mare cheltuială de sărbători. Avem, poate, domestica iluzie că măcar o dată pe an ne putem permite să fim asemenea unui VIP bogat și debordând de generozitate.

Oare cu ce preț?

CRĂCIUNIȚELE SEXY

Șfârșitul anului 2008 ne surprinde cu versiuni inedite, spectaculoase și aproape perfect desacralizate ale Crăciunului. Bucureștiul devine scena unui inedit marș al Moșilor de Crăciun, gândit cu scopul precis de a intra în Cartea Recordurilor. În jur de 4000 de bucureșteni, îmbrăcați în Moș Crăciun, vor defila în tradiționalele straie roșii, dăruind tuturor cadouri și voie bună. Se încearcă astfel doborârea recordului mondial deținut de cei 3618 Moși Crăciuni din Taipei. Un reprezentant al Cărții Recordurilor a venit deja la București pentru a monitoriza teribila ispravă autohtonă.

Sorin Oprescu, „hermeneutul” dîmbovițean al tradițiilor românești, explică: „Acesta este spiritul Crăciunului. Cu toții suntem mai buni și mai darnici în această perioadă. Le mulțumim sponsorilor pentru că împreună putem să dăruim bucureștenilor nu un moș, ci mii de moși Crăciun. Îi aștept pe toți în Piața Constituției să doborîm recordul mondial la bunătate. Să facem cunoscut Bucureștiul în lume”.

Spectacolul continuă. Apar Moși Crăciuni de închiriat. Sunt firme de specialitate care cu greu fac față cererilor. Solicitățile sunt mult prea numeroase din partea familiilor cu copii nerabdători. În mod obișnuit, chiar banal, moșii aduc cadouri direct la grădiniță, școală, servicii. Pentru un pumn de euro în plus, moșii superspecializați sunt dispuși la riscuri și chiar excentricități. Intră surprinzător pe geam, sar cu parașuta, aterizând direct din „cer” în mijlocul copiilor înmărmuriți de uimire și admirație. Mai mult, unii moși sunt dispuși să-și închirieze tehnica din dotare pentru inefabile aventuri cu sania, renii și Crăciunițele. Însoțitoarele moșului sunt veritabilele top-model, posesoare de picioare lungi și costume sexy. Ținutul lor preferat este clubul de lux. Aici îi atrag pe fanii bogați ai voluptăților dezlănțuite, oferindu-le în dar o mulțime de fantasmе erotice. Tarifele diferă în raport cu serviciile oferite.

Ei bine, am să-l contrazic pe domul primar susținând că nu acesta-i spiritul Crăciunului. Marșul ultramediatizat este, pur și simplu, o manipulare a sărbătorii sacre pentru creșterea popularității primarului și câștigarea unui nou capital de simpatie. Spiritul Crăciunului ține de asumarea discretă și profundă a exemplarității întrupării Fiului lui Dumnezeu pentru mântuirea oamenilor. Spiritul Crăciunului presupune moartea simbolică a vechiului an, însoțită de nașterea promițătoare a celui nou. În joc este reiterarea pe toate planurile, inclusiv social, a scenariului cosmogonic privind disoluția lumii vechi și instituirea creatoare, după un model divin, a celei noi.

Dacă lumea nouă este cea anunțată de Sorin Oprescu, atunci mie îmi este frică să

trăiesc în ea. Prefer o lume normală, nu una în care primarul democratic ales să își propună dobărîrea recordului mondial la bunătate! Aș prefera ca darurile de Crăciun oferite public de toate oficialitățile din România să devină obișnuință zilnică. Chiar obligație cotidiană a instituțiilor de specialitate. Decat o pungă cu alimente dăruită o dată sau de două ori pe an, de sărbători sau cu ocazia alegerilor, mai bine servicii zilnice de calitate pentru cei singuri, bolnavi și săraci.

La celălalt pol stă hedonizarea și mercantilizarea unei mari sărbători sfinte a creștinilor de pretutindeni. Crăciunul este astfel asumat în versiunea profană a unei frumoase povești de încântat și răsplătit copiii. Mai mult, misterul nașterii sfinte este convertit într-un costisitor spectacol al simțurilor incendiate de jocul fantasmelor erotice. Nimic din toate acestea n-au de-a face cu spiritul Crăciunului. Cel mult ilustrează manipularea creativă a unei excepționale sărbători pentru defularea unor trăiri, frustrări, eșecuri sau neîmpliniri.

Ca terapie aș recomanda o substanțială doză de firesc și normalitate, pe fondul unei reale cunoașteri a tradițiilor sacre. Ne-ar prinde mult mai bine decât spectacolul crăciunițelor sexy. Ar fi, poate, adevăratul dar de Crăciun pe care-l merită din plin milioanele de români.

CADOURILE SWAROVSKI ȘI MAGIA LUMILOR DE CRISTAL

Craciunul anului 2008 a adus cu sine noutăți de piață aproape spectaculoase. Românii cu venituri consistente sunt invitați să-și împodobească bradul cu cristale Swarovski în loc de obișnuitele globuri. Locul banalei betele este luat acum de firele de aur și argint. Apar ca ornamente fundițele de catifea și mătase. Un asemenea brăduț (danez, 1 metru înălțime, avînd coronament perfect, ornat copios cu panglici de aur și cristale Swarovski) poate costa chiar și 10.000 de euro.

Seducătoarea ofertă continuă cu o inedită colecție de îngerași din porțelan de Limoges și cristale Swarovski. Cutiuța muzicală cu cristale Swarovski pusă drept postament bradului de Crăciun nu poate lipsi din casă românului înstărit. O super fitzoasă cameră Web cu cristale Swarovski bucură deopotrivă pe snobi și profesioniști. Fanii Swarovski nu pot renunța acum, în perioada sărbătorilor de iarnă, nici la schiuri, căciulițe ornate, evident, cu celebrele cristale.

De unde această nebunie media a cristalelor Swarovski? Răspunsurile sunt multe. În acest articol o să am în atenție doar unul. Este vorba de profunda nevoie a omului modern de mitologii care să-i seducă imaginarul și să-i compenseze măcar simbolic dorințele și nostalgiile ascunse.

Or, miracolul Swarovski este întradevăr o mitologie modernă. M-am convins recent vizitând Muzeul Swarovski din Wattens, lângă Innsbruck. Aici s-a creat o veritabilă afacere a cristalelor Swarovski transpunîndu-se în versiuni noi, actuale, străvechile personaje mitologice și creaturile de poveste.

Mitul Swarovski se consumă astăzi în planul subtil al imaginației. Modelând imaginația și saturându-i omului dorințele secrete, poți spera și la o afacere reușită. Este exact ceea ce se întîmplă la Muzeul din Wattens. Lumile de Cristal create de artistul multimedia Andre Heller în 1995 îți provoacă simțurile și imaginația, deschizîndu-ți mintea spre insolitele versiuni ale lumilor multidimensionale. Albastrul intens, prezent peste tot, te transpune într-o veritabilă lume de basm a comorilor. Întâlnești aici cel mai mare cristal șlefuit din lume, Centaurul de 300.000 de carate. În jur doar opere de artă din cristal aparținînd unor mari artiști precum Keith Haring, Niki de Saint Phalle, John Brekke, Andy Warhol, Salvador Dali etc..

Tot aici te întîmpină teatrul mecanic de mare finețe al lui Jim Withing cu spectacole suprarealiste de o ireală, nepămînteană frumusețe. Domul de Cristal, o cupolă geodezică din

595 de elemente, luminat mirific pe acordurile muzicii lui Brian Enos te ajută să spargi granițele spațiului și pe cele ale timpului. Evadezi mental în lumile multidimensionale. Frumusețea zăpezii devine stranie și irezistibilă, depășind clasicele imagini anderseniene, prin sculptura „Silent Light” (Tăcerea luminii) a designerilor Tord Boontje și Alexander McQueen.

Mitologiile vechi ale soarelui și lunii dansînd sunt reactivate în versiune postmodernă de Susanne Schmogner și Jane Haidachers. Este o lume de basm cristalină, populată cu ingeri floralți și alte stranii personaje. Poți contempla aici o ireală și nostalgică lume apusă a misterele și fanteziilor. Totul devine posibil grație unui alt limbaj, la fel de universal și fascinant ca și muzica. Este vorba de poezia luminii. Ea însoțește sublima muzică a sopranei Jessye Norman. Aria de final „Thy hand, Belinda” din opera „Dido și Aeneas” a fost înregistrată în Domul de Cristal. În strălucirea a mii de cristale Swarovski și a unui enigmatic cristal de munte din Madagascar poți oricînd savura divina muzică.

Magia lumilor de cristal se continuă cu împărăția lui Poseidon recreată în versiune Swarovski. Geometriile cristaline, seducătorul joc cromatic pe fond albastru, valurile sonore și șuvoaiele de lumină întregesc ținutul fascinant al bătrînului Poseidon. Lumea de cristal se continuă cu o plimbare prin „pădurea fermecată”, alături de licăririle misterioase ale Meduzei-Stat „Leviathan”, o instalație de lumini concepută de Thomas Feuerstein.

Evident, mitologia Swarovski are în centrul atenției celebra familia austriacă. Parintele fondator, Daniel Swarovski, împreună cu toate personalitățile ce au făcut cu puțință minunea, sunt prezenți într-o specială cameră a tradițiilor. Tot aici se reunesc astăzi, ca într-un veritabil conclav inițiativ numit Swarovski Crystal Society, pasionații de cristale. Veritabili oameni de afaceri, liderii Swarovski Crystal Society au gîndit și înființarea unor ateliere și workshop-uri pentru copiii creativi de 4-16 ani. Rezultatele semnificative pot stimula versiunile de viitor ale afacerii Swarovski.

Toate acestea ar trebui cunoscute și de ofertanții Swarovski din România. Sunt convins că preluarea inteligentă a modelul publicitar austriac ar putea avea succes și la noi. Ar satisface nu numai nostalgiile mitice ascunse în imaginarul social, dar și atipica noastră înclinație spre consum excesiv și risipă ostentativă.

SFÂNTUL VALENTIN. DE LA IUBIREA DE DUMNEZEU LA VIBRATOARELE SUPEREXCITANTE

Cu privire la Sfântul Valentin, hagiografia creștină este generoasă. A existat un Valentin, episcop de Terni, martirizat în anul de grație 273. Un alt Valentin, simplu preot roman, a fost bătut și decapitat în 270. Al treilea a fost apostat în Rhetia și cinstit în Tirol.

Din amestecul hagiografiilor, istoria a selectat o versiune arhetipală pentru ziua îndrăgostiților de pretutindeni. Este vorba de cea în care un anume Valentin, martir roman din secolul III, căsătorește soldații împotriva voinței împăratului lor. Este întemnițat, iar aici vindecă fiica oarbă a temnicerului. În ziua execuției – 14 februarie – trimite fetei un bilet semnat „de la Valentin al tău”.

Versiunea oficială a Bisericii vede aici doar prezența iubirii întru Slava și Gloria lui Dumnezeu pe pământ. Interpretează numele martirului într-un registru exclusiv sacru: „Numele de Valentin vine de la *valorem tenens* adică „cel ce perseverează în sfințenie” sau de la *valens tiro*, „soldat valoros””(Pierre Brunel, *Miturile secolului XX*, București, Editura Univers, 2003, p. 235).

Astăzi, Valentine s Day nu prea mai are nimic de-a face cu perseverența întru sfințenie și nici măcar cu fetișizarea virtuților militare. În 2009 cu totul altele sunt ipostazele iubirii îndelung mediatizate și amplu comercializate. Convingerea mea este că Mircea Eliade avea dreptate: aceste versiuni histrionice ale dragostei, perfect desacralizate, mai păstrază totuși umbra unor simboluri, ritualuri și nostalgii magico-religioase. Toate acestea sunt consubstanțiale ființei umane și, prin urmare, nu pot fi extirpate. Cel mult pot fi înlocuite cu substitute perfect desacralizate.

Iată câteva exemple specifice anului 2009. În Franța, Nicolas Garreau produce fantezii erotice pe bandă rulantă. Firma ApoteoSurprise oferă - evident, contra cost - în jur de 30 de scenarii „la cheie” pentru novicii lui Cupidon. Sunt rețete gata făcute prin care poți spune alesei inimii „te iubesc”. Românii, cu veșnica lor obsesie a mașinilor superperformante, preferă scenariul „Spune-i te iubesc în limuzină”. În acest caz, străvechea călătorie spirituală în beatificile ținuturi ale geografiei sacre este acum înlocuită cu turul celor mai frumoase cartiere pariziene (Place de la Concorde, Opera, Place Vendome, Champs-Elysees, Turnul Eiffel etc.). Mașina luxoasă este chipul postmodern al fabuloaselor mijloace de călătorie inițiativă din basme. La un moment dat, limuzina se oprește în fața unui uriaș ecran pe care apare seducătorul mesaj de iubire adresat iubitei în limba română. Avem de-a face cu o altă

formă postmodernă de revelare a destinului : ecranul – o Pithye seculară, accesibilă tuturor contra cost...

Fascinația ineditului și imposibilului, dublată de o veritabilă simplificare a metaforei, o regăsim și în scenariul valentinian al dăruirii „lunii de pe cer”. Evident este un număr de magie executat profesionist de specialiști angajați ai firmei ApoteoSurprize. Este mijlocul comercial prin care îndrăgostitul modern, snob și complexat, încearcă să-și depășească condiția umană pentru a avea acces la ceea ce vechile mituri anunțau ca fiind ținutul fabulos și inimaginabil.

Expresiile românești ale Sfântului Valentin, marca 2009, aduc în atenție și motivul mitologic al căutării comorilor. Ele încetează a mai fi faimoasele comori spirituale – ca în marile mitologii – devenind mult-prea-răvnitele comori erotice. Trăiri și senzații inefabile pot fi provocate cu ajutorul jucăriilor sexuale: vibratoare super excitante, cătușe învelite în puf și alifii „magice”. Este mijlocul facil prin care muritorul de rând mai poate sparge canoanele ternei viețuiri, trăind – vorba lui Eliade – „plenitudinea în clipă și eternitatea în istorie”.

O asemenea inițiere erotică este total lipsită de „inumanele” solicitări ritualice străvechi. Pregătirea spirituală pentru orice practică erotică se reduce acum la o „dietă adecvată” compusă din apă, banane, ciocolate, alune, iaurturi, spanac și cereale. Asemenea serviciilor prestate de prostituate, cupluri lesby, transsexuali și gigolo, aceste jucării erotice – stimulatoare de veritabile partide de sex pătimăș - se vând (încă) la prețuri promoționale.

Alte fantasma mitice reactivate cu ocazia Sfântului Valentin este cea a eternei reînțoarceri spre un ținut paradisiac, dublate de fantezmele noului început. Ele presupun căutarea partenerei/partenerului de Sfântul Valentin și edificarea unei noi prietenii. O nouă prietenie, un nou început. Versiunea valahă 2009 a acestei fantasme mitologice a fost intens mediatizată: „Cei fără pereche pot alege „Petrecerea Neîndrăgostiților (Mash-Up), sau un Blind Date Party organizat de Stuf Vama Veche Club & Cafe”. La Iași s-au aflat sub magia noului început 22 de cupluri ce au oficiat căsătoriile civile, chiar pe 14 februarie. Statistic, numărul cuplurilor marcate de fantasma mitică a noului început a crescut de aproximativ 4 ori.

În concluzie, drumul istoric al iubirii de la martirajul Sfântului Valentin la sexualitatea pătimășă, stimulată de vibratoare, alifii și alte fantezii simbolizează nu doar desacralizarea lumii, hedonizarea vieții, dar și permanenta noastră căutare a absolutului în formule hard, inedite și neconvenționale.

BLAJINII, PUȘCA ȘI CUREAUA LATĂ

După unele versiuni ale tradiției populare, astăzi este Paștele Blajinilor. Cu el începe Săptămîna Neagră. Este un interval sacru esențial din ciclul sărbătorilor pascale, unul care trimite la tradiții străvechi, pe nedrept uitate sau (iremediabil?) vulgarizate.

Pe bună dreptate ne putem întreba: mai sunt actuale aceste reminiscențe mitologice străvechi, combinate cu ritualurile creștine pascale? Eu cred că da. Argumentele sunt multe și am să mă opresc în acest text doar la câteva dintre ele.

În primul rând, actualitatea blajinilor ar ține chiar de semnificația numelui. Fie că este vorba de rohmani (Bucovina), rogmani (Moldova), ragmani (Maramureș), rugmani (Năsăud), antropologii și etnologii l-au tradus pe blajin prin „om blînd, cucernic și drept credincios”. Sunt virtuți din nefericire inactuale în România contemporană. Aici contează enorm banii, afacerile, cîștigul copios și urgent obținut. Prin urmare, pe scena politică și socială românească se impun alte „virtuți”, cum ar fi tupeul, prostia agresivă, prietenia de conjunctură, traficul de influență, manipularea electorală etc. Lecția blajinilor ar fi, înainte de toate, una spirituală: întoarcerea la valorile instituite de Dumnezeu în zorii creației.

Într-o altă versiune mitologică a poveștii blajinilor, la vremea-vremii, Dumnezeu va readuce pe pămînt aceste stranii făpturi. Actualmente ele locuiesc un ținut mitologic beatific, situat undeva la întâlnirea Apei Sămbetei cu Sorbul Pămîntului. Într-un viitor încă nedefinit, datorită păcatelor, oamenii ar urma să fie morți sau exilați într-o altă lume, asemenea rohmanilor de altădată. Pe pămînt s-ar întoarce blajinii. În concluzie, Paștele Blajinilor ar putea fi citit și în această cheie spirituală a întoarcerii noastre la modelele de viață revelate de mituri în *illo tempore*.

Un alt argument al actualității Paștelui Blajinilor ține și de lectura științifică a acestui celebru mit. O anume parte a fizicii contemporane vorbește de existența lumilor paralele și a universurilor multidimensionale. Pînă în momentul de față ar fi descoperite, teoretic, 10 sau 11 asemenea dimensiuni. Unele este posibil să fie populate cu entități asemănătoare nouă, frecvent invocate în vechile tradiții românești. Or, blajinii ar fi tocmai o confirmare în cheie mitologică a acestei idei științifice nonconformiste.

Blajinii ar locui într-o lume paralelă. De aici, legăturile cu lumea oamenilor se pot reface periodic. Un exemplu de timp sacru permisibil comunicării dintre lumi ar fi chiar această Săptămîna Neagră ce urmează imediat Duminicii Tomei. Acum sufletele celor morți

necreștinește (fără luminare, spovedanie, împărtășanie și împăcare cu semenii) se întorc în lumea noastră. Pentru ei se oficiază slujbe speciale, se pun ofrande pe morminte, se dau de pomană obiecte și alimente. Ritualul continuă și în afara spațiului sacru al Bisericii. În mijlocul naturii, pe câmpuri, oamenii se ospătau lăsând intenționat băutura și resturile culinare drept hrană blajinilor și morților neștiuți.

Astăzi, ritualul sacru al blajinilor, cu rosturile sale metafizice bine definite, ia forma hedonistă a unor banale petreceri câmpenești. Sub chipul „duminicalismului” (Andrei Pleșu), poporul invadează pădurile patriei destrăbălându-se bahic și culinar. Gratarul, micii și berica simbolizează reala indiferență a multora dintre noi față de sensurile spirituale ale Paștelui Blajinilor. Aceste stranii creaturi mitologice ne invită, cu alte cuvinte, să ne asumăm o urgență și necesară lecție de ecologie și de corectă administrare a domeniului public.

Săptămîna Neagră este și un timp al ascezei și reculegerii. Conform tradiției, adevărații creștini posteau pentru mîntuirea sufletelor celor morți necreștinește. Săptămîna Neagră era un timp al neființei și al totalelor interdicții. Ele vizau, înainte de toate, viața noastră spirituală și mai apoi obișnuitele practici agrare sau păstorești.

În 2009, Paștele Blajinilor ne surprinde cu un șoc al crizei mondiale. Premierul Emil Boc ne invită repetat la un soi de asceză națională, perfect desacralizată, semnificativ sintetizată prin îndemnul prezidențial de „a strînge cureua”. Astfel, „pușca și cureaua lată” ar putea fi semnele arhetipale ale unei îmbuibări fudule de care – terapeutic - ar trebui să ne distanțăm urgent...

Astăzi, pentru anumite medii creștine din România, asemenea interdicții se pot rezuma doar la asumarea unor probe spirituale. Săptămîna Neagră este un tip al ascezei și reafirmării legăturii permanente dintre lumea de aici și cea de dincolo. Nimic din cele întîmplate aici nu sunt indiferente morților de dincolo. Adevăratul nostru spirit comunitar este unul care-i cuprinde firesc pe viii de aici și pe morții din cealaltă lume. Este familia creștină totală. De aceea în Săptămîna Neagră ne asumăm cu toții lecția dură a blajinilor și ne rugăm pentru mîntuirea morților noștri. Noi cu ei, iar alții doar cu „pușca și cureaua lată”.

VĂPAIA SFÎNTULUI ILIE

În creștinismul ortodox și în tradiția populară, astăzi este ziua Sfântului prooroc Ilie. Mă întreb: ce semnificații mai poate avea ea pentru omul modern al anului 2009? Dincolo de interpretările clasice de tip teologic, cred că mai putem surprinde și alte tainice și nerostite înțeleșuri.

Unul dintre ele ar putea fi cel inițiativ. Viitorul prooroc Ilie s-a născut undeva în cetatea Tesvi din Galaad, străvechiul ținut al Iordanului. La nașterea sa, Sovac, tatăl, a avut o viziune. Bărbați în alb, pogoriți din cer, l-au luat în brațe pe pruncul Ilie și l-au „învelit cu foc,,. Apoi au început „să-i bage văpaie de foc în gură, ca să mănânce,,.

Interpretarea clasică dată de preoții timpului - și asumată astăzi de exegeții creștini - a fost aceea că Ilie va fi „locaș al luminii darului lui Dumnezeu,,. Cuvântul său va fi „, ca focul de puternic,,.

Acest episod hagiografic mie îmi amintește de fascinanta mitologie a zeiței Demeter, patroana spirituală a Misterelor din Eleusis. Zeița travestită în femeie bătrână a încercat să inițieze prin foc întru nemurire pe fiul unui rege grec. Surprinsă noaptea, în timpul straniului ritual, Demeter și-a manifestat public dezamăgirea față de ignoranța oamenilor și a dispărut brusc din lumea lor.

Or, în cazul proorocului Ilie avem de-a face, poate, cu un act de inițiere reușit. Ilie va fi stăpânul focului și...nu va muri. Conform tradiției veterotestamentare, energicul profet fost ridicat cu trupul la cer.

Un alt sens al sărbătorii Sfântului Ilie ar fi cel politico-religios. Știm că Ilie s- a răzvrătit împotriva politicii regelui Ahab. Acest oficial al regatului pleda pentru conviețuirea pașnică a israeliților cu canaaneenii. În termeni actuali, (post)moderni, regele își asumase idealul multiculturalismului și pluralismului religios. Exemplul suprem l-a dat chiar el: și-a luat de soție pe Izabel din Tyr, femeie devotată total cultului zeului Baal/Malkart.

Or, conviețuirea cultului Dumnezeului Unic (Iahve) cu expresiile străvechi ale „religiozității cosmice” (Mircea Eliade) nu a avut succes. S-a degradat în ceea ce noi astăzi am numi sincretism, religiozitate difuză. Profetii vremii le numeau forme de „desfrânare,,. În realitate, ele erau ipostazele spectaculoase ale „religiozității cosmice”. Ilustrau dialectica elementară a sacralului: absolutul, „divinul se întrupează, ori se manifestă, în obiectele și ritmurile cosmice,, (Mircea Eliade, *Istoria credințelor și ideilor religioase*, traducere de Cezar

Baltag, Chișinău, Editura Universitas, 1994, vol.I, p. 373). Pietrele, izvoarele, arborii, florile erau investite cu demnitatea supremă a unei hierofanii.

Astăzi pentru un cetățean al Uniunii Europene, alimentat copios cu lecturi marxisto-pozitivistice, Sfântul Ilie ar putea fi înțeles drept un autentic campion al luptei contra pluralismului religios. Un fan al politicii corecte de pe coasta vestcaliforniană l-ar cataloga pe sfântul creștin drept intolerant. Politica lui ar fi suspectă de prezența unor interese provinciale și de asumarea unor practici discriminatorii. Abilitatea tesviteanului de a-i umili pe profeții zeului Baal prin miracolul aprinderii focului sacrificial de pe Muntele Carmel ar fi suspectă de farsă sau iluzionism.

Din punctul meu de vedere o asemenea interpretare este superficială, vulgară și greșită. Cred că pînă la urmă tot Eliade avea dreptate. Proorocii veterotestamentari au dezavuat religiozitatea cosmică, dar au pus accentul pe revigorarea spirituală a omului. Au pariat pe fervorea dăruirii totale lui Dumnezeu. Acest ideal al Sfântului prooroc Ilie este și astăzi de mare actualitate. Sfântul Ilie citea politica vremii în cheie profund religioasă. Vedea în evenimentele istoriei sale prezența fermă a voinței lui Dumnezeu. Istoria a devenit astfel o teofanie pozitivă sau negativă, după expresia lui Mircea Eliade.

În sfârșit, un ultim sens al sărbătorii de astăzi ar fi cel cultural. Ridicat cu trupul la cer - în celebrul "car de foc,, - Sfântul Ilie a devenit stăpînul ploilor. Și astăzi manipulează dezinvolt, cu aprobare divină, toate fenomenele meteorologice. Mentalul social tradițional românesc mai păstrează încă amintirea puterilor acestui proroc din Tesba sub forma unor credințe populare și superstiții. Sfântului Ilie i se asociază alți specialiști necanonici ai sacrului, cum ar fi solomonarii și paparudele.

Personal nu pot decît să salut inițiativa etnologului Laura Jiga Iliescu de a prezenta la Fundația Calea Victoriei din București datele spirituale, sacre și simbolice ale mitologiei Sfântului Ilie și ale unei alt fel de meteorologii. A celei cu care au trăit bunicii și străbunicii noștri. Ea nu era expresia unei culpabile și rușinoase înapoieri culturale, a unui revolt primitivism, a unei precare dotări tehnice, cum ar fi dispuși să creadă snobii, proștii sau agnosticii fițoși.

În joc era o relație intimă, profundă, a omului cu natura. Era și priceperea unora de a manipula forțele cosmice în folosul comunității, dar și reala disponibilitate a celor mulți de a prețui și respecta asemenea practici sacre. „Fulgerele, trăsnetele, ruperile de nori, grindina, ploile repezi și scurte sau molcome și fără sfîrșit, zgomotele și apa venite de sus, ori, dimpotrivă, arșița, aerul uscat, pămîntul crăpat și seceta: fenomene explicate astăzi, cel puțin pînă la un punct, de științele moderne,, erau ieri interpretate printr-o grilă magico-religioasă.

Această mentalitate socială s-a diluat grație formidabilei schimbări survenite în Europa occidentală după Reforma protestantă. Faimoasa „muscă apteră,, (știința modernă) despre care a scris pagini memorabile Culianu este cea care ne predispune să vedem în viața Sfântului Proroc Ilie doar fragmente din istoria creștinismului și supraviețuiri ale unor dezonorante superstiții...Expoziția din Calea Victoriei ne poate ridica solzii ignoranței de pe ochi. Văpaia Sfântului Ilie continuă să ardă reaua-credință, ignoranța și necinstirea unicului și marelui Dumnezeu.

SFÂNTA CRUCE ȘI PARADOXURILE NETRANSFIGURATE

Astăzi, 14 septembrie este sărbătoarea Înălțării Sfintei Cruci. În cuvântul său la Evanghelia din Duminica dinaintea acestei pilduitoare sărbători împărătești, Părintele Patriarh Daniel a interpretat subtil anumite înțelesuri duhovnicești ale crucii din actualitatea nesfârșitei noastre tranziții.

Astfel, sensul major al crucii este biruința lui Iisus Hristos asupra morții și asupra „șarpelui nevăzut și viclean” (diavolul). În joc este o profundă legătură între șarpele veterotestamentar ispititor al protopărinților, șarpele apotropaic de aramă înălțat de Moise în pustie și Fiul Omului înălțat la Cer prin jertfă mântuitoare. Această legătură este pusă de Părintele Patriarh sub semnul tainei nesfârșitei ascultări de Dumnezeu. Prin ea, Iisus depășește silniciile timpului și provocările istoriei, deschizând neamului omenesc perspectiva mântuirii. Minunea învierii a fost posibilă prin răstignirea pe un străvechi instrument al morții: crucea.

Crucea este, așadar, o unitate a contrariilor: moarte și viață la un loc, timp și eternitate, istorie și veșnicie, damnare și mântuire. Sunt doar câteva însemne religioase ale paradoxului transfigurat (Lucian Blaga). Pe toate acestea (și pe multe altele) crucea le face cu putință în viața spirituală a veritabilului creștin. Într-un admirabil articol, Andrei Pleșu invoca o altă serie de paradoxuri – inclusiv sociale și politice - prin care symbolismul crucii rămâne mereu actual. Toate erau însă transfigurate prin lucrarea tainică, dar eficientă, a Sfântului Duh.

Privind astăzi spectacolul public românesc cred că ai posibilitatea de a remarca mai curând excesul de *paradoxuri netransfigurate*. Ele rămân blocate într-o amară și – uneori – disperantă contradicție. Invoc selectiv, cu titlu de exemplu, doar trei dintre ele. Gigi Becali – un creștin declarat care înjură drăcește; Vadim, apostol al României Mari și al spiritului religios, cultivând iresponsabilitatea, ura și intoleranța; Traian Băsescu elogiind (uneori) școala românească, dar aprobând jignitoarea remunerație a profesorilor din noua grilă a salarizării unice pe motiv că...profesorul nu lucrează 8 ore pe zi! Iată un elocvent exemplu al politicianului român care nu este suficient de sensibil la specificul muncii de profesor. Profesorul nu-i chelner, mecanic sau tinichigiu. El nu vine acasă după 8 ore de muncă și vegetează în fața micului ecran. Nici nu merge cu băieții la „una mică”. Adevăratul profesor își pregătește orele de a doua zi, citește, traduce, publică, corectează lucrări, concepe proiecte

etc. Aceasta tot muncă se numește și, de cele mai multe ori, nu-i remunerată separat. De ce nu sunt întrebați adevărații specialiști ai educației? Pentru că nu aduc voturi suficiente?

Proliferarea excesivă a paradoxului netransfigurat este o boală mentală mai veche pe care comunismul a urât-o, iar tranziția a cronicizat-o. Un exemplu elocvent preluat dintr-un interviu al lui Andrei Pleșu este cel referitor la *vocația victimizării la români*. Susținem sus și tare că suntem cei mai tari și cei mai mari, dar ne asumăm conștient rolul marginalului, exclusului, damnatului. Al victimei unui malefic complot național sau mondial, după caz. Victimizarea poate, uneori, funcționa ca o credibilă scuză a ratării, după cum spune Andrei Pleșu. Alteori este banalul subterfugiu al înhățării unor bani de la stat. Lista motivațiilor poate continua.

Am să închei cu un exemplu de incontestabilă actualitate inspirat tot de un excelent răspuns al lui Andrei Pleșu. Formal, toată nația românească își dorește un alt model de politician, un alt tip uman de președinte. Or, asemenea noutăți livrate pieții electorale de la noi n-ar avea acum un succes cu adevărat remarcabil. Partidul pentru Reconstrucția României – exemplul lui Pleșu - n-a fost votat de aproape nimeni.

Nu văd printre actualii candidați la președenție pe unul care să facă – din perspectiva ideal-tipului uman - diferența. Toți par a fi plămădiți din același aluat al proverbialului nostru balcanism. Cu bune și cu rele. Straniu este ceea ce spunea Pleșu: faptul că dacă politicianul ar fi altfel, nu l-ar alege (aproape) nimeni, deși ne dorim cu toții schimbarea. Sau l-ar rejeta sistemul nefiind asemenea lui.

În „durata lungă” a istoriei (F. Braudel) nu văd decât două soluții pentru vindecarea acestei îndelungate boli mentale românești. Prima soluție, cea educațională, ar anula paradoxul. Ea vizează reactivarea cu concursul permanent al familiei, școlii și Bisericii a unor străvechi virtuți creștine: respectarea celui diferit etnic, sexual și religios; bucuria de a savura sincer reușita Celuilalt, prețuirea și remunerarea corespunzătoare a elitelor, bunul simț, smerenia și discreția etc. Ca forță socială, ele ar spulbera realitatea paradoxurilor mai sus invocate.

A doua soluție este una duhovnicească. Ține de infinita putere a Sfintei Cruci. Presupune intervenția lucrativă în lume a Sfintei Treimi și asumarea spirituală de către noi a simbolismului Sfintei Cruci. Este dificil de cuantificat un asemenea miracol, dar, cu certitudine, el ar fi în măsură să transfigureze orice paradox. Inclusiv pe cele adânc și profund smintitoare din eterna și fascinanta politică românească.

PELERINAJUL – UN WOODSTOCK AL ORTODOXIEI ROMÂNEȘTI ?

Cu ceva timp în urmă, Cătălin Mihuleac publica un incitant articol despre pelerinajul la Hramul Sfintei Parascheva de la Iași. Expresia „pelerinajul – un Woodstock al ortodoxiei” îi aparține. Să vedem dacă are dreptate. Sensul conferit de Mihuleac evenimentului este unul negativ. În joc este vederea „live” și nesfârșita pupare a Sfintei Parascheva de către un milion de îmbulzitori. Totul ar fi doar „un pretext pentru dezlănțuirea celui mai grosolan comerț stradal cu mici, cârnați, hamsii, vată de zahăr și cu oi transformate și în pastramă, și în căciuli și cojoace”.

În momentul de față cred că lipsește ceva pentru a-i răspunde convingător lui Cătălin Mihuleac. Este vorba de o cercetare socio-antropologică a pelerinajului din România actuală. Investigația științifică profesionistă ar putea releva extraordinara amploare spirituală și socială a pelerinajului sau, dimpotrivă, tristele ipostaze ale desacralizării și politizării acestui eveniment sacru.

Desfășurată responsabil pe un eșantion național reprezentativ, cercetarea de teren ar putea evidenția și motivațiile – explicite/implicite – ale pelerinajului la marile centre religioase din România. O asemenea cercetare socio-antropologică a pelerinajului – prima de acest fel realizată în România – va scoate în evidență și portretul robot al pelerinului român contemporan : vârsta, sexul, mediul de rezidență, nivelul studiilor, starea matrimonială, motivația profundă a pelegrinării etc.

În urma cercetării de teren s-ar putea obține și informații referitoare la imaginea reală a Bisericii Ortodoxe Române în mentalul social al celor prezenți la acest sacru ritual. Am afla și explicații privind resorturile și gradele contagiunii religioase prezente în cuprinsul marilor pelerinaje din România. Tot astfel vom putea verifica și gradul de adevăr al supoziției referitoare la pelerinajul religios din România înțeles (și) ca sursă de acumulare a capitalului politic de către partide și politicieni.

În sfârșit, vom putea afla dacă în cuprinsul pelerinajelor religioase din România actuală avem de-a face cu ceea ce sociologii religiilor din Occident numesc a fi «rentabilizarea sfințeniei », « publicitatea extazului », « soteriologia turistică » sau « mercantilizarea loisir-ului ». Proiectul este important (și) pentru faptul că va demonstra științific

existența/inexistența unei extraordinare prețuiri și a unei profunde devoțiuni pe care credincioșii creștini-ortodocși le au (încă) față de cultul sfinților.

Cercetarea socio-antropologică privind pelerinajul religios va evidenția măsura în care motivațiile clasice, prezente acum în cuprinsul marilor pelerinaje occidentale, se regăsesc și în pelerinajelor religioase din România actuală. Cele mai des invocate ar fi: a) dorința de iertare a păcatelor; b) speranța în mântuirea sufletului; c) nevoia de împlinire spirituală; d) speranța unei vieți mai bune (venituri consistente, profesii sigure, succes social și economic etc.); e) dorința de vindecare a unor boli grave/incurabile; f) credința în miracolele provocate de atingerea moaștelor; g) căutarea « patriei cerești » (Epistola către Evrei, 11 :13-16); h) eventuala doză de conformism și stereotipie prezente în ritualul pelerinajului; l) (non)existența « pelerinajelor de ispășire » motivate de existența unor grave păcate și a unor veritabile fărâdelegi .

Ca ipoteză de lucru susțin că pelerinajul religios din România actuală (inclusiv cel de la Iași) este marcat de fenomenul globalizării. Dimensiunea religioasă, profund spirituală, începe să fie dublată de o altă turistică și hedonistă a pelerinajului. Scopul prim, originar, al pelerinajului – experiența sacralului - este astfel recompus și fractalizat. Produce efecte sociale absolut respectabile. Un astfel de efect anticipat este și cel al apariției, creșterii și dezvoltării unei infrastructuri și rețele economice în jurul marilor centre de pelerinaj. Efectele vizează și viața politică din România actuală. Dornici de o « baie de mulțime » și de creșterea capitalului social – mai ales în anii electorali – politicienii români vor frecventa tot mai des centrele de pelerinaj, cu ocazia marilor sărbători religioase.

Prin intermediul cercetării invocate am putea cunoaște și adevărata reprezentare socială a alterității. Vom pleca de la rezultatele unei mai vechi cercetări sociologice privind pelerinajul la moaștele Sfintei Parascheva din Iași. Deși au fost implicați real în ritualul creștin-ortodox al pelerinajului, majoritatea credincioșilor nu au manifestat o deplină încredere în aproapele lor. Astfel, la întrebarea « Majoritatea oamenilor prezenți la pelerinaj sunt de încredere ? » 73% au răspuns negativ (dezacord sau total dezacord). Ar fi interesant de știut dacă acest rezultat este cu adevărat reprezentativ și dacă el mai este de actualitate, acum, în 2009. Până atunci, dilema rămâne : este sau nu pelerinajul un Woodstock al ortodoxiei românești ?

HALLOVEEN, ÎNTRE MITOLOGIA CELTICĂ ȘI SUPERDISTRAȚIA ROMÂNEASCĂ

În plină campanie electorală, marcată de profunde crize, România sărbătorește Halloween-ul. Evident, într-o manieră mioritică, originală. Este un Halloween sărbătorit cu dansuri, distracție, muzică, excursii și inedite spectacole. Publicațiile străine („The Telegraph”, de exemplu) scriu în 2009 despre ingredientele absolut necesare unei călătorii inițiatice în ținutul Contelui Dracula: usturoi, apă sfințită, cruce de argint și țărș de lemn.

Ce se întâmplă? Firesc ar fi să ne întrebăm ce este Halloween-ul și ce legătură are cu noi? La origine era o stranie sărbătoare celtică/irlandeză. Conform străvechilor credințe celtice, sufletele defuncțiilor nu mor. Revin periodic pe pământ, posedând corpurile celor vii. Este singura lor șansă de a mai supraviețui. Cei vii, pentru evitarea acestei teribile captivități, practicau ritualuri de sacrificiu cu evident rol apotropaic. Recurgeau și la stingerea focurilor pentru ca oamenii să nu poată fi găsiți, apoi la mascarea chipului și a corpului pentru o perfectă și sănătoasă camuflare. În piețele publice se adunau dansând mascați, cu torțe sau dovleci aprinși.

Motivul dovleacului aprins – astăzi frecvent folosit de Halloween în toată lumea - vine din mitologia irlandeză. Purtătorul lui era Jack, un fel de Ivan Turbincă al lor. Nefericitul personaj era un oarecare muritor, bețiv și trișor. Reușește să păcălească diavolul, ținându-l captiv cu ajutorul unei cruci într-un arbore. După moartea sa, vicleanul Jack nu a fost primit nici în rai, nici în iad. Și-a asumat cea mai nefericită condiție, cea a unui veritabil Jidov Rătăcitor. De atunci rătăcește în straniul ținut atemporal dintre rai și iad, luminându-și drumul cu o torță protejată de dovleac. O dată pe an, în 31 octombrie, ajunge și pe pământ căutând liniște, pace și odihnă.

Mai târziu, grație unui îndelung proces de aculturație, sărbătoarea celtică a morților a fost creștinată. Spiritul rătăcitor al tradiției irlandeze în căutarea frenetică a unui trup viu spre a supraviețui este înlocuit cu un „hallow”, sfânt creștin. Catolicii și luteranii au transformat sărbătoarea în una a tuturor sfinților din cer și de pe pământ, știuți și neștiuți. Așa este cunoscută și astăzi, drept „sărbătoarea tuturor sfinților”. Pe 1 noiembrie se dau pomene din abundență, în special dulciuri, pentru ca sufletele defuncțiilor să se integreze deplin în lumea de dincolo.

Sărbătoarea a fost preluată mai apoi prin emigranții irlandezi ai secolului XIX de către americani. De aici s-a globalizat în toată lumea. Ruptă din context și golită de semnificațiile ei

metafizice, sărbătoarea celtică/irlandeză a întoarcerii morților pe pământ este acum desăvârșit exploatată comercial și mediatic.

O regăsim și în România anului 2009 în varii ipostaze. Una dintre ele este cea turistică. Pensiunile sunt pline în multe zone turistice, cluburile din București și din țară organizează petreceri de „groază”. Vrăjitoarele, vampirii, dovlecii și măturile zburătoare, acestea sunt personajele în vogă ale Halloween-ului postmodern. Urmează apoi balurile mascate, cinele „sângeroase” și, desigur, „ospățul Contelui Dracula”. Pentru prima dată, acesta a fost servit de Halloween la castelul Bran, chiar în prezența „Întunecatului Stăpân”.

În alte locuri din țară, programul special pregătit de Halloween a continuat cu programe speciale în piscine, saune și săli de fitness. Nu au lipsit nici concursurile cu demoni cool și spectacolele de superbă muzică irlandeză.

La limită, totul devine posibil într-o noapte de Halloween. De ce? Pentru că o sărbătoare ruptă din contextul ei, preluată, desacralizată și apoi exportată oriunde în lume nu mai este sărbătoare. Nu are acoperire nici în tradiția populară românească, dar nici în canoanele creștine. Nu impune simboluri, norme, ritualuri. Totul devine lax, permisiv. Spectacolul, cândva sacru, este acum marcat de ludic și carnavalesc. Dramă nefericitelor suflete rătăcitoare a fost uitată, fiind transformată într-un minunat prilej de distracție și creștere a profiturilor comerciale.

Or, un asemenea fenomen social postmodern mai are încă incontestabile componente mitico-religioase străvechi. Ele supraviețuiesc la nivelul inconștientului colectiv, sub forma unor vise, nostalgii și dorințe neîmplinite. Încercăm să le satisfacem acum prin petreceri nocturne și perfect desacralizate de Halloween. Firesc ar fi ca, plecând de la aceste ipostaze profane ale sărbătorii, să regăsim cultural splendoarea și misterul vechilor tradiții. Vorba lui Mircea Eliade: numai așa vom deveni mai fecunzi și bogați spiritual. Îi vom respecta și accepta pe cei diferiți de noi. Nu în ultimul rând, ne vom cunoaște și prețui cum se cuvine pe noi înșine.

AVATAR ȘI REACTIVAREA RELIGIOZITĂȚII COSMICE

Mare îmbulzeală și interes special pentru noul film american „Avatar” la Cinema City din Iași. George Cojocaru scrie în articolul său („Avatar 3D a stârnit isteria printre ieșeni”) că la acest film se fac rezervări prin telefon cu și doar cu câteva zile înainte. Deși oficial nu mai sunt locuri, oamenii vin totuși cu speranța tănuțită că unii poate vor renunța în ultima clipă pentru a putea să intre ei. Filmul rulează continuu la Iași de pe 18 decembrie 2009, desigur cu casa închisă.

Cum explicăm acest instantaneu și fulminant succes? În primul rând prin publicitatea imensă făcută filmului lui James Cameron. O producție care costă aproape 500 de milioane de dolari și care, recent, a urcat pe locul 2 mondial în topul filmelor cu cele mai multe încasări din toate timpurile nu lasă indiferent pe absolut nimeni. Cu 1,3 miliarde de dolari încasați până acum, „Avatar” a depășit „The Lord of the Rings: The Return of the King”. Mai are un pic până să scufunde și recordul absolut de la Hollywood: „Titanic”-ul, cel cu 1,8 miliarde de dolari încasați.

Filmul prinde bine pe absolut toate piețele din lume. Are un succes de piață colosal. După SUA, în topul încasărilor de situează piețele din Franța, Germania, Marea Britanie și ...China. Despre ce este vorba în film? Jack, un veteran de război, este trimis într-o colonie umană pe o stranie planetă numită Pandora. În joc este o nouă formă de colonizare pentru un vechi motiv: resursele minerale. Aici, pușcașul marin va lupta de partea extratereștrilor albaștri umanoizi numiți Na’vi. Tehnica folosită este cu adevărat subtilă: militarii de pe Terra vor poseda corpurile băștinașilor, controlându-le și folosindu-le drept avatare. False avatare.

Ingenioasa idee a lui James Cameron mi-a amintit de interesanta nuvelă a lui Ioan Petru Culianu, „Conspirația sufletelor indienilor”. Acolo, indienii nord-americani au ales calea sinuciderii colective prin dezmăț și beție – obligatoriu o formă a morții violente – pentru a se reîncarna apoi în trupurile albilor invadatori. Au ales astfel o formă rafinată și sadică de a se răzbuna profund peste timp. Aici, în filmul lui Cameron, albiile aleg ei înșiși calea transferului (tehnologic!) al sufletului în corpurile umanoizilor Na’vi. Nu pentru a se răzbuna, ci pentru a-i cuceri și stăpâni.

Pe mine m-a reținut însă cu totul altceva. Faptul că Mircea Eliade avea dreptate atunci când scria despre setea de mister a omului modern. Avem în continuare nostalgii ascunse și vise nemărturisite. Vizionăm filme de tipul *Avatar* pentru a avea satisfacții lăuntrice și împliniri simbolice. Mitul nostalgiei paradisului, de exemplu, încă funcționează. Este acum

transpus în filmul de mare succes al lui Cameron unde Na'vi trăiesc în unitate perfectă cu natură, regăsind astfel faimoasa idee mitologică a Unului desăvârșit. Savurăm cu toții în secret perfecțiunea pierdută și ne compensăm pe plan simbolic neîmplinirea. Trăim prin delegație nostalgia după comuniunea cu tot ceea ce este viu. Unitatea primordială, perfecțiunea începuturilor, dialogul real și permanent cu strămoșii sunt trăite la modul autentic de enigmaticele creaturi de pe Pandora. *Ele sunt veritabile avataruri.*

Adorarea zeiței Mohter Earth, un fel de Gaia postmodernă, a fost deja interpretată ca o pasiune necenzurată a regizorului James Cameron pentru mișcarea New Age. Nu știu dacă este așa. Sigur e faptul că transpare din film o nostalgie a celebrului regizor american după natura perfectă, neântinată. Regizorul adoră stilul de viață original, adică sănătos, curat, pur. James Cameron dezavuiază fetișizarea tehnologiei. Tot ceea ce este în exces dăunează. Filmul este și un protest față de consumerismul occidental, dar și o invitație de a salva, chiar și acum, în al 12-lea ceas, planeta. Este, cred, o compensație simbolică a eșecului de la Copenhaga. Două simboluri situate antinomic în film sunt mai mult decât sugestive și mi-au atras atenția: copacul sacru al strămoșilor Na'vi și supertehnologia militară. Omul vechi vs. omul nou. Spiritualitate vs. consumism. Filmul mizează mult pe efectul antinomiilor, fapt ce pe mine nu mă convinge întotdeauna.

Chiar și numele filmului este sugestiv. „Avatar” este un termen ce provine din filosofia și religia orientală. În hinduism, de exemplu, Krisna este avatarul zeului Vișnu. Avatarul este o încarnare (umană sau animală) a unei entități spirituale ce trăiește într-un plan superior al existenței. Drama sugerată de film este aceea că ne mai putem întoarce la acele fascinante avataruri, la condiția perfectă a începuturilor, doar renunțând la trupurile noastre și posedându-le pe ale lor. O idee SF fascinantă care readuce în atenție ideea mitică a transmigrației și reîncarnării.

Nu văd aici o palmă de tip New Age dată creștinismului, așa cum au scris unii comentatori. Mai curând ar fi o provocare adresată nouă, tuturor, de a ne vedea viitorul (și) prin ochii misterioși ai creaturilor Na'vi din ținutul paradisiac al Pandorei. În fond, ele sunt avatarurilor noastre.

III. PATOLOGII RELIGIOASE

O NOUĂ PROVOCARE: *BIOLOGIA CREDINȚEI* (1)

Sunt din ce în ce mai interesat, în virtutea preocupărilor mele de antropologie și sociologie a religiilor, de interferențele științei cu religia, mai exact de abordarea interdisciplinară a misterului condiției umane. O reală provocare spirituală a constituit-o, în acest sens, teoria lui Bruce Lipton privind *biologia credinței* și puterea minții umane în a modela funcționalitatea trupului, subtilitatea gândirii, intensitatea afectivității și chiar comportamentul social-politic.

Salutara teorie a lui Lipton vine pe fondul unei temeinice dominante a evoluționismului social și cultural de tip darwinist. Tocmai de aceea un mic excurs în istoria americană a acestuia este mai mult decât necesar pentru a înțelege noutatea noii biologii spiritualiste a lui Bruce Lipton.

Cu ceva timp în urmă, în SUA s-a conturat orientarea biologică a neoevoluționismului prin autori precum Julien Steward și Leslie White. Primul a fost cel care a fondat *ecologia culturală*, fiind interesat în mod special de influența condițiilor materiale asupra culturii. În acest sens, antropologul american considera că un sistem cultural este format dintr-un *nucleu cultural* (cunoștințe tehnice, diviziunea muncii, realități socio-culturale) și *trăsături secundare* (inovații locale, elemente de împrumut, determinări ale mediului specific). De asemenea, Steward afirmă că evoluția se bazează pe creșterea gradului de complexitate a modurilor de adaptare ecologică, distingând în acest sens mai multe tipuri și linii de evoluție. Rezulta astfel un *evoluționism multiliniar*. În centrul lui se afla miezul cultural (*cultural core*), care cuprindea „modelele sociale, politice și religioase ce pot fi determinate empiric și care nu constituie culturile în totalitatea lor”.

Leslie White a fost și el un fidel susținător al evoluționismului secolului al XIX-lea (Morgan, Tylor, Marx și Engels.). A respins relativismul cultural promovat de Boas, precum și reducăționismul biologic al lui Herbert Spencer.

În rîndul evoluționiștilor materialişti contemporani se plasează și Richard

Dawkins cu tezele sale despre existența evoluției universale în absența oricărui plan divin. Ochiul uman - un exemplu preferat de Dawkins - este departe de a fi un organ perfect. El este „cablat invers”, în sensul că nervii ies din retină pe partea opusă cristalinului, necesitând un orificiu de ieșire și blocând astfel trecerea luminii („punctul mort”). Nici un proiectant avizat nu l-ar fi realizat astfel, însă modificările evolutive trebuie să pornească întotdeauna de la ceea ce este disponibil și să îmbunătățească acel ceva, chiar dacă rezultatul nu va corespunde cu necesitate celui mai eficient proiect” (Ian G. Barbour, *Când știința întâlnește religia. Adversare, străine sau parteneri?*, București, Editura Curtea Veche, 2006, pp. 150-151).

Într-o primă instanță, argumentele biologului american par a fi convingătoare. Numai că un virtual inginer divin al ochiului uman ar putea lucra după un alt plan decât cel inteligibil minții omenești. La fel și realitatea durerii și suferinței, inegal, nedemocratic și „nedrept” distribuite în lume, pot fi înțelese într-un sens spiritual, subtil, inaccesibil științei experimentale și mentalității agnostice, atee sau materialiste.

Invocînd, asemeni lui Dawkins, doar argumentul „ADN-ului supraviețuitor” din exemplul cu ghepardul și gazela nu poți înțelege nimic din misterele creației divine. Funcționezi în cadrele mentale înguste de tip neoevoluționist, bine sintetizate în expresia „Dacă știința nu descoperă un scop în univers, atunci chiar nu există un scop în univers”.

În concluzie, versiunile clasice și cele actuale ale evoluționismului darwinist sunt combinații de idei și teorii ce își au „setul de reguli” (Ioan Petru Culianu) în „Biblia” evoluționismului: *Originea speciilor* a lui Charles Darwin.

Relativ recent a apărut o interesantă și reconfortantă replică dată evoluționismului materialist de către Bruce Lipton cu a sa *The biology of belief (Biologia credinței)*. Asupra ei mă voi opri în partea a doua a acestui articol.

O NOUĂ PROVOCARE: *BIOLOGIA CREDINȚEI* (2)

Teoria lui Bruce Lipton este realmente o provocare pentru știință, filosofie, spiritualitate religioasă și pentru viața cotidiană a fiecăruia dintre noi. Ne obligă să regândim multe din cele învățate sau considerate a fi de la sine înțelese. Chiar și omul politic poate să-și reconsidere mentalitatea reflectînd inteligent la cercetările acestui medic și biolog american. E de ajuns să urmărești cu atenție cărțile, interviurile și filmulețele care circulă pe Internet cu/despre Bruce Lipton.

Un fizician de modă veche (a se citi newtonian), de exemplu, va afla că atomul cuantic nu are o structură fizică, materială, ci una energetică. Atomii corpului nostru sunt, prin urmare, unde de energie. Asemenea unui diapazon, scrie Lipton, corpul nostru emană și primește energie. Dacă emană energie pozitivă, atunci este dispus și chiar programat să primească energie pozitivă. Contează enorm și calitatea celor din jurul lui (vecini, prieteni, colegi, necunoscuți, natură, mediu etc.). În fond, aici stă și unul dintre secretele sănătății: să știi să filtrezi și să primești doar binele din jur rămânând imun la provocările răului.

Medicul și biologul de formație clasică vor fi (poate) surprinși să afle că, într-un anume sens, copilul se naște deja format. Credințele, fobiile, pasiunile, frustrările și entuziasmele părinților și bunicilor îi sunt imprimate în gene. Totul se transmite indirect, prin filtrul de control matern. „Fătul se adaptează mediului înconjurător pe care mama îl percepe”, spune Bruce Lipton. Răspunsurile mamei la provocările mediului determină harta genetică a noului născut. Astfel, într-un fel va fi capabil de adaptare socială copilul născut în Noua Caledonie și altfel cel ce a văzut lumina zilei în Munții Pădurea Neagră. Genele supraviețuirii la noul mediu sunt deja selectate și reconfigurate „în utero”.

Sesizăm aici subtila legătură dintre bunici-părinți-copii. Dacă bunicii definesc (de cele mai multe ori inconștient) condiția nepoților, atunci și noi, părinții, ne „creștem” o dată cu copii și nepoții! Transmitem copilului nostru mentalitatea în care își va crește și el proprii copii.

La rîndul lor, sociologii, psihologii și filosofi vor afla din textele lui Bruce Lipton ceea ce unii știau deja din lecturi. Noutatea este aceea că biologul american vine cu argumente științifice, bazate pe experimente, care confirmă vechea gîndire metafizică. Este vorba de ideea că lumea are totul în ea dintru început. Noi vedem însă doar ceea ce am fost deja pregătiți să vedem. Chipul lumii e mereu schimbător pentru că noi înșine suntem așa. Mentalitățile noastre creează lumea în care trăim. Dacă viețuim crispați sub semnul fatal al nesfîrșitelor crime otevizate, dacă citim viața doar prin grila apocaliptică a războiului din

Gaza, dacă suntem blocați de posibilele urmări ale crizei mondiale, atunci așa va fi și viața noastră! Un trist și nedisimulat amestec de frică, suspiciune și neîncredere în noi și ceilalți. Terapia Lipton este una foarte simplă, dar deloc ușoară: *schimbați-vă în bine* gândurile, credințele, ideile și comportamentele și viața voastră va fi cu totul alta!

Deși nume lui Dumnezeu nu este niciodată pomenit în conferințele sale de Bruce Lipton, totuși teologul, indiferent de confesiune, poate primi o confirmare a gândirii sale. Rugăciunea vindecă sau „influențează biologia”, după expresia lui Lipton. În această misterioasă conexiune în care trăim, nimic nu este întâmplător. Gândul bun, dorința ferventă și credința interioară pot face minuni. Pe toate acestea „noua biologie” (Bruce Lipton) le poate explica științific.

Puterea iubirii vindecătoare poate fi concurată doar de maleficitatea urii dezlănțuite. Gândurile bune sau rele nu sunt doar în capul nostru. Ele iradiază formând un câmp de forțe în cuprinsul întregii comunități. Efectul lor este cu adevărat unic: dă forma viitorului. În sens spiritual, ziua de mâine va fi exact așa cum o gândim astăzi. La limită, mintea umană este cea care ne controlează viitorul. Mai multe minți bolnave înseamnă un viitor mai sumbru. Din nefericire, 70% dintre credințele și gândurile noastre sunt banale, repetitive și, mai rău, negative. (Statistica îi aparține biologului american). Ele ne pregătesc să rezonăm inconștient, dar periculos, doar cu răul. Ne creăm astfel un viitor saturat de frustrări, ură, tristețe și pesimism. Infricoșându-ne de aceste chipuri ale răului, riscăm să-l atragem spre noi înșine. La limită, răul ne poate locui, stăpâni și învinge definitiv. O face la modul desăvârșit atunci când nici măcar nu ne dă impresia că există, vorba lui Baudelaire.

Or, faptul că totul stă în puterea noastră și a lui Dumnezeu, aș adăuga eu, este mai mult decât reconfortant. *Biologia credinței* a lui Bruce Lipton ne asigură că nimic nu este pierdut dacă suntem credincioși și atenți cu noi înșine. Gândurile, trăirile, sentimentele și comportamentele noastre nu sunt întâmplătoare. Orientate spre bine, ele pot configura de pe acum noul model de spiritualitate umană, atât de mult visat de antropologii dintotdeauna.

PAȘAPOARTELE BIOMETRICE ȘI CONSPIRAȚIILE FIAREI APOCALIPTICE

La începutul anului 2009, Parlamentul European a votat revizuirea Regulamentului din 2004 privind întărirea securității statului și cetățenilor. Din totalul voturilor valabil exprimate, 594 au fost pentru, 51 împotriva și 37 au fost abțineri. Exceptând copiii de până la 12 ani, artizanii proiectului au introdus principiul: „o persoană – un pașaport”. Măsurile vin pe fondul tragediei din 11 sept. 2001. De atunci, în mod absolut justificat, statele americane și europene au luat și alte măsuri de siguranță a documentelor (contra fraudei și falsificării). UE a decis introducerea în documente a imaginii digitale a feței și, respectiv, a amprentelor personale.

Principalul document vizat acum este pașaportul biometric. Așadar, avem un singur obiect și mai multe interpretări. În esență, ele se pot reduce la două.

Prima interpretare este una pur tehnică. Celebrul de acum pașaport este un simplu instrument de creștere a siguranței naționale/internaționale și de luptă a statului contra terorismului. Funcționarea cipului încorporat pașaportului este una relativ simplă. Cipul are o structură ce permite intrarea pe o frecvență radio necesară pentru a asigura securitatea, integritatea și confidențialitatea datelor personale. Atunci când se intră pe frecvența controlorului de pașapoarte, cipul se activează automat. Nu oricum, ci de la 12 centimetri distanță de cititor și numai atunci când pașaportul este deschis.

Ei bine, aceste date sunt suficiente pentru pasionații deslușirii în banala funcționalitate tehnică a unor veritabile scenarii conspiraționiste. Tonul l-a dat celebrul de acum monah Justin Pârvu de la Mănăstirea Petru Vodă. Nu intrăm în detalii. Primul său text a circulat pe Internet din ianuarie 2009. Cucernicul părinte vede în mai sus amintita decizie a Parlamentului European nici mai mult nici mai puțin decât existență ocultă a unui „plan de urmărire și supraveghere la nivel național și mondial, proiect care le răpește de fapt oamenilor libertatea”. Un Big Brother a la George Orwell, reactivat în chip de personaj apocaliptic.

Cea de-a doua interpretare a fost provocată de apelul aceluiași părinte. Pașapoartele biometrice ar ține de existența unui „întreg plan diabolic, prin care de bună voie îți vinzi sufletul diavolului.” Ajungi ca într-un final să-ți pecetluiești sufletul cu semnul fiarei – maleficul număr 666.

Din fericire, subiectul a suscitat o dezbatere publică absolut binevenită. Mă refer la cea organizată de Asociația Ziariștilor și Editorilor Creștini (AZEC) la Sala Radio din București în 22 ianuarie 2009. Au participat ziariști familiarizați cu spiritualitatea religioasă,

reprezentanți ai Ministerului de Interne (nefamiliarizați cu respectiva spiritualitate), preoți profesori și un sociolog al religiei, Dan Dungaciu.

Cu privire la prima interpretare am serioase rezerve. Pentru a invoca o legătură între tehnologia modernă (pașapoarte biometrice, cărți de identitate cu cipuri implantate etc.) și scenariul conspiraționist al controlului și manipulării mondiale trebuie să ai și serioase argumente. Nu le-am găsit în discursul adepților acestei teorii. Sau ceea ce era prezent acolo în chip de argument pe mine nu m-a convins. Este adevărat, amprentarea provoacă anumite discuții privind o eventuală prezumție de vinovăție de la care s-ar pleca. Ar fi, cel mult, o problemă de încălcare a Drepturilor Omului. În acest sens, Cristian Pârvulescu cred că are dreptate.

A doua interpretare regăsește semnele Apocalipsei și prezența Diavolului în chiar proiectul amintit al Parlamentului European. Te întrebi firesc care sunt sursele acestei speciale temeri. Răspunsul imediat face trimitere la Biblie. Acolo, (în Apocalipsa, 13, 16-18) sunt prezentate planurile sinistre ale fiarei apocaliptice: : „Și ea îi silește pe toți, pe cei mici și pe cei mari, pe cei bogați și pe cei săraci, și pe cei slobozi și pe cei robi, ca să-și pună semn pe mâna lor cea dreaptă sau pe frunte. Încât nimeni să nu poată cumpăra sau vinde, decât numai cel ce are semnul, adică numele fiarei, sau numărul numelui fiarei. Aici este înțelepciunea. Cine are pricepere să socotească numărul fiarei; căci este număr de om. Și numărul ei este șase sute șazeci și șase.”

Prezența cifrei 666 în codul de bare al pașapoartelor biometrice este dificil de argumentat. Știu bine câteva lucrări scrise pe această temă. Sunt, din punctul meu de vedere, speculații ale unor autori nefamiliarizați cu subtilitățile unei discipline foarte riguroase care se învață în mediul academic: hermeneutica formelor simbolice. Celebrul fragment neotestamentar se cere interpretat de profesioniștii spiritualității religioase și nu de oricine se simte chemat să o facă. Aici îi dau dreptate părintelui Justin Pîrvu: „Arhipăstorii, mai marii Bisericii” ar fi trebuit să fie primii care să i-a atitudine. Nu s-au pronunțat public imediat? Nu-i nimic, probabil au motivele lor. Răbdarea este o virtute pe care trebuie să ne o asumăm cu toții...

Dincolo de toate interpretările posibile, subiectul este realmente fascinant și de o permanentă actualitate. Aștept, prin urmare, dezbateri publice cu adevărații specialiști în subtilitățile teologiei, cu istorici, antropologi și sociologi ai religiilor.

CULTURA POP – INSTRUMENT DE MANIPULARE SAU RELIGIE ALTERNATIVĂ? (1)

Muzica pop a fascinat dintotdeauna. Eroii pop-ului sunt semizeii desacralizați ai cotidianului. Au făcut și fac istorie. Ieri i-am avut pe Beatles, Rolling Stones, Pink Floyd, Bob Dylan, astăzi îi avem prin Michael Jackson și Madonna. Există ceva comun între ei? Eu cred că nu prea, însă alții – așa cum este firesc - susțin contrariul.

Unul dintre ei este ziaristul Vladimir Alexe. Magia muzicii pop este explicată altfel de ziaristul român în „Dosarele secrete” din *Ziua* („Cultura pop și controlul mental” și „Metamorfozele lui John Lennon”). Autorul începe prin a deconstrui clasicele teorii privind apariția și dezvoltarea fenomenului pop în America anilor ’60. Mișcarea hippy - expresie celebră a culturii pop - nu mai este văzută ca o revoltă spontană a tinerei generații de atunci contra establishmentului, nici ca o exacerbare creativă a conflictului dintre generații. Cu atât mai puțin, hippioții nu sunt diagnosticați ca fiind nefericiții posedați ai unor malefice mișcări sataniste, așa cum încearcă să ne convingă unii creștini zeloși contemporani.

Iată rezumatul teoriei mediatizate de Vladimir Alexe. Pur și simplu, mișcarea hippy și cultura pop în ansamblu ar fi fost o amplă formă de manipulare mondială a tinerilor pentru a face față „șocurilor viitorului”. Spectaculoasa manipulare ar fi fost orchestrată din umbră - abil și eficient - de descendenții „Lojei Iluminaților”. Astăzi, ei sunt cunoscuți ca fiind „Comitetul celor 300”. Prin mijlocirea a două instituții globaliste – „Tavistock Institute for Human Relations” și „Stanford Research Centre” – masonii ar fi pus la cale un teribil proiect mondial de „control mental” și de amplă „inginerie socială”.

Ca argument este adus în atenție Raportul 21050 din 4 aprilie 1974 - „The Changing Images of the Man” („Imaginea schimbătoare a omului”) - coordonat de directorul Willis Harmon de la „Stanford Research Centre”. Instrumentul principal prin care s-ar fi realizat această fenomenală manipulare ar fi fost drogul, în special acidul lisergic (LSD-ul). Tot cu ajutorul drogurilor, CIA ar fi realizat în anii ’50 acei faimoși „candidați manciurieni” (politicieni, oameni de afaceri, spioni etc.) ținuti în așteptare, sub control mental, până era necesară intrarea lor în acțiune.

Pentru omogenizarea mentală a grupurilor prezente la marile concerte de muzică rock, cei 300 de profesioniști manipulatori ar fi pus în joc noul proiect „Aquarius”. El viza controlul mental cu ajutorul drogurilor interzise. Pentru promovarea noului stil de viață ar fi fost adusă în SUA obscura pe atunci formație din Liverpool, „The Beatles”. Textele beatlesilor ar conține cuvinte resemnificate, cuvinte ale căror sensuri puteau fi înțelese doar de

inițiații drogați din grupurile hippy. Exemple: „junkies” = „tineri consumatori de droguri” ; „cool” = „stare specială provocată de droguri”; „discovered” = „vise colorate” provocate de droguri; „dirty jeans” = „blugi rupți și murdari”; „lover” = „iubit homosexual” etc. Cei 4 membri ai formației „Beatles” ar fi fost, de fapt, niște bieți roboții și nefericiți cobai ai unor subtili și puternici manipulatori.

La mijlocul anilor ’60, proiectul ar fi intrat în cea de-a doua fază, una de tip social. Era timpul mișcărilor sociale violente și anarhice, legate în special de războiul din Vietnam și de protestele intense ale tinerilor. Victima de lux a complotiștilor masoni ar fi însuși John Lennon. „Tavistock Institute” i-ar fi plasat-o abil pe Yoko Ono pentru a-i stimula lui Lennon anarhismul și radicalismul. Argumentele reușitei ar fi titlurile și textele unor celebre piese: „Give peace a chance” („Dați păcii o șanșă”); „Power to the people” („Puterea poporului”); „Working class hero” („Eroul clasei muncitoare”) etc. Din pacifistul hippy, John Lennon devine un temut anarhist. Un erou revoluționar cu statuie în Cuba! Vă puteți imagina un John Lennon instigator la revolte populare, traficant de arme pentru IRA (Armata Republicană Irlandeză)? Eu nu.

Toate aceste ample mișcări de manipulare socială din SUA și Europa secolului trecut ar fi avut drept scop pregătirea populației pentru „șocurile viitorului”. Este vorba de „schimbările bruște și agresive” ce ar urma să aibă loc în lume odată cu începutul secolului XXI. Ele s-ar produce atât de rapid încât noi n-am mai fi în măsură să le percepem, să le judecăm profund și, evident, să le înțelegem. De aceea ar trebui să ni se aplice o strașnică „spălare a creierelor”. Ea s-ar face inclusiv prin politica „șocurilor informaționale”. Ele numesc, printre altele, difuzarea repetată - zi de zi, noapte de noapte - a știrilor macabre și grotești: crime, violuri, răpiri, carnagii pe șosele și căi ferate, viruși devastatori, cutremure și incendii etc. Suprasaturat de aceste imagini diabolice care-i bântuie nemilos mintea, bietul om s-ar transforma într-un specimen blazat, apatic, indiferent. N-ar mai opune nici o rezistență semnificativă schimbărilor dorite de marile puteri oculte ale planetei. În final ar urma să devenim cu toții o masă amorfă, carne proaspătă de tun livrată copios și cinic istoriei. Chiar așa o fi?

CULTURA POP – INSTRUMENT DE MANIPULARE SAU RELIGIE ALTERNATIVĂ? (2)

Cu privire la instrumentarea cinică și profitabilă a culturii pop de către artizanii oculte ai manipulării mondiale este greu să te pronunți. Totul este posibil. Personal nu sunt prea convins de argumentele lor. Nu exclud însă nici posibilitatea de a avea dreptate. Alții știu mai bine, iar faptul acesta pe mine mă reconfortează nespus.

Din punctul meu de vedere, sigur este altceva. Faptul că simpatizanții teoriilor conspiraționiste nu au dreptate reducând o interesantă și fascinantă mișcare spirituală și religioasă – cultura pop și fenomenul hippy - doar la scenariul cinic de intoxicare și manipulare a maselor prin consumul de droguri. Nu pot să accept simplismul unei asemenea interpretări.

Cred că tot ceea ce a avut mai bun cultura pop a anilor '60 a fost căutarea unui sens spiritual al vieții. Evident, am în atenție elita mișcării pop și nu sutele de imitatori și ratați care au devenit nefericite cazuri sociale. A existat un conflict între generații, dar el avea și un important conținut spiritual, chiar religios. Tinerii aceluși timp au înțeles ca părinții lor – deși aveau diplome universitare, case, slujbe bine remunerate, familii și copii – nu erau cu adevărat fericiți, împliniți. Tocmai de aceea noile generații „au încercat să găsească ceva mai adânc. Să dea un sens mai profund vieții...” (Adi Dohotaru, *Anii '60: mișcări contestatate în SUA*, prefată de Ovidiu Pecican, Cluj-Napoca, Editura Eikon, 2008, p.245).

Au ajuns, cu alte cuvinte, la religie. Cea dominantă – creștină, în varii ipostaze – nu-i mulțumea pe deplin. De exemplu, religia lui Iisus în versiune metodistă era pentru ei supărător de rigidă. Nu le oferea răspunsuri satisfăcătoare cu privire la tehnicile spirituale de accedea la absolut, la eternitatea ființei spirituale a omului și la posibilitatea ispășirii de rău. Mai atrăgătoare și convingătoare li se păreau a fi religiile orientale, în special cele indiene.

În această privință, Mircea Eliade avea perfectă dreptate. Hippioții care dezavauau religiile cărții – iudaismul, creștinismul, islamul – nici nu le cunoșteau. Nu citiseră, unii dintre ei, nici un psalm, nici o pagină din *Pateric* sau din *Coran*. S-au lăsat fascinați de o mulțime de maeștri orientali (*guru*), unii autentici (puțini), alții farsori (cei mai mulți). Totuși, această experiență spirituală – indiferent de calitatea ei – le-a fost utilă. În ce sens? Au ajuns să cunoască subtilitățile propriei lor religii pe calea ocolită a spiritualității străine. Mai mult: mișcarea hippy, așa cum scrie Mircea Eliade, a redescoperit inconștient - după secole de

dominanță iudeo-creștină - dimensiunile ocultate în timp ale religiozității de tip cosmic (hierogamiile precreștine, sacralitatea naturii, religiozitatea nudității și sexualității). Fascinant este faptul că ele au supraviețuit timpului și istoriei, izbucnind neașteptat în cele mai stranii și neașteptate ipostaze. În acest sens sunt de acord cu cei care cred că elita culturii pop (în special mișcarea hippy) poate sta (și) sub semnul unei căutări religioase, nu neapărat sub cel al religiilor paralele, în sensul actual al termenului.

Or, în această destinală și dramatică experiență de viață drogurile își aveau rostul lor. Ofereau șansa accederii extatice la nivelurile profunde ale conștiinței. Se urmărea intensificarea creativității și stimularea imaginației. „Unii oameni au intrat în acea eră a halucinogenelor și au ieșit din ea inspirați, cu o adevărată feroare spirituală” (Adi Dohotaru, *op. cit.*, p. 248). Ca în vechile tradiții precreștine, consumul de droguri – controlat atent de specialiștii sacralului – îți oferea posibilitatea conectării la misterele lumilor paralele și la cele ale universurilor multidimensionale.

Din nefericire, majoritatea fanilor culturii pop au eșuat. Ceea ce s-a dorit a fi un ritual spiritual de transcendere a realității mundane a decăzut într-o regretabilă dependență de droguri și într-o periculoasă intoxicație. Am avut de-a face, cu alte cuvinte, cu o inițiere ratată.

Totuși, structurile religioase ale culturii pop se mai păstrează și astăzi. Sunt mai mult sau mai puțin evidente. Doar două exemple. Primul este cel al regelui muzicii pop, Michael Jackson. Mort din cauza unei supradoze, regele ilustrează perfectă desacralizare a consumului ritualic de droguri. Dimensiunea spirituală a muzicii pop este cvasiabsentă în cazul lui Michael Jackson. Rămâne doar subtila componentă mitică a vieții sale, cea pe care megastarul american a ilustrat-o în cele mai spectaculoase versiuni kitsch cu puțință.

Cel de-al doilea exemplu este cel al reginei muzicii pop: Madonna. Absolutul ei de astăzi este Kabbala. Însă misticismul iudaic – în versiunea specială a divei – nu convinge. Nu generează fenomene sociale. Nu produce convertiri în masă. De văzut însă în ce măsură sensurile (subtile?) ale Kabbalei se regăsesc în muzica Madonnei și în stilul ei de viață.

În concluzie, cultura pop este cu puțință să cunoască astăzi o spectaculoasă transformare: trece de la condiția de alternativă spirituală și religioasă la cea de profitabilă uzină de produs bani, prestigiu și putere.

MITUL MICHAEL JACKSON

Vineri, 26 iunie, a murit cel supranumit regele muzicii pop. Opinia publică l-a transformat pe Michael Jackson într-un veritabil mit. Grație mass-mediei, magistarul american a devenit idolul a milioane de fani. Propun în acest text o lectură în cheie mitologică a celebrului personaj.

În mod cert, Michael Jackson a fost o personalitate unică, puternică și controversată. A fost deopotrivă fascinant și respingător, deschis și misterios, comunicativ și discret. Omul electriza milioane de fani, dar era « bolnăvicios, fragil, vulnerabil ». A fost o apariție stranie, « nici bărbat, nici femeie, nici copil, nici adult, nici negru, nici alb, la limită, cum ar spune basmul românesc, și om și ne-om » (Mihai Coman, *Mass media, mit și ritual. O perspectivă antropologică*, Iași, Editura Polirom, 2003, p. 167). Jackson - un geniu al muzicii cu ciudățenii și pasiuni morbide. Nimeni nu l-a ignorat. Dimpotrivă, cu toții l-am adulat sau disprețuit, l-am invidiat sau respectat. Ca orice personaj al mitologiei postmoderne, Michael Jackson a posedat secretul iradierii în lume a unei consistente doze de irațional, mister și macabru. În concluzie, Michael Jackson a fost un om cu totul și cu totul special.

Incontestabil, starul american face parte din « Noul Olimp » al postmodernității (Violette Morin), unul populat de zeii muzicii, dansului, cinematografului, divertismentului, bussines-ului, politicului, sportului și televiziunii. Majoritatea acestor figuri « olimpiene » sunt creațiile televiziunii. Lumea continuă să se intereseze de ele la modul total. Viața lor publică și privată provoacă în continuare un imens și inegalabil interes. Megastarurile ne populează copios imaginarul colectiv. Devin modele sociale, repere solide de socializare anticipativă, cum ar spune sociologii.

În România, Michael Jackson a provocat ample « ritualuri sociale de purificare » (Mihai Coman) de mizeriile și servituțele tranziției. Prin concertul său din 1992, Michael Jackson a funcționat asemenea unui veritabil terapeut național. Muritorul de rând și-a proiectat în mesagerul « Noului Olimp » ambițiile, dorințele ascunse, trăirile îndelung cenzurate, frustrările și neîmplinirile. Fanul Jackson de oriunde trăiește prin delegație, grație muzicii, deliciile imaginare ale transfigurării condiției lui de om normal. Vrea să experimenteze misterul dansului, magia ritmului, frenezia aproape extatică a dezlănțuirii totale a trupului.

Provocând prin concerte asemenea trăiri, cântărețul american a stat el însuși sub semnul unor fantasme mitice. A dorit, de exemplu, să învingă timpul, să păstreze aparențele unui om veșnic tânăr. Și-a dat de mai mult timp acordul de a fi criogenizat, în speranța că,

odată și odată, va fi readus la viață, proaspăt și fericit. Încercarea este din start ratată, din moment ce procesul de criogenizare trebuia început aproape imediat după moarte.

Rămâne actuală varianta învingerii timpului prin plastifiere. Doctorul german Gunther von Hagens a semnat deja un contract cu Michael Jackson prin care acesta a acceptat să i se extragă după moarte fluidele și lipidele din corp spre a fi înlocuite cu poliuretan și silicon. Astfel, megastarul american se va regăsi după moarte alături de iubitul său cimpanzeu Bubbles într-una dintre ipostazele terestre ale paradisului visat: Expoziția « The Body Worlds & Mirror of Time » de la Centrul O2 din Londra.

În încercarea disperată de a-și păstra tinerețea, Michael Jackson și-a cosmetizat chipul. A sfârșit prin a arăta lugubru. L-am văzut cu toții în ipostaza omului cu mască. A fost versiunea kitsch prin care Michael Jackson a înțeles că poate rămâne în istorie un fel de semizeu încarnat. Boala de piele și nevoia firească de a și-o ascunde nu explică permanentul exhibiționism al megastarului american. A ținut să pozeze într-un veritabil ales. Frumusețea, fericirea, bogăția, confortul, prestigiul și autoritatea au fost în măsură să-l proiecteze pe Jackson dincolo de orice norme și reguli sociale. Pentru el, totul era permis.

Afișarea ostentativă a acestei condiții ontologice privilegiate ilustrează dorința inconștientă lui Michael Jackson de a trăi paradisiac pe pământ. Casa sa s-a vrut a fi replica mundană a celebrului ținut beatific. Avea multe spații somptuoase, piscine interioare și terenuri de bowling. Michael Jackson, asemenea noilor zei ai olimpului mundan, transgresează orice normă și regulă a simțului comun. Relațiile lui sexuale, de exemplu, au făcut obiectul curiozității a milioane de fani. Prin urmare, zeii postmodernității trăiesc palpitante aventuri amoroase, asemenea olimpienilor de altădată.

În realitate, viața starurilor din “Noul Olimp” este (și) una a divorțurilor, certurilor, eșecurilor, depresiilor și neîmplinirilor. Unele celebrități stau sub semnul devianței sexuale. Este, după anumite surse, și cazul lui Michael Jackson. Acuzat de pedofilie, cântărețul a fost achitat din lipsă de probe. Pentru regele exhibiționismului, excesul pare va fi fost, un timp, unica regulă a vieții sale. De aici până la decadența fizică nu a fost decât un pas. Încercând să-și ascundă bolile trupului, Jackson s-a mutilat devenind de o urâtenie realmente spectaculoasă.

Faptul acesta poate fi citit în cheie mitologică. În mod cert, « asemenea creaturilor mitologice, starul se metamorfozează » (Pierre Brunel, *Miturile secolului XX*, București, Editura Univers, vol. II, p. 282). Michael Jackson a stat întreaga viață sub semnul metamorfozei. Poate fi sugestiv definit prin anumite dualități mitologice : frumos și urât, fascinant și îngrozitor, seducător și respingător, cumpătat și desfrânat, sănătos și bolnav, cast și vicios etc..

Michael Jackson întrupează idealul a milioane de oameni de pe întreaga planetă. De aceea moartea sa a provocat crize, drame și ample isterii colective. Prin magia muzicii sale trăiesc și mor fanii de pretutindeni. Setea de absolut a muritorilor de rând este astăzi frenetic saturată de muzica zeilor postmoderni ai « Noului Olimp ». Printre ei tronează, alături de Elvis, și regele Michael Jackson.

MADONNA N-ARE ORGAN METAFIZIC

În cadrul mult-mediatizatului turneu Sticky & Sweet, Madonna va concerta pentru prima dată și în România. Show-ul va avea loc în Parcul Izvor, pe 26 august 2009. Grandiosul turneu mondial al superstarului american nu este lipsit de incidente. Concertul din 20 august de la Ljubljana a fost anulat, iar cel din Polonia este puternic contestat.

Motivele? Problemele tehnice și puținele bilete vândute. Eu aş mai invoca aici și datele religioase ale megaafacerii mondiale de mare succes numite Madonna. Concertul din Polonia – o veritabilă reprezentantă a catolicismului european – este programat pe 15 august, odată cu sărbătorirea Adormiri Maicii Domnului. Mulți au interpretat coincidența ca pe o nonșalantă provocare adusă de controversata artistă creștinismului catolic. O asociație catolică organizează zilnic, de la începutul lunii iulie, rugăciuni colective în fața primăriei din Varșovia pentru a anula concertul Madonnei din Polonia.

Aflu din presă (vezi excelentul articol al lui Traian Danciu din *Evenimentul Zilei*) că celebrul Lech Walesa s-a revoltat public și a taxat evenimentul ca fiind unul „satanic”. Laureatul Premiului Nobel pentru Pace din 1983 amintește că august este luna pelerinajelor din Polonia. Mii de pelerini, majoritatea tineri, se nevoiesc exemplar pentru o cu totul altă Madonnă: Fecioara Maria. O icoană înegrită a Madonnei Negre se află la mănăstirea Jasna Gora, în sudul Poloniei. Se va reconverti oare Polonia catolică de la autenticul pelerinaj spre locurile sfinte către unul profund blasfemiatoriu, marca Madonna? Puțin probabil.

Cert este faptul că superstarul american este o mereu nouă și surprinzătoare provocare pentru creștinism. De ceva timp, Madonna a devenit expertă în Kabbală. Teologul Bernhard Alberer (citat de Traian Danciu în *Evenimentul Zilei*) a scris o carte pe această temă: *Madonna și religia*. Aici este lecturată în cheie psihanalitică nefericita copilărie a Madonnei. La 5 ani viitoarea vedetă este traumatizată de moartea mamei, apoi urmează școala unei mănăstiri unde predau călugărițe. Visul ratat al Madonnei a fost acela de a deveni călugăriță. Despărțirea de creștinism a fost însă radicală și profund conflictuală. Viitoarea maică Veronica a devenit actuala regină a muzicii pop.

Interesant îmi pare a fi însă altceva. Faptul că magastarul american dorește cu orice preț să rămână la modă. Calea? Una complexă, dar care mizează enorm pe spectaculos și pe forța persuasivă a șocului provocat de macularea simbolurilor religioase. Cu mare artă și nefirească dezinvoltură, Madonna desacralizează motive și simboluri creștine (crucea, mătăniile, măștile cu chip de leu, îngerii și altele) aducându-le din fireasca intimitate a unei

mănăstiri în vacarmul de nedescris al unei scene de spectacol. Așa cum observă cu finețe Bernhard Alberer, motivul sacru al virginității, de exemplu, este maculat de regia piesei „Like a Virgin”. Aici apare contrastul puternic dintre rochia miresei (simbol al virginității) și dansul obscen și provocator al Madonnei.

S-a scris mult și admirativ despre frământările interioare și căutările spiritual-religioase ale Madonnei. Nu mă conving deloc. Louise Ciccone, cea care urma să devină maica Veronica și a ajuns regina muzicii pop Madonna, nu are nici un Dumnezeu. Sau are mai mulți, în funcție de interesul momentului. Trece cu vinovată nonșalanță de la creștinism, prin islam, la iudaism. Sunt absolut convins că Madonna nu a reușit să înțeleagă nimic din substanța religioasă a celor trei mari monoteisme. N-are organ metafizic. Probabil nici nu o interesează. Pentru ea contează banii și succesul. Faptul că și-a botezat fițița cea mare cu numele de Lourdes - celebrul loc al apariției mariale - este, din punctul meu de vedere, o tristă și neinspirată strategie de marketing. Nu cred că este un act de profundă reverență față de mama ei care a dorit să facă un pelerinaj la Lourdes...

Asumarea spiritualității iudaice de către Madonna este una voit conjuncturală și superficială. Ea presupune tatuarea pe brațul drept a cuvântului LAV (Lamed Alef Vav), unul din numele lui Dumnezeu din Kabbalah. Madonna sparge canoanele clasice ale iudaismului, afiliindu-se unei organizații cabalistice americane care acceptă și prezența femeilor.

Am discutat cu profesorul Moshe Idel de mai multe ori despre pasiunea Madonnei pentru Kabbalah. De fiecare dată expertul în mistica iudaică surâdea trist și ironic. Ca majoritatea specialiștilor, Idel disprețuiește vulgarizarea unei subtile învățături de către magastarurile americane. Acestora le lipsește ceva esențial: înțelepciunea. Vorba primului-rabin al României, Shlomo Sorin Rosen: „Din nefericire pentru aceste vedete, cred că relația este inversă – nu studiul Kabbalei te face înțelept, ci după ce devii înțelept ești capabil să studiezi Kabbala”.

STRESUL – O PROBLEMĂ DE MANAGEMENT AL DESTINULUI

„Serviciu solicitant, datorii, dări la stat, relații eșuate, lipsa banilor, îndatoriri, oboseală, suprasolicitări, dureri, ghinioane, insomnii, trafic, într-un cuvânt stres.” Așa sună cea mai concisă și apăsătoare definiție a „blestemului” nostru cotidian. Efecte? Multe. Printre ele, depresia, sinuciderea și crima. Statisticile europene sunt sumbre. „Din cele aproximativ 59.000 de sinucideri anuale în UE, 90% sunt atribuite unor tulburări psihice.” Viitorul? Mic și negru: „se estimează că până în 2020, depresia va deveni cea mai obișnuită boală în lumea dezvoltată”.

De obicei în analizele experților sunt invocate trei categorii de factori ai stresului și, în mod special, ai depresiei. Prima este cea a factorilor biologici (oxigenare cerebrală insuficientă, disfuncții hepatice, splenice și tiroidiene, proastă alimentație etc.). Urmează factorii psihologici (nesfârșite războaie interioare, frământări, ambiții frânte și permanente frustrări). Nu lipsesc nici factorii sociali, deseori livrați stereotipic mass-mediei de sociologi: familie în criză, medii sociale ostile, suprasolicitări profesionale etc.. În ultimul timp se fac frecvente trimeri (și) la factorii de mediu: radiații, poluare, viruși devastatori, străvechi moli reactivate etc..

Nu minimalizez deloc importanța acestor factori în apariția și dezvoltarea stresului și depresiei. Cred însă că lipsește din enumerare categoria cea mai importantă a factorilor cauzatori - la limită - de boală, crimă sau sinucidere. Este vorba de categoria factorilor spirituali.

Înainte de a fi psiho-socială, fizică sau biologică, cauza bolii este una spirituală. Într-un sens mai larg, culturală. De acest fapt ar trebui să țină seama mai mult fanii exclusiviști ai tratamentului farmacologic. Probleme profunde, cum este cea a lipsei de sens a vieții, a imensului pustiu din suflet și minte, a terifiantului sentiment de deșertăciune a vieții, a crizei eului, a viziunii sumbre a vieții, a întâlnirii cu ispitele morții nu o tratezi (doar) cu antidepressive triciclice, cu modulatori și inhibitori ai metabolizării serotoninei.

Soluțiile oferite prin terapie spirituală sunt – teoretic – infinite. Tocmai de aceea este nevoie de veritabilul profesionist pentru a putea fi corect și eficace administrate. Este la fel ca în medicina clasică. Doar că aici numele specialiștilor diferă. Ei se numesc preoți, duhovnici, profesori, maeștrii, părinți (nu neapărat ai Bisericii, ci și ai familiei), bătrâni cu școala vieții etc.

Tratamentul lor presupune, în esență, interiorizarea permanentă și transformarea în fapt de viață a unor străvechi valori creștine: cumpătarea, credința, spiritul de sacrificiu, asceza, postul, dăruirea, acceptarea alterității, responsabilitatea, sinceritatea, prietenia, ordinea și rânduiala în viața personală și în cea comunitară etc.. Nu există rețetă unică, soluție magică. Cert este faptul că ai nevoie pentru a putea simți eficiența terapiei spirituale de ani și ani de rugăciune, lectură, meditație, artă.

Serviciul este solicitant? Da, pentru că deseori noi ni-l facem așa. Muncim mai mult pentru bani, carieră și prestigiu. Ne sacrificăm deseori familia și chiar viața personală. Problema este că nu suntem pregătiți pentru un asemenea uriaș efort. E o artă să stii până unde să mergi și să faci față demonului mândriei și lăcomiei. Această artă nu se învață la școală. Mai curând o asemenea limită se intuiește.

Avem datorii în bănci și servicii de înapoiat prietenilor? Singuri ni le-am făcut, siluind parcă fireaca măsură a vieții. Cumpătarea și responsabilitatea sunt două valori pe care ar fi trebuit să ni le asumăm la timp. Însă pentru aceasta ai nevoie de știință de carte și de dreaptă judecată. Nu le-am avut, dar am visat liber la afaceri rapide, prospere, la câștiguri babane, fără școală și pregătire pe măsură. Acum vine criza și ne aplică corecția de rigoare. În viață totul se plătește...

Suntem bântuiți de insomnii? Da, pentru că am trăit viața devorați de fantezmele profitului rapid. Am investit banii prost, haotic și fără rost. Ne-am aventurat cu propria noastră viață acolo unde nu ne este locul. O problemă de prost management al destinului, cum ar spune Andrei Pleșu.

Suntem stresați de trafic? O falsă problemă. Traficul este doar ocazia, prilejul cu care noi ne etalăm cu vinovată dezinvoltură obraznicia, frustrările și măruntele moșiciei. Cu ceva ani în urmă, Andrei Pleșu își mărturisea perplexitatea provocată de misterul tăcutei transformări a românului cumsecade în rinocer la volan. Aș spune că nu este vorba de nici o transformare. Adevăratul chip al șoferului autohton este, uneori, cel de rinocer... Inocența și aparența de om bun era doar o mască. Soluția? Asumarea în timp, prin educație, a celebrelor virtuți creștine: răbdare, sacrificiu, politețe, toleranță. Nu le avem nici în viața personală și tocmai de aceea ne lipsesc la volan.

Ar mai fi multe de spus. Vă asigur însă că primul om care ar avea nevoie de o temeinică și repetată terapie spirituală aș fi chiar eu. Tocmai de aceea îmi doresc să nu fiu atât de profund marcat de ipostazele stresului și să ascult de vocile conștiinței. Indiferent de unde vin ele. Totul este – până la urmă – o problemă de management al destinului.

SFÂRȘITUL LUMII. BABA ZDRANGA VS. EXPERTII NANOTEHNOLOGIILOR

Ce ne rezervă viitorul? Putem afla? De la cine? De la Baba Zdranga sau de la clarvăzătoarea Vanga? De la oamenii de știință sau de la preoții comunității? De la politicieni sau de la analiștii politici? Poate de la nimeni, dar întrebarea rămâne... Fascinantă și periculoasă întrebare!

Citesc un recent articol scris pe această temă de Ana Ilie („Previziuni despre viitorul Pământului: Baba Vanga și oamenii de știință”). Sunt contabilizate aici sistematic mai multe scenarii pesimiste despre viitorul/sfârșitul lumii. Unele sunt de-a dreptul catastrofice. Maleficele personaje principale ale acestor mondiale tragedii sunt virusii și bolile, cutremurele și inundațiile, foametea și sărăcia, mediul natural degradat și nanotehnologiile, războaiele și terorismul, suprapopularea și poluarea, încălzirea globală și răcirea bruscă a vremii, masonii, evreii și implanturile de cipuri, guvernul unic mondial și secularizarea etc. Victimele suntem întotdeauna noi, oamenii obișnuiți.

Iată un exemplu precis. După 2010, se scrie în faimoasa revistă *The Futurist*, vor apărea nanodispozitivele și nanoimplanturile. Ele vor permite înregistrarea tuturor convorbirilor din lume și supravegherea minuțioasă a oricărui locuitor al planetei. În joc ar fi un fel de control desăvârșit al umanității. Scenariul este numit evolutiv, adică științific, fiind plasat în antiteză cu cel speculativ al clarvăzătorilor.

Situarea epistemică a celor două scenarii nu cred că este întâmplătoare. Fetișizarea unuia (evolutiv) și dezavuarea celuilalt (speculativ) trădează insuficiențele gândirii dihotomice, a raționamentului de tip maniheist. Unul este în totalitate bun, iar altul cu desăvârșire rău. Adevărul poate că este la mijloc. Există clarvăzătoare veritabile, femei oneste care au mai păstrat câte ceva din străvechile învățături inițiatice precreștine, pe nedrept stigmatizate sau uitate, după cum există și o legiune de farsoare „specializate” în divinație. Există previziuni științifice corecte care au schimbat lumea, după cum există și un munte de ineptii produse de mințile cărturărești ale timpului. Așadar, totul trebuie nuanțat și judecat diferit.

Formulându-se astfel scenariile futuriste, remarcăm o încredere totală a autorilor în știință și mai puțin, sau deloc, în spiritualitate. Aceasta din urmă este ironizată și desconsiderată. Transpar de aici reminiscențele marxisto-pozitiviste ale fetișizării științei și progresului tehnic. Or, așa cum arăta frecvent (și) Mircea Eliade, după Newton, în plină

modernitate, tehnica a cunoscut o teribilă desacralizare. Dacă tehnica veche, premodernă, era dublată de o dimensiune simbolică-religioasă, cea actuală încetează a mai fi. Un banal instrument de lucrat pământul (hârlețul, de exemplu) era ceva util muncii propriu-zise, dar era și simbol falic al hierogamiei dintre Cer și Pământ. Fascinantă și reconfortantă înțelegere a muncii și naturii! Calculatorul la care scriu acum nu mai este demult așa ceva...

Un alt scenariu evolutiv privind viitorul omenirii este cel care mizează pe apariția unui sistem juridic internațional. Toate sistemele legislative ale țărilor lumii vor fi prinse într-o veritabilă rețea. Dacă s-ar întâmpla așa – deși eu nu cred – atunci vom avea motive să vedem în justiția universală, alături de drepturile omului și de biotehnologii, instrumentele postmoderne ale neocolonialismului occidental.

Reacția obișnuită a unui om normal după citirea acestor sumbre și macabre previziuni este cea de a-și unge frânghia cu cel mai bun săpun și de a se da huța în ștreang. Dacă mai are ghinionul să mai urmărească integral și un jurnal PRO TV, atunci nu mai are nici o șansă să scape. Omul are convingerea (gnostică?) că trăiește în cea mai rea dintre toate lumile posibile și că fireasca soluție este sinuciderea.

Ferească Dumnezeu de o asemenea soluție! Dacă ne apucă lehamitea, deznădejdea și chiar cumplita resemnare după palpitanta viețuire într-o Românie aproape apocaliptică, atunci problema este (și) a noastră. Este, înainte de toate, o problemă spirituală și religioasă. Partea spirituală se referă la faptul (argumentat statistic) că nu mai citim cărțile fundamentale. Nu mai știm să ne reculegem și să ne rugăm. Ne este complet străin exercițiul viu al meditației. Pe scurt, suntem morți spiritual. Muncim, apoi ne odihnim și vegetăm în fața micului ecran.

Partea religioasă a problemei se referă la faptul că nu suntem capabili să înțelegem dimensiunea simbolică a catastrofelor ultramediatizate. Nu gândim profund. Luăm ca atare simpla informație. În istoria reală s-au derulat multe asemenea scenarii. Oamenii cu o minimă sensibilitate religioasă și cu o normală inițiere spirituală au înțeles că toate aceste scenarii, dacă s-ar adevăra, n-ar fi întâmplătoare. Ar fi expresia dramatică a voinței lui Dumnezeu în lume. Pe cine iubește, pe acela Dumnezeu îl și pedepsește!

Exemplul cel mai elocvent este, din punctul meu de vedere, cel al evreilor credincioși. Aceștia au înțeles exilul ca o „teroare a istoriei”, dar și istoria ca o „teofanie” (Mircea Eliade). Știau că dacă își asumă riscurile răului cu reala convingere că totul este voit și îngăduit de Dumnezeu, atunci drama vieții lor avea un rost. Unul înalt, subtil și profund religios. Au trăit cu convingerea că la finalul acestei teribile probe a istoriei au găsit salvarea, mântuirea. De reflectat!

2012 – SFÂRȘITUL LUMII?

Pe 13 noiembrie 2009 a fost lansat filmul regizorului german Roland Emmerich, „2012”. Este o superproducție cu efecte speciale ce are deja încasări de 225 milioane de dolari (65 de milioane doar la sfârșitul săptămânii trecute).

Inspirat din previziunile calendarului maya, filmul anunță sfârșitul lumii pentru 21 decembrie 2012. Vaticanul reacționează imediat în ziarul oficial, *L* Osservatore Romano*, acuzând filmul de manipulări și denaturări ale istoriei religioase. Personajul principal al filmului este apocalipsa, un dezastru total mediatizat în varianta cinematografiei comerciale: orașe rase de pe fața pământului, vulcani dezlănțuiți, cutremure devastatoare, Capela Sixtină și Piața Sfântului Petru distruse etc.

Gustul pentru filme apocaliptice revine în toată lumea după ce am trecut cu bine de anul 2000. Imaginarul social se cere a fi din nou saturat de scenarii catastrofice care îngrijorează milioane de oameni și readuc în actualitate străvechile mistere precreștine. Unul dintre ele este cel al calendarului mayaș.

Plecând de la conținutul acestui text sacru - citit sau necitit - sunt invocate frecvent mai multe semne ale sfârșitului. Interpretate astăzi de occidentali, ele aduc în atenție inversarea polilor magnetici ai pământului, topirea ghețarilor continentali și inundarea planetei, înghețul total, înfometarea marilor orașe, epidemii și viruși mortali. Mai adaug aici și trecerea umanității în cea de-a 4-a dimensiune, adică pe o frecvență de vibrație superioară față de cea a omului contemporan.

În fond, totul este posibil. Însă data reală a sfârșitului lumii doar bunul Dumnezeu o știe. O comunică doar celor aleși, sau nici măcar lor...Din punctul meu de vedere, cert este altceva. Faptul că trăim astăzi un permanent sfârșit al lumii...Un sfârșit fără de sfârșit. El numește, printre altele, o criză economică și politică profundă, o stare de anomie generalizată, o anchiloză aproape desăvârșită a instituțiilor, o păguboasă relativizare a valorilor, o vulgarizare a celor sfinte .

Actuala campanie electorală este doar o mărturie succintă a marii crizei care ne bântuie (încă). Candidați neconvingători, atacuri la persoană, lipsa de sinceritate și de consistență a dezbaterilor, mitocănia, ambițiile patologice ale unor neica nimeni care se vor președinți ai României – toate dau seama de apocalipsa valorilor, marca 2009, pe care o trăim cu toții.

În cheie mitico-religioasă, invazia gripei porcine este tot un semn al sfârșitului. Consecințele din România și alte colțuri ale lumii sunt vizibile: licee închise, cursuri anulate, moarte prin carbonizarea plămânilor în cazul virusului AH1N1 în versiune mutantă, vaccinuri controversate, suspiciuni privind afacerile cu medicamente etc.

Ce-i de făcut? În nici un caz disperarea nu-i o soluție. Doar omul necredincios disperă. E bine să avem întotdeauna ceva sfânt în viață. Doar așa putem străbate acest drum al pustiului, această „teroare a istoriei”, cu convingerea că există un sens spiritual a tot ceea ce ni se întâmplă. Apocalipsa din 2012 – fictivă sau reală – se cere a fi citită a o probă inițiativă a Morții la care este invitată întreaga planetă să participe. E posibil ca acei dintre noi care vom supraviețui să facem cu puțință apariția unui „cer nou” și a unui „pământ nou”. Nu este exclus ca apocalipsa relatată de calendarul mayaș să fie doar o probă de trecere către dimensiunile superioare ale existenței. Așa susțin știutorii. Eu nu sunt printre ei. Știu doar că nimic nu-i fără rost și că speranța moare întotdeauna ultima.

NOUL COD AL LUI DAN BROWN: *SIMBOLUL PIERDUT*

Noul roman al lui Dan Brown, „The Lost Symbol,, (*Simbolul pierdut*) - continuare a *Codului lui Da Vinci* - a fost lansat pe 15 septembrie în SUA. Lansarea a ținut deschise aproape 150 de librării până la miezul nopții. După prima zi, spectaculosul roman ficțional s-a situat pe locul I în topul vânzărilor din întreaga lume, cu un milion de exemplare distribuite. Editura a pregătit alte 5,5 milioane de copii pentru lansările din Marea Britanie și Canada. Indiscutabil, tirajul este unul dintre cele mai mari la un debut. Subiectul a fost mult timp tabu. Cei ce au lucrat la carte au semnat un contract de confidențialitate, iar milioanele de exemplare au fost păzite cu camere video.

Profund fascinat de societățile secrete și de scenariile inițiatice, Dan Brown ne invită cu noul său thriller captivant în lumea misterioasă a francmasoneriei din templele de la Washington DC. Ideea a avut-o inspirat fiind de un fel de Cameră Sambo: templul masonic de deasupra teatrului din orașul său natal, New England.

Știm deocamdată că în scenariul ficțional al cărții apare mâna secționată a lui Peter Solomon (maestrul lui Robert Langton) pe care sunt imprimate simboluri masonice, semn terifiant al invitației de a călători inițiat în „lumea pierdută a înțelepciunii esoterice”. Alte simboluri prezente sunt phoenix-ul cu două capete, cifra 33, textul *ordo ae chao* (de la ordine la haos) etc.

În paralel, cartea a fost lansată și pe Internet. Există deja milioane de accesări. Versiunea sa electronică domină topurile din toate librăriile virtuale. Provocatorul roman va putea fi descărcat și citit direct de pe ecranul calculatorului cu ajutorul unui dispozitiv de specialitate (Sony Reader, Kindle ebook sau Apple Tablet). Odată cu lansarea în Marea Britanie la Random House, industria IT ar putea cunoaște o veritabilă revoluție.

Pentru a se crea însă o convingătoare alternativă la lectura clasică, „cu cartea în mână”, nu sunt suficiente doar gadget-uri plăcute și eficiente în utilizare, cum au acum cei de la Apple. Cred că mai este necesară și prezența noii tehnologii, cea aflată încă în faza de testare.

Mă gândesc, înainte de toate, la lentila bionică. Ea sparge convenționala graniță dintre realul lumii noastre și virtualul tehnologiilor. Tehnic, „miracolul” presupune încorporarea unor circuite electrice și a unei diode luminescente (CED) pe o comună lentilă de contact. Este ceea ce au realizat cercetătorii de Universitatea din Washington. Grație acestei

lentile poți să vezi interlocutorul cu care vorbești la telefon în timp ce robotești cuminte prin casă. Distanța și timpul sunt astfel scurtcircuitate. Vorba lui Culianu: tehnologia modernă devine magicianul de serviciu al unei lumi în agonie... În termenii spiritualității religioase, acest miracol era perfect cunoscut. Marii specialiști ai sacrului („văzătorii cu duhul”, de exemplu) puteau „vedea” la distanțe imense, anticipând evenimente și întâmplări. Noi, profanii postmodernității, vom reuși să vedem doar cu lentila bionică pe cel situat departe.

Adaptată lecturii filmului cinematografic, lentila ar putea aduce printre noi personajele captivantului thriller al lui Dan Brown. Acest fapt ar presupune și folosirea televiziunii tridimensionale. Se știe că la a treia dimensiune din spațiul virtual avem acces doar cu ajutorul unor ochelari speciali. Cu ei pătrundem în fascinanta lume tridimensională a calculatorului/televizorului. Or, firma franceză Alioscopy a luat-o înaintea unor giganți ca LG, Sony sau Philips. A produs televiziunea 3D. Canalul japonez NHK a retransmis o parte din Jocurile Olimpice de la Pekin în 3 dimensiuni. Într-un an sau doi, tehnologia tridimensională va fi prezentă pe piața panourilor publicitare și în relief.

Astăzi, *Simbolul pierdut* este citit (și) în spațiul virtual. Măine va fi ecranizat și urmărit în versiune tridimensională. Eu cred că spectaculosul progres tehnic poate fi citit și în cheie spirituală. Virtualitatea unor mitologii străvechi va deveni „reală”, actuală, grație scenariului ficțional al lui Dan Brown transpus în datele nanotehnologiei. Masonii, inițiații terifiantelor mistere, eroii exemplari și monștrii ancestrali vor „invada” lumea noastră tridimensională. Scenariile minții vor prinde corp în realitate grație noilor tehnologii.

Straniu și provocator este însă altceva. Nu neapărat interferența lumilor, ci mai curând posibila noastră călătorie în necuprinsul lor. A putea călători în lumile paralele era apanajul specialiștilor sacrului. Teoretic, călătoria devine acum posibilă (și) cu ajutorul probei virtuale. Despre ce este vorba? Cercetătorii coreeni de la i-Fashion Technology Center au reușit crearea în spațiul virtual a unei dubluri aproape perfecte a omului. Ea ajută (deocamdată) la proba virtuală în industria de vânzare a îmbrăcămînții pe Internet. Testezi pe calculator codul articolului pe care vrei să-l cumperi. Imediat calculatorul îți scanează silueta și crează o hologramă aproape perfectă. Pe acest dublu virtual al tău poți să probezi orice articol vestimentar vrei înainte de a-l cumpăra. Este posibil ca proba virtuală să devină fenomen social în unul sau doi ani.

Altceva devine cu adevărat interesant aici. Faptul că vei putea trece din lumea ta în lumea virtuală a *Simbolului pierdut*, grație unei holograme create de calculator/televizor. Nu tu, dar dublul tău holografic va fi transferat în lumea romanului. Și atunci acțiunea romanului va fi recreată de tine. Cititorul ajunge să aducă la viață o operă, dar altfel decât își imaginau

hermeneuții clasici. Fiecare vom „citi” romanul și ne vom construi propriul drum în căutarea *Simbolului pierdut*. Fantastic ar fi ca dublul holografic să dobândească autonomie și să acționeze liber în lumea misterioasă a simbolurilor masonice din roman.

Toate acestea pot părea astăzi fantezii SF. Măine însă, ele vor putea fi banale dotări din recuzita oricărui cititor de ficțiuni oculte și simbolico-religioase. În acest sens, *Simbolul pierdut* al lui Dan Brown este o specială provocare pentru cititorul însetat de mister, ocult și tulburătoare revelații îndelung tănuite.

„ISLAMIZAREA TĂCUTĂ” A EUROPEI. CAZUL MINARETELOR

Decizia recentă a 57,5% dintre elvețieni de a interzice construcția de noi minarete este un fapt social, cultural, politic și religios cu adevărat semnificativ pentru întreaga Europă. Importanța lui nu a fost deloc minimalizată, chiar dacă Elveția nu este membră a UE. Dovadă faptul că au fost prezenți la referendum reprezentanți din toată lumea, inclusiv din cea musulmană. Din cele 26 de cantoane ale Elveției, doar 4 au votat în favoarea minaretelor (Basel, Geneva, Vaud, Neuchatel). Cu toții au fost însă de acord ca cele 4 minarete aflate deja în Elveția să funcționeze în continuare.

Un argument forte al interzicerii construirii minaretelor a fost acela că ele anunță invazia unei noi ideologii religioase, cea islamică, complet străină venerabilului model democratic elvețian. S-a anticipat pericolul național al islamizării Elveției. Pe afișele propagandei, minaretele erau reprezentate simbolic asemenea unor rachete îndreptate spre cer. În joc este simbolismul politico-militar al amenințării islamului, dar și fobia națională a elvețienilor față de atentate și fundamentalisme religioase.

Referendumul din Elveția a fost organizat din inițiativa unui partid de dreapta (Partidul Popular Elvețian) și a fost coordonat de Ulrich Schlueer. Semnificativ este faptul că mai multe organizații sindicale de apărare a drepturilor femeilor au militat neabătut împotriva construirii minaretelor. Elveția are acum sub 8 milioane de locuitori și aproximativ 400.000 de musulmani. Dintre aceștia, 13% se duc periodic la geamie pentru a se ruga. Căsătoriile mixte nu sunt numeroase, prin urmare viața religioasă alternativă nu este încurajată.

Imediat, spiritul musulman din Elveția s-a inflamă. Mii de supuși ai lui Allah au protestat zgomotos pe străzile liniștite ale cantoanelor elvețiene. O reacție tipică și absolut previzibilă. Totuși, este un fapt de bun simț ca votul majoritar al elvețienilor să fie respectat. Ei vor o Elveție creștină și democratică, nu una musulmană sau atee și cosmopolită, pe gustul anumitor oficiali de la Bruxelles.

Pentru mine surprinzător este faptul reacțiile oficialilor musulmani au fost, eufemistic vorbind, deplasate. Unii au acuzat Elveția că a organizat „o campanie murdară” și i-a provocat pe musulmanii elvețieni. (Mutalip Karaademi, de exemplu). Alții au văzut aici o palmă dată diversității religioase și multiculturalismului promovat oficial de elvețieni. Au mers până acolo încât au cerut statelor musulmane să-și retragă conturile din băncile elvețiene pentru a le da celor din Țara Cantoanelor o lecție de democrație.

Cred că, în fapt, ar fi vorba (și) de altceva. Așa cum scrie Daniel Pipes, avem de-a face mai curând cu un răspuns ferm al elvețienilor față de intoleranța musulmană din afara Europei. Concret, ar fi vorba de arestarea oamenilor de afaceri elvețieni în Libia, dar și de umilitoarea formulă a ridicării unei biserici creștine în Qatarul anului 2008: fără cruce, dom, turn sau inscripții pentru a nu leza sensibilitățile iritate ale musulmanilor. Așa s-a întâmplat și în Egiptul de Sus: 2.000 de fanatici musulmani i-au atacat cu pietre pe creștini și i-au agresat verbal. Culmea discriminării o suportă însă creștinii copti, cei care sunt în continuare nevoiți să-și ridice bisericile în secret.

Țările europene au reacționat imediat după votul elvețian. În Franța, țară cu 6 milioane de musulmani, partidul lui Nicolas Sarkozy a lansat dezbateri despre identitatea națională franceză. S-a pus accent pe componenta creștină a identității naționale și europene – culmea ipocriziei – chiar de cei ce respingeau cu voioșie menționarea în Constituția UE a rădăcinilor creștine ale Europei. Președintele francez s-a declarat în favoarea construirii de minarete în Franța, dar fără provocări și manifestări ostentative ale religiei. Olanda și-a reactivat și ea spiritul național și oarecum ostil alterității religioase.

Cred că aici este adevărata problemă. În faptul că europenii nu mai trăiesc ca pe ceva viu, real, autentic, propria lor religie și identitate națională. Există anumite semne exterioare, clasice, istorice, ale manifestării apartenenței la o națiune. Aceste semne se află acum într-o vădită criză: venerarea regilor, abordarea drapelului național, intonarea de sărbători a imnului, asumarea eroismului istoric, cultul eroilor. Totul s-a schimbat, lumea este alta, iar valorile clasice ale creștinismului devin pentru anumiți europarlamentari relative.

Articolele publicate pe această temă invocă un fapt social unic și psihanalizabil. O parte importantă a militanților politici antimusulmani din Europa sunt stângiști dublu perdanți. Pe de o parte, ei și-au pierdut credința religioasă în timpul globalizării, sfârșind prin a apăra valorile seculare ale revoluției și republicii. Pe de altă parte, aceste spirite religioase fără religie deplâng secularizarea și-i invidiază pe musulmani pentru forța credinței și pentru că au ceva sacru în viața lor.

Redescoperirea tradiției religioase și a identității proprii prin experiența religiei Celuilalt este o lecție pe care vesteuropenii o au de învățat de la concetățenii lor musulmani, dar și semenii lor esteuropeni. Pentru mulți dintre aceștia, cerul nu s-a îndepărtat până la ocultarea definitivă. Poate atunci vocea imamului din minaretele europene nu va mai provoca teamă, frustrare și anxietate. „Islamizarea tăcută a Europei” va putea fi înlocuită cu recreștinarea activă a bătrânului continent.

IV. PATOLOGII SOCIALE

FRUSTRĂRILE ROMÂNEȘTI ȘI EXCELENȚA OCCIDENTALĂ

În partea ultimă a lunii noiembrie 2009 am mers cu o delegație UAIC la mai multe universități din Europa. Ca decan al Facultății de Filosofie și Științe Social-Politice am avut o experiență inedită, importantă și, sper, profitabilă pentru facultate. Este vorba de încheierea sau reînnoirea unor acorduri și parteneriate cu facultățile/departamentele similare din Roma, Konstantz, Freiburg, Fribourg sau Innsbruck. Acesta înseamnă, printre altele, activități didactice și științifice comune pentru studenți și profesori.

Ca om pot spune că experiența a fost interesantă și semnificativă. La Roma am înțeles o dată în plus ce înseamnă să-ți asumi cu demnitate și dăruire o profesie aparent comună: cea de ospătar. Nu oriunde, ci într-un restaurant sicilian. Inițial m-a uimit faptul că în România deseori ești servit de oameni plini de complexe și frustrări. Nu își asumă profesia decât ca pe ceva ignobil și, obligatoriu, pasager. E ca și cum ți-ar spune: „te servesc acum pentru că nu am încotro, dar în realitate eu sunt cineva. Nu-i ospătăria de nasul meu. Ai să vezi tu mai târziu...”.

Protestanții clasici – lutherani și calviști - erau convinși că puteau spera la obținerea mântuirii, indiferent de profesie. Totul ținea de jocul misterios și fascinant al grației divine. Generația lor a reușit astfel să înobileze orice profesie. Este, cred eu, o lecție actuală pentru mulți dintre noi. N-ar trebui să ne fie rușine de muncă, indiferent că este cea de ospătar sau cercetător, consilier sau vânzător. Atunci când românii vor scăpa de frustrările profesiei, vom avea și noi speranțe să fim serviti ca într-un restaurant sicilian.

În Germania am cunoscut efectele proverbialelor calități teutone: ordine, disciplină, seriozitate. Aparent nimic surprinzător. Numai că aceste „determinante stilistice” (Lucian Blaga) erau întrupate sub chipul universitarilor calzi, deschiși, generoși și, pentru mine, surprinzător de prietenoși. Am aflat mai târziu că era meritul unor admirabili universitari ieșeni (Andrei Hoișie, Gheorghe Popa, Dumitru Oprea, Henri Luchian, Vasile Ișan, Constantin Sălăvăstru etc.) care i-au convins pe nemți și austrieci pe parcursul mai multor ani că și românii pot fi parteneri de încredere.

Totuși, sângele latin continuă să ne gîlgeie prin vene. La Konstantz ne-am asumat libertatea de a interpreta liber un program stabilit de nemți. Am zis că din moment ce-i duminică după-masă și suntem deja osteniți, ce-ar fi să...Numai că neamtu-i tot neamț. La 16

fix, conform programului, întreaga delegație germană ne aștepta la recepția hotelului. Aveam programată participarea la slujba religioasă de la catedrală consacrată Sfântului Konrad, patronul spiritual al orașului. O procesiune realmente impresionantă: preoți reprezentând mai multe confesiuni, copii și tineri integrați perfect ritualului, muzică sacră impecabil cântată la orgă, absența totală a politicienilor ipocriți, dornici de o baie de mulțime, simplitatea, rigoarea, naturalețea și eleganța cuvântărilor, integrarea firească a prezenței noastre în viața unui minunat orașel german. Trăiau cu toții un eveniment din calendarul sacru și ne-au invitat să le fim alături. Este realmente fascinant să savurezi splendida întâlnire dintre arhaic, tradițional și (post)modern în Konstanz. Vechile clădiri, străzile și monumentele sunt excelent conservate. Hotelul Barbarossa este un sugestiv exemplu de fericită întâlnire între mitologia germană din perioada primelor cruciade și tehnica modernă de ultimă oră. În oraș erau trecători puțini și o liniște aproape arhetipală. Totul era învăluit în feeria zăpezii de advent. Sunt momente speciale, aproape sublime, pe care le-am trăit departe de țară, dar nu indiferent la realitatea românească din pragul alegerilor.

M-am întors la timp în țara. Am votat cu speranța că și Iașiul va putea arăta cândva asemenea Konstanzului. Întrebarea este dacă eu voi mai fi pe atunci..

FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÎNTULUI UNIVERSITAR

Citind *Realizările mandatului PLN Iași 2004-2008*, intitulat semnificativ *Alături de ieșeni*, află o succintă și realistă prezentare a raportului domnului Cristian Adomniței, Ministru al Educației, Cercetării și Tineretului în perioada 2006-2008. Mă voi opri aici doar la fondurile alocate învățămîntului universitar ieșean.

Anul de referință al raportului este 2000. Atunci, cele cinci universități ieșene de stat au primit de la Ministerul Educației, Cercetării și Tineretului 13.888.000 ron. În 2007, suma fondurilor alocate a atins valoarea de 210.242.000 ron. Diferența este de 196.354.000 în plus. Este, probabil, cea mai mare sumă primită de instituțiile de învățămînt superior de stat din Iași pînă în momentul de față. Pentru a fi sigur, ar trebui să cunosc și sumele alocate de minister celorlalte mari centre universitare din țară (București, Cluj, Timișoara).

Indiferent de situație, suma alocată în 2007 învățămîntului universitar ieșean de stat este o performanță. Pentru ea merită felicitări miniștrii liberali de la Iași (Cristian Adomniței, Varujan Vosganian, Tudor Chiuariu) și, în mod special, domnul Relu Fenechiu.

Noul guvern al României de aici ar trebui să plece. De la binele realizat de guvernul anterior. Logic, firesc și de bun simț ar fi ca fondurile ce urmează a fi alocate învățămîntului universitar să nu fie mai mici ca cele din 2007 și 2008. Am putea spera astfel la asumarea serioasă și profundă în România momentului de față a unei mult visate virtuți: *continuitatea în bine*.

Imi doresc ca politicienii noului guvern să aibe puterea și onestitatea de a recunoște binele înfăptuit de alții, indiferent de culoarea lor politică, și de a-l duce apoi mai departe. Din nefericire, nu prea se întâmplă așa. Gândim maniheist. Doar noi suntem întrupări ale binelui, iar adversarii noștri politici stau fatalmente sub semnul unui destinal rău. Trăim cu toții un permanent blestem adamic: *cu fiecare guvern, președinte, ministru etc. totul se ia de la început*. Lumea parcă ar (re)începe din patru în patru ani, odată cu fiecare ales al nației.

Anul 2009 se anunță ca fiind unul marcat de semnele crizei, în primul rînd financiare. Aici este proba de foc a unui veritabil guvern. Ea constă în a găsi bani suficienți în vremuri de criză. Totuși, semne bune anul are. Primele măsuri de economisire ale guvernului Boc sunt salutare. Ideal ar fi ca buna chibzuință și dreapta cumpănire a banilor să caracterizeze întregul guvern. Vom vedea imediat, o dată cu stabilirea bugetului pe 2009.

Consider că în cel mai rău caz posibil, banii alocați învățămîntului superior să fie aceiași cu cei din 2007-2008. Universitățile au lucrări începute ce trebuiesc finanțate în continuare cu bani de la minister/guvern. Un exemplu în acest sens este Universitatea

„Alexandru Ioan Cuza” din Iași. Mai sunt de renovat/reabilitat spații de învățământ. Pentru unele facultăți există o mare criză de spațiu. Aceste facultăți au studenți mulți și spații proprii de învățământ/cercetare puține. Este nevoie de închirierea/cumpărarea de clădiri noi. Facultatea de Filosofie și Științe Social-Politice, de exemplu, are închiriate în momentul de față aproape 30 de săli pentru cursuri și seminarii. Fondurile proprii nu ajung și atunci este nevoie de banii ministeriali. Sunt apoi cămine studentești, reabilite, frumoase, dar și altele care așteaptă să fie refăcute. Este nevoie de laboratoare și platforme de cercetare noi. Aripa de sud a corpului A din Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași este în curs de reabilitare. Până la urmă, întreaga clădire va trebui refăcută.

Pentru toate acestea este nevoie de bani. Ei trebuie alocați de minister diferențiat, în funcție de performanță și excelență. Sunt multe de făcut (și) în învățământ. Poate noul ministru al educației va renunța, de pildă, la păguboasa formulă a finanțării pe student. Firesc ar fi ca finanțarea să se facă pe post didactic. S-ar evita astfel nefericita situație în care o facultate bună cu mulți conferențieri și profesori, dar cu studenți puțini (din varii motive) ar supraviețui finanțată de universitate. Salariile acordate la minim ar crește grație banilor ministeriali alocați pe post didactic și nu după numărul de studenți.

Celebra majorare cu 50% ar trebui alocată treptat și diferențiat. Normal ar fi să se înceapă cu profesorii care au salariile cele mai mici. Acestora, în funcție de anumite criterii, ar trebui să li se aloce procentele cele mai mari de majorare. S-ar evita astfel multe nedreptăți, dar și unele situații hilare. Mă gândesc la una recentă, creată de acordarea burselor doctorale din fonduri structurale. Bursa lunară a unui doctorand este cu mult mai mare decât salariul minim al unui preparator sau asistent universitar. Faptul că bursa doctorală este mare e de apreciat. Însă faptul că salarizarea gradelor didactice mici (preparator, asistent, lector) a rămas la fel de proastă este anormal și chiar absurd.

Prezența domnului rector Gerard Jităreanu în Ministerul Educației ne îndreptățește să sperăm la rezolvarea unor asemenea nedreptăți. Guvernul Tăriceanu avea mai mulți ieșeni în ministere. Rezultatele s-au văzut. Guvernul Boc are mai puțini ieșeni în structurile de conducere. Rezultatele încep și ele să apară. Proiectul autostrăzii Iași-Tg.Mureș, de exemplu, este tras pe linie moartă de noul ministru al transporturilor. Oare exemplele vor continua?

FILOSOFII – CREAȚIILE DE LUX ALE ȘCOLII DE TÂMPIȚI?

Președintele României, domnul Traian Basescu, disprețuiește filosofia. Mai mult, nu da doi bani nici pe celelalte discipline umaniste și social-politice. La drept vorbind, nici nu poți să-i ceri prea mult. Primul om al statului român nu a cunoscut nimic, dar absolut nimic, din filosofia adevărată. Altfel nu-mi explic monumentală gafa. Foarte probabil, Domnia Sa confunda filosofia cu malefica ideologie îndelung secretată de clasicii marxism-leninismului înainte de 1989.

Din punctul meu de vedere, boala este mai gravă. Marea problemă este că mulți români gâdesc că ei. În primul rând cei care i-au votat pe Vadim, Becali și pe EBA în Parlamentul European. Ignoranta voioasă și nepăsătoare față de cele spirituale este o boală generalizată care începe să provoace adevărate crize la români. Unele tind să devină sociale. Cu ea ne luptăm și noi, cei care-i formăm pe viitorii specialiști în filosofie: profesorii universitari.

Pentru mine, tema este mai mult decât provocatoare. Sunt unul dintre cei care-i formează pe specialiștii în filosofie din România. Cu greu îmi stăpânesc indignarea. De aceea mi-e dificil să selectez doar anumite aspecte legate de marea gafă prezidențială și să le comentez într-un articol de ziar.

Conform unor surse media se pare că, în fond, președintele României a vrut să spună altceva: faptul că “școala românească produce tâmpiți”. O altă ineptie, una mai mare, imensă, gogonată. Orice profesor din țara aceasta știe că există serioase probleme în învățământul românesc. Unii dintre ei au și soluții. Dar de aici până la declarațiile prezidențiale populiste, lipsite de orice întemeiere, este un pas pe care șeful statului n-are dreptul și nici îndreptățirea să-l facă.

Înainte de toate, sistemul Bologna în care funcționează școala de filosofie românească are, pe lângă incontestabile avantaje, și mari carente, neajunsuri. Unul dintre ele vizează principiul finanțării pe student. Pe româneste spus: : “ai studenți, ai bani. Mai mulți studenți, mai mulți bani”. E clar că în aceste condiții calitatea învățământului scade. “Filosofii” produși de un asemenea sistem sunt pe măsură.

Ce-i de făcut? Prima soluție ar fi, din punctual meu de vedere, nu finanțarea învățământului filosofic universitar pe student, ci finanțarea pe postul didactic. Ai 10 posturi de profesor și 7 de conferențiar? Da. Atunci tu, ministru al învățământului, asigură o finanțare

adevarata, obligatoriu diferentiata dupa criterii calitative, tuturor celor 17 posturi. Aceasta indiferent de numarul de studenti si de banii pe care-i aduc ei bugetului institutiei. Adevarul este ca ministerul nu se achita acum nici de minimele sale obligatii financiare. Cu atat mai putin ar face-o atunci cand ar trebui sa dea bani mai multi. La specializarile de filosofie din tara, cu puțini studenți și mulți conferențieri/profesori, nu sunt bani. Salariile profesorilor universitari de filosofie sunt asigurate la nivel minim. Veniturile unor colegi mai tineri (lectori, de exemplu) de la specializarile cu multi studenti sunt, uneori, mai mari. Nu este normal. Aici, la subtilitatile si nedreptatile sistemului, trebuie inainte de toate umblat. E normal sa-i platesti foarte bine pe veritabilii profesori de filosofie. Astfel vor fi motivati, iar noi vom avea filosofi de calitate care sa nu-i mai produca indignare si dispret presedintelui.

Pana la urma, problema este intr-o anume masura falsa. Punerea filosofilor in antiteza cu mecanicii auto, tinichigii si ospatarii este una irelevanta. Adevarul este ca avem nevoie de acesti meseriasii, dar si de specialisti in filosofie. (Observati ca evit termenul de “filosof”, extrem de delicat si pretentios). As merge mai departe: avem nevoie de mecanici, tinichigii si ospatari care sa fi urmat macar un curs de filosofie adevarata. In fond, marile probleme ale vietii si le pun si acesti oameni. Este vorba de misterul vietii, de sensul existentei, de miracolul primei iubiri, de fascinatia si riscurile libertatii, de gravitatea a ceea ce insemna sa fii responsabil in viata etc.. Ștefan Afloroaei a scris chiar o carte despre *Metafizica noastra de toate zilele*. Fiind apărută la Humanitas, poate Gabriel Liiceanu il invita pe Traian Basescu să o lanseze...

Mai importantă decât filosofia pentru tinichigii, zidari, frizeri si ospatari este logica pentru toți. In primul rand pentru politicieni. Sunt exasperat de faptul ca Parlamentul Romaniei este suprapopulat de indivizi ajunsi acolo prin manevre politice si murdare jocuri financiare. Unii dintre ei sunt in comisii de specialitate. Judeca situatii, formuleaza predictii, elaboreaza proiecte. Multe dintre documentele oficiale produse de ei si ajunse in institutiile publice din țară n-au nici o noima. Sunt pline de barbarisme si lipsite de cea mai elementara logica. Acesti oameni de stat nu stiu nici logica, nici limba romana, nici filosofie. De ei avem nevoie, domnule presedinte?

Intrebare deloc retorica: cati dintre deputatii si parlamentarii Romaniei au studii de specialitate (stiinte politice, filosofie, sociologie, relatii internationale)? Catii dintre parlamentarii europeni au aceasta pregatire? Eu cred ca mult mai multi. Faptul ca recent am putut vota pentru Parlamentul European pe Gigi si EBA pe mine ma dezamageste total. Si atunci să mă mai mir ca presedintele Romaniei, domnul Traian Basescu, consideră scoala romaneasca o “fabrica de tampiti”, iar pe filosofi creatiile ei de lux

BACALAUREAȚII „SPUN LUCRURI TRĂSNITE”

S-a încheiat și bacalaureatul din 2009. Începînd cu 13 iulie 2009, proaspeții absolvenți vor lua cu asalt facultățile. O parte dintre savuroasele lor perle le-au luat-o deja înainte. Au ajuns la urechile universitarilor, smintindu-i și amuzîndu-i deopotrivă. O tragicomedie în toată regula. Iată doar cîteva exemple.

Primele perle care rețin atenția sunt, evident, cele cu tentă sexuală: „Inima este cel mai important organ genital al omului,, ; „Manole a pus-o pe Ana la zid și a început să o lucreze....,, ; „Călin ține de mână mireasa care are părul lung de fericire. Ea luptă să pună mîna pe dragostea flacăului,, ; „Poetul își asteaptă iubita ca împreună să cutremure o barcă....,,

Urmează perle istorice cu Mircea cel Bătrîn personaj central. „Mircea cel Mare, prima dată a fost bătrîn, și sta la un discurs cu Baiazid. Acesta îl primește politicos, dar cu obraznicie, și-l face în tot felul, albie de porci. Cînd Baiazid îl întreabă arogant "Tu ești Mircea?", domnitorul român nu se pierde cu firea și îi răspunde la fix: "Da-mpărate!" Pană la urmă Mircea cel Mare, deși bătrîn, îl va îngenunchia pe trufașul otoman cu cîteva proverbe și zicători bine plasate,,. În final aflăm că „Mircea cel Batrin a fost înmormantat la Cozia împreună cu umbra sa,,...

Peste timp, „În 1877, trupelor rusești li s-a permis să traverseze teritoriul Romîniei, împreună cu tancuri și avioane, iar românii le-au dat mîncare și cazare contracost,,. Urmează o „subtilă,, cugetare ce demonstrează că celebra noastră criză nu-i chiar o noutate în istorie: „Școala Ardeleană nu a avut propriu-zis sediu, din lipsa fondurilor austro-ungare,,.

Iată și o spectaculoasă etimologie, însoțită de o îndrăzneță hermeneutică a limbii latine care-i lasă gură-cască pe absolut toți filologii: „Alexandru Lăpușeanu s-a ținut de cuvînt atunci cînd a spus: "De mă voi scula, pre mulți am să popesc și eu! Dovadă că azi cel mai întilnit nume este Popescu,,...". „Latina clasică este o limbă moartă, care nu se poate vorbi decît în scris. După căderea Imperiului roman, o parte din Latina clasică defunctă a devenit bulgara. Limba romînă are la bază Latina bulgară, amestecată cu elemente de dacă și o groază de cuvinte slabe. În secolul al XV-lea, limba vorbită era considerată vulgară și n-o vorbea nimeni,,.

Nu puteau lipsi nici barbarele lovituri de baltag date în celebrul text sadovenian. „Cu ajutorul cîinelui, Vitoria Lipan și-a găsit foarte repede zăcămintele soțului,, . Acesta, „Nechifor Lipan stătea "pe spate cu fatza în jos,,,...

Întradevăr, numai visînd pe spate cu fața în jos poți debita elucubrații de genul: „Poezia "Sburătorul" de Ion Has Radulescu este un omagiu adus aviatorilor romîni,,; „Ion

Creangă s-a născut între anii 1887-1889,,; „Dimitrie Cantemir a avut un rol însemnat în viața sa,,; „Toma Alimoș era viteaz pentru că cu o mână conducea calul, cu o mână își ținea mâțele și cu o mână se bătea cu Manea....,,

M-a șocat și maniera sinceră, dezinvoltă, în care un elev iconoclast se raportează la Nichita Stănescu: „Nichita Stănescu este un poet care se miră de orice. El se miră și de faptul că oamenii aud și au urechi. Păi, de ce ? El n-a avut urechi ? A văzut el vreun om fără urechi ? Mă rog, da se zice că așa este în poezie, să te miri de toate și să le pui pe toate unele subțil, altele, în rînduri scurte, ca să se vadă că sunt versuri....,,

Este preferat însă Eminescu, cel care s-ar întoarce în mormînt dacă ar citi că „Dintre cele cinci scrisori trimise de Eminescu, prima este considerată a treia. În ea se desfășoară bătălia de la Rovinari,,. Sau: „Mihai Eminescu și-a intitulat poezia "Din valurile vremii..." vrînd să sugereze vremea și apoi nu a mai continuat titlul din nu știu din ce motiv s-a răzgîndit și a început strofa I....,,

Suculente sunt și perluțele ce relatează secvențe tragicomice din arhetipalul nostru conflict haiduci vs. boieri. „Mulțimile de boieri exploatare își țineau banii numerar în pungi. Haiducii îi atăcau și îi ușurau de bani în toate baladele,,; „Haiducii din doine, balade și idile erau liberi și fericiți ca păsările, animalele și peștii care zburdau prin codri. De cum venea primăvara, haiducii cei harnici plecau în pădure. Acolo ei cîntă sufînd din frunză și lăsîndu-i pe boieri cu buza umflata,,.

Am rămas și eu cu buza umflată citind monstrele de „înțelepciune” ale viitorilor (mei?) studenți. Unuia dintre ei i s-a cerut să compună o scrisoare către o persoană imaginară, pe nume Paula. Nedumerit, elevul răspunde (în scris): "Eu nu mai scriu scrisori pe k am internet... și pe Paula nu o cunosc!" Fără comentarii!

CREIERUL – „UN ORGAN OARECUM INDISPENSABIL CAPULUI”

Luni, 13 iulie 2009. Incep înscrierile la universitățile ieșene. La Cuza așteptăm să fie, ca și în anii din urmă, mii de candidați. Ei se autodistribuie nedemocratic la cele 15 facultăți ale celei mai vechi și prestigioase universități din țară.

Nu mai este pentru nimeni o surpriză faptul că sistemul Bologna permite accesul tuturor în universitate pentru obținerea diplomelor. Ne așteptăm să intre automat, pe merit, olimpicii, premianții, produsele de excepție ale liceelor românești. Alături de ei se vor înfățișa proaspeții, cu mintea odihnită, și proștii-geniali despre care am scris săptămîna trecută.

Astfel, la Geografie-Geologie nu e de mirare să confirme înscrierea ca studenți autorii următoarelor creații „științifice”, : „ Ceahlăul este situat sus pe munte,, ; „Capitala SUA este Casa Albă,,; „ Sahara se află așezată pe un nisip uscat, lipsa apei avînd în zonă o prezență abundentă,,; „În pădurile Amazoniei trăiește o junglă feroasă,,; „ Descoperirea Americii s-a produs într-un moment de neatenție a pazei de coastă,,.

Către Litere vor jindui împătimitii de lectură și mari subtilități interpretative: „ În cunoscuta baladă Miorița sunt descrise cîteva întâmplări în care sunt implicate doi criminali, o oaie turnătoare, și un cioban ce șochează prin prostia lui,, ; „ În nuvela La vulturi sunt descrise aventurile unei alpiniste curajoase fugărită de turci, și copii ei,, ; „ În multe poezii, Octavian Goga a scos în evidență natura și treieratul pe căldură,, ; „ Zaharia Stancu a scris un roman desculț. A fost și șef de birouri la scriitori,, ; „ Și Stroie Orheianu cînd îl văzu pe Tudor Șoimaru își zise în gînd: Pe unde o scot, vere??!,, ; „ Și cînd Petre Petre o văzu pe Nadina dezbrăcată începu gîdilătura la tălpi,, ; „ Din lumea satului țîșnesc figuri memorabile ca: pupăza, cireșul și altele care au completat acțiunea operei,, ; „ Liviu Rebreanu are un mare talent de scriitor de la 300 de pagini în sus,, ; „ Și bietul Eminescu, scîrbit de bișnița societății sale și că Veronica Micle îi făcea fițe, intră într-o altă etapă a vieții sale pe care mi-e rușine s-o spun,, ; „ Romanul Răscoala este conceput de Liviu Rebreanu sferic, pentru că începe și se termină cu imaginea burții lui Rogojinaru, care seamănă cu o sferă..., ; „ Nichita Stănescu a știut de ce a pus el virgulele și punctele acelea în poezie și nu mă bag eu în ce a făcut el,, ; „ Metoda folosită de Ion pentru a pune mîna pe pămîntul Anei a fost însărcinarea..., ; „ La începutul fiecărei poezii eminesciene stă plantat cîte un tei mai gros sau mai subțire, în funcție de cîte strofe are poezia..., ; „ Cînd eroul muri împușcat de nemți pe cîmp, simți miros de mărar și pătrunjel..., ; „ Ioana îi zice eroului să-i bage aparatul în priză..., ; „ Cînd veni fata, băiatul îi mîngîie pisoii..., ;

Și istoricii au de ce să se „bucure,,. Nu este exclus să ajungă la ei mari iubitori și știutori ai istoriei patriei. „ Este vorba de peripețiile lui Robinson Crusoe după ce pleacă din Troia., ; „ În China trăiește foarte multă lume care mănâncă o abundență de orez, se încheie la gât și a inventat guma de la capătul creionului..., ; „ Răscoala de la Bobîlna a început pe un deal și s-a terminat în 1438., ; „ Cu cât ne apropiem de izbucnirea răscoalei, cu atât țărani stau mai mult în crîșmă ca să facă în ciuda boierului..., ; „ Răscoala începu spre seară și țărani își aprinseră lăternele ca să vadă drumul spre cioci., ; „ Soldatul Ionescu avea o misiune importantă: belea ochii la avioane., ; „ Tudor Șoimaru era apt de luptă, cu vizita medicală făcută., ; „ Vlaicu Vodă era un funcționar model care avea un randament deosebit ca domn. „

Rezerv Facultății de Filosofie și Științe Social-Politice întâlnirea cu cele mai speciale minți adînc-cugetătoare: „ Pentru că suntem oameni, nu poți să ceri cîinelui din fața blocului să sufere pentru decepțiile tale..., ; „ El mergea pe bicicletă cu picioarele goale băgate în portbagaj., ; „ La Humulești, Ozana curgea limpede, fără prea mari frămîntări sociale și politice., ; „Contemporanii lui Eminescu l-au urmărit ca să-i ghicească filosofia și să-i caute nod în papură., ; „Eminescu se îndepărtează pentru a lumina dorințele celei moarte., ; „ În versurile „Ce-ți pasă ție chip de lut/Dac-oi fi eu sau altul,, poetul ne vorbește despre aspectul ființei cu care Luceafărul este în gagicăreală și ea îi spune că nu știe dacă va fi al ei sau va fi altul., ; „ Eminescu e trist pentru că nu a reușit să facă nimic în viața lui., ; „ Moș Dănilă își făcu rugăciunea către Dumnezeu după ce muri..., ; „ Lebăda moare de cîte ori cîntă..., ; „Citind, omul se mai dezvoltă la creier și acumulează materie primă.,

Concluzia o sintetizez în două rostiri adînci ale viitorilor noștri studenți: „ Creierul este un organ oarecum indispensabil capului,, . Din nefericire, patima prostiei „ s-a pus pe capul oamenilor ca curca pe curcan,,.

ADMITEREA LA FACULTATE

Recent, un important ziar din Iași a consacrat o jumătate de pagină celebrei admiteri la facultate pe bază de examen. Era un model de selecție vechi, de pe vremea părinților și bunicilor noștri. Ne apare el astăzi prăfuit, depășit, sau, dimpotrivă, viu și pilduitor pentru tinerele generații? Iată un subiect de o incontestabilă actualitate, acum, în preajma reformelor din învățământul românesc.

Câteva precizări sunt necesare. Mulți compară acea admitere cu marea bătălie câștigată a vieții lor. Au dreptate. Atunci învățai uneori nebunește, în draci, cu picioarele în apă rece, să poți ocupa unul dintre puținele locuri scoase la concurs. Atenție: toceala și memoria de elefant nu erau suficiente pentru a reuși. Aveai nevoie de inteligență și creativitate. Era bine și din alte puncte de vedere: te obișnuiai cu disciplina, cu munca continuă și nu în salturi ca în sesiunile studențești de astăzi. Luptai cu timpul și cu tine însuși, cu demonii ispitelor tinerești, pentru a reuși cu adevărat în viață. Un veritabil scenariu inițiativ. Era rău pentru că nu aveai atunci oportunitățile studentului de astăzi: o bogată literatură de specialitate națională și internațională, burse în străinătate, o varietate de posibilități profesionale etc. Peste toate, ca un blestem demonic, trona malefica învățătură de îndoctrinare comunistă care a scos în afara istoriei generații întregi de intelectuali umaniști. Adevărul este că unii, spre lauda lor, au sabotat cu succes această teribilă „teroare a istoriei” (Mircea Eliade).

Reușita la facultate și absolvirea ei cu succes îți asigura și un loc onorabil în societate. Medicul, inginerul, profesorul, juristul erau respectați. Unii erau chiar bine plătiți. Mai important era altceva: faptul că aveai prin repartitie o casă și un loc de muncă asigurate.

Adevărul este că modelul era departe de a fi exemplar. Avea suficiente carențe. Astăzi nu l-aș recomanda nimănui. Atunci erau favorizați în facultate și la absolvire fii secretarilor de partid, piloșii, oamenii cu bani și putere de decizie etc. Totuși, dacă erai cu adevărat valoros era imposibil să te ratezi! Mai devreme sau mai târziu tot te realizai. Un singur exemplu: am mulți colegi în universitate care au venit în învățământul superior după 1989. De ce? Pentru că nu erau până la Revoluție locuri scoase la concurs.

Astăzi, absența unei certitudini la absolvirea facultății este ceea ce îngrijorează cel mai mult pe părinți și pe actualii absolvenți ai facultăților de astăzi. Problema este mai complexă și se poate rezolva printr-o eficientă colaborare dintre instituții/firme angajatoare – minister – universitate. (Voi reveni asupra acestui subiect).

Selecția la admitere pe vechiul sistem asigura calitatea studenților. Erau puțini, dar buni și foarte buni. Unii excelenți, așa cum se întâmplă, din fericire, și astăzi. Susțin cu toată convingerea această idee, cu toate riscurile pe care ea le presupune...

Ce-i de făcut? Multe. Reformarea liceului, înainte de toate. Soluții: mai puține materii, mai puține ore, o dinamică a examenelor adaptată profilului liceului etc. Sunt elemente pe care și noua reformă a învățământului propusă de doamna ministru Ecaterina Andronescu le analizează.

Pentru a nu fi bănuir de nostalgii antedecembriste, voi spune clar că nu pledez pentru studenții noștri de astăzi întoarcerea la sistemul de atunci. Susțin doar că ar fi extraordinar să putem (re)activa la candidații noștri de astăzi calitățile stimulate atunci de vechiul sistem de admitere. Admiterea trebuie să fie lejeră, iar evaluarea la examene serioasă. Nu este firesc ca toți să termine facultatea. Marea problemă este, din punctul meu de vedere, finanțarea ministerială pe student și nu pe post didactic. Depinzi financiar de banii studenților și ești dispus/obligat la varii compromisuri.

Am profunda convingere că studentul serios de astăzi poate să învețe la fel de bine ca și studentul devotat de ieri. Contează enorm dăruirea personală și calitățile oferite de mama natură, de părinți și de bunul Dumnezeu. Arta creștină a înmulțirii talantului este în continuare la mare preț. Ea nu îți asigură un loc de muncă, dar îți oferă reale șanse să-l obții. Nimic din munca temeinică, discretă și susținută de credința în Dumnezeu, nu rămâne fără urmări. Nu există nicăieri rău nepedepsit și nici bine nerăsplătit. Există doar neînțelegere și insensibilitate aproape destinală față de tot ceea ce se întâmplă. O problemă de metafizică personală până la urmă...

Din toamnalui 2009, pe noua structură a anului universitar Bologna de la UAIC, nu va mai exista tradiționala sesiune de examene. Se va trece de la evaluarea sumativă la evaluarea continuă. Examenele se vor da pe parcursul celor 16 săptămâni din semestru. Cu siguranță, studenții vor fi provocați să învețe continuu și mult mai sistematic. Iată cum, peste timp, valorile unui sistem clasic de admitere sunt provocate să revină în actualitate.

„MAMA PROȘTILOR E MEREU GRAVIDĂ!”

Creativitatea estivală pe timp de criză a românilor este realmente spectaculoasă! Exemplific pretențioasa-mi spusă cu câteva monstre de subtilă cugetare neaoșă, binețles anonime. Astăzi, ele nu mai circulă folcloric, „din gură în gură”, ci informatic, de la e-mail la e-mail.

„Ca românul nu-i nici unul...unde-s mulți putea fi unul...”. Aceasta pare a fi filosofia favorită a acelor politicieni care cer reducerea aparatului administrativ și a numărului de bugetari. Aceasta-i filosofia președintelui ales care nu-i de acord cu cele 10 zile de concediu fără plată, ci solicită nemiloase și masive concedieri. Formula ideală ar fi cea cu un singur român angajat în fiecare instituție națională. Unul, dar bun. Testat total și bine plătit. Atunci am avea și noi economii financiare colosale și eficiență în muncă exemplară.

Zis și făcut. Numai că de la vorba politică la faptă exemplară este cale lungă. Lungă și întortocheată. Presărată cu interese electorale de partid. De aceea amânarea este prima soluție care bântuie mintea politicianului român. „Ce poți face azi, lasă pe mâine, ...că poate uiți...”. Nu uită însă FMI-ul. Nu-l putem fenta. Trebuie să facem reformă și, ca atare, „jandarmul european” este mereu lângă noi. Nu putem decât cel mult să ne compensăm indispozițiile cu vorbe de duh: „Cine ne vizitează ne face onoare...Cine nu...plăcere”. FMI-ul a ratat istorica șansă de a ne face plăcere...

S-au construit varii scenarii apocaliptice în legătură cu amenințarea acestui „monstru” globalizant. Eu cred că ele sunt adevărate în măsura în care oamenii sunt dispuși să le conceadă o anume doză de adevăr. Cu toții suntem însă condamnați destinal să fim de acord cu amara reflecție populară, copios saturată de substanță gnostică: „Ne naștem goi, uzi și flămânzi...După aceea lucrurile se înrăutățesc...”.

Versiunea gnostică a istoriei ar putea continua cu firesca și reconfortanta speranță a mântuirii. Străbați pustiul până la capăt, dar până la urmă tot scapi. Evadezi subtil de sub povara Timpului și a Istoriei. Totul se poate termina cu bine. Or, românii par a nu avea această apetență pentru soteriologia gnostică. Suprasaturarea de bine poate fi suspectă. Prin urmare este ironizată. „Dacă totul a ieșit bine, înseamnă că ai greșit undeva...”.

Nici n-are cum să ne iasă totul bine din moment ce politica (și nu numai) este definită de credința că „Nici o faptă bună nu scapă nepedepsită...(în ședință de partid, aș adăuga eu)”. Omul ajutat de tine are șansa cea mai mare de a-ți deveni potențialul inamic. De ce? Tocmai pentru că l-ai ajutat, iar orgoliul lui nemăsurat („eu sunt cineva în ochii mei”) nu

suportă ca altcineva să-i cunoască misterul propriei neisprăviri. Așa că e mai bine să știi un sănătos adevăr: „Capul care a plecat, sabia nu-l taie!”.

Sunt multe capete plecate în politica românească. Când le cauți pentru a le tăia, nu le găsești. Se ascund. Nu pot fi prinse. „Cine fură azi un ou și se lasă prins...e bou!” Mai știu că „Cine sapă groapa altuia, departe ajunge”. Așa că politicienii râvnesc cu toții la sabotarea Celuilalt. Pentru ei contează doar banii, voturile și afacerile. Prietenii și-i fac după principiul: „Prietenul la bani se cunoaște”. Un exemplu actual: cu cât îmi oferi pe grila proiectului salarizării unice un coeficient mai mare, cu atât îmi ești un mai fidel și veritabil partener.

De partea cealaltă suntem noi, cei mulți. Ne complacem deseori în vinovatele dulci-amărui delicii ale resemnării. „Fie pâinea cât de rea, tot ți-o fură cineva...”. Ajungem să ne ironizăm eșecurile, fără a învăța ceva din ele. „Omul înțelept își face vara sanie și iarna o pune pe foc”. Nu sunt fonduri pentru lemne în timp de criză. Micul nostru secret național este că niciodată nu poate fi mai rău. „De foame mănânci...și pâine cu mici”. Nu oricum, ci împreună cu bere multă și ieftină obținută moca, dacă se poate. „Mai bine burtos de la bere decât cocoșat de la muncă...”. Avem dezlegare să sorbim berici fără număr. Nimic nu ți se poate întâmpla. Trebuie doar să știi că „Nu ești beat atâta timp cât poți sta întins pe podea fără să te sprijini...”.

Dacă toate acestea ar fi adevărate, atunci am fi în măsură să formulăm un singur și grav diagnostic destinal: în acea țară „Mama proștilor e mereu un pic gravidă!”.

UNIVERSITARUL ROMÂN – UN „NEGRU” PE PLANTAȚIE?

Luni, 5 octombrie 2009. Alianța Bugetarilor din România formată din 11 sindicate anunță cea mai mare grevă din țară de până acum. Ar trebui să participe la ea peste 1 milion de români nemulțumiți de proiectul legii salarizării unice. Presa anunță mai multe instituții naționale care ar urma să intre în grevă: primării, consilii județene, direcții financiare, case de pensii, spitale, școli și universități.

Sindicatele bugetarilor din învățământul românesc participă și ele, în majoritate, la greva generală. Motivul esențial este același: jignitorul coeficient al salarizării profesorilor din grila legii salarizării unice. Foarte probabil, în țară va fi o grevă japoneză. În unele școli și universități va fi grevă, în altele nu. Unii profesori vor protesta, alții nu. Depinde de opțiune și de sindicatul la care profesorii sunt afiliați. Corect. Însă raționamentul logic ar trebui continuat. Dacă se va obține în urma grevei o creștere a coeficienților salariali, de ea ar trebui să beneficieze doar profesorii care au fost în grevă! Ei s-au expus riscurilor demonstrând unitate și reală dăruire pentru o cauză cu adevărat importantă.

În universități, situația va fi aceeași. Mulți profesori, membrii de sindicat, vor ține orele. Alții nu. Problema este la fel de gravă pentru toți. Din nefericire, ea privește pe toți bugetarii din România. Eu mă voi referi aici doar la profesorii universitari pentru simplul motiv că știu mai bine situația de acolo.

În condițiile în care MECI nu își onorează elementarele obligații privind acordarea la timp a alocațiilor bugetare, universitățile se susțin financiar din resurse proprii (dacă au). Recurg, asemenea UAIC, la politici financiare prudente. Asta înseamnă investiții zero, plăți cu ora la minim și – poate – salarii de bază diminuate. Deci o primă pierdere pentru universitari. Vine apoi Legea Salarizării Unice care, la 3 zile de la apariția în Monitorul Oficial, rade toate sporurile profesorilor (de vechime, confidențialitate, salarii și gradații de merit, indemnizații etc.). Rămâne, probabil, sporul de doctorat. Iată și a doua pierdere pentru universitari. Cu salariile de două ori maltratate, universitarii sunt invitați să intre în 2010. Mă întreb: ce trebuie să faci? Ții ore sau participi la grevă?

În aceste condiții, guvernul cere performanță. Or, se știe foarte bine: unde sunt bani puțini, nu va fi în veci performanță. Domnilor guvernanți, trebuie să-i plătiți foarte bine pe medicii, profesorii și cercetătorii din România pentru ca țara s-o ducă mai bine. Cea mai mare gogomănie auzită de mine în cei 46 de ani pe care-i am este de dată relativ recentă: profesorii ar trebui plătiți modest pentru că lucrează puțin (4 ore pe zi)! Domnul Emil Boc este

universitar și știe bine câte ore muncește un universitar cu mulți studenți. Între 20 și 40 de ore fizice pe săptămână. Pe bani puțini sau chiar gratis. Când ai de evaluat continuu 200-300 de studenți numai într-un an universitar și 20/40 de ore pe săptămână, mai ai timp și putere de înaltă cercetare? Nu cumva universitarul român este un „negru” pe plantație? Schimbați înainte de toate sistemul finanțării universităților din România, domnule prim-ministru. Finanțați universitățile în raport cu performanța și cu numărul posturilor didactice. Ierarhizați-le corect! Reduceți încărcătura didactică reală a universitarilor. Ne le condiționați salariile de numărul studenților și veți avea performanță. De aici trebuie începută reforma.

Faptul că prim-ministrul Emil Boc o începe cu ierarhizarea universităților este foarte bine. Sperăm să și reușească o ierarhie corectă în 45 de zile. Un început bun există în acest sens. Mă gândesc la clasamentele Ad Astra privind cercetarea universitară.

Totuși, cea mai dubioasă ierarhie a universităților românești de stat și particulare realizată în ultimul timp aparține celor de la Kienbaum Management Consultants și de la revista *Capital*. Este vorba de topul universităților din România realizat prin interviuarea a 400 de persoane din 35 de companii naționale și internaționale și a 3.131 de absolvenți de studii superioare după 1995. Nu știu ce consiliu științific din România a girat această importantă cercetare. Realmente ciudat este că Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași - cea mai veche din țară, aflată de mai mulți ani pe locul I în topul clasamentelor Ad Astra privind cercetarea științifică - este acum pe...locul 9. Faptul că UAIC este devansată de Universitatea Petre Andrei din Iași (locul 6) și de Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava (locul 4) este ceva incredibil, ciudat, în măsură a te lăsa mască. Faptul în sine aruncă serioase îndoieli asupra bunei-credințe și profesionalismului cercetătorilor.

Firește ar fi ca guvernul și MECI să solicite explicații publice cu privire la aceste ciudățenii care pot compromite imaginea celor mai serioase și experimentate universități din România.

În concluzie, ierarhizarea incorectă a coeficienților pe grila de salarizare, împreună cu neprofesionalismul artizanilor politici ai reformei, provoacă veritabile convulsii sociale. Greva de astăzi este doar una dintre ele. Corpul social suferă de varii patologii. Va fi în continuare bolnav până când adevărații terapeuți vor face reforma învățământului românesc. Până atunci, universitarul român este obligat să-și asume cu amară umilință condiția de „negru” pe plantație.

FOTBALUL ȘI DULCEA OTRAVĂ A NEPUTINȚEI

Ca orice român obișnuit, privesc și eu cu sinceră admirație rubricile sportive ale jurnalelor tv. Mă reconfortează dinamismul, regia și întreaga alchimie a profesioniștilor sportivi din media. Emisiunile sportive din România sunt, tehnic vorbind, unele dintre cele mai reușite. Însă aici, ca și în învățământ, se lucrează cu materialul clientului. Adică cu calitatea sportivilor, antrenorilor, arbitrilor și a managerilor sportului românesc.

Am să mă opresc în acest text doar la fotbal. Susțin răspicat ideea că substanța fotbalului românesc este, în momentul de față, una profund îmbolnăvită. Avem multe talente, fotbaliști realmente înzestrați, dar care, peste noapte, devin fițoși, orgolioși și cu pretenții absolut nejustificate. (Boala nu-i una exclusiv românească). În fond, fotbaliștii nostri nu sunt nici mai buni nici mai răi decât noi, toți ceilalți. Sunt simbolul social al unei întregi națiuni.

Ce se întâmplă? Am să încerc o explicație, apoi am să îndrăznesc formularea unei soluții. Într-un text din tinerețe, Constantin Noica prelua o idee al lui Aristotel privind *forma care in-formează materia*. După ani și ani de conviețuire, bărbatul, de exemplu, ajunge să dea un alt chip femeii. În interpretarea aristotelică, bărbatul este forma, iar femeia materia. (Eu cred că influența este reciprocă și indecisă: nu se știe precis cine dă și cine primește). După Noica, de aici rezultă anumite modele sociale ale feminițității. Într-un fel va arăta soția polițistului, altfel cea a profesorului sau a fotbalistului. (Nu întâmplător există și o emisiune „Neveste de fotbaliști”).

Adaptînd ideea aristotelică în versiune nicasiană, aș spune că în lumea sportului românesc fotbalistul ia chipul celui care îi este și „tată” și „mamă”: patronul. Ajunge să-i semene, mai mult sau mai puțin. Ar fi un seducător și pasionant subiect de (psihan)analiză a asemănărilor/diferențelor de mentalitate (gîndire, limbaj, afectivitate, comportament) dintre fotbaliști și managerii cluburilor, dintre fotbaliști și corifeii fotbalului românesc. Un singur exemplu de „virtute” frecvent întîlnită: duplicitatea. Mitică Dragomir declara apăsător că avem „un campionat al dracului de curat”. Am văzut cu toții cît este de curat: Becali arestat și cercetat, la fel arbitrii și managerii de cluburi. Evident, nu se poate generaliza. Eu sugerez doar un subiect de psihanaliză sportivă, dacă se poate vorbi de așa ceva.

Cu o asemenea substanță îmbolnăvită a fotbalului românesc nu vom face niciodată o mare performanță în lume. Nici măcar nu le vom repeta pe cele obținute. Personal sunt un sceptic lecuit și secăt de orice naivitate păguboasă. Cumplita dezamăgire produsă de echipa

națională de fotbal a României – jucători, antrenor, conducere – nu este egalată decât de actuala mediocritate a fotbalului intern. Exemplele sunt la îndemâna oricui.

Tema o vor analiza în continuare specialiștii fotbalului românesc. Semnificativ este, din punctul meu de vedere, altceva. Faptul că, în ciuda permanentelor deziluzii, tot românul continuă să privească meciurile din fotbalul intern și, mai ales, pe cele ale naționalei. Oare luăm și noi, microbiștii, chipul fotbalului românesc? Ne in-formează? Cine se aseamănă se adună? Nu știu.

Cert este pentru mine faptul că nu (mai) putem trăi astăzi fără fotbal. A devenit un fel de fatal surogat al vieții. Ne trăim viața prin transfer, adică prin mijlocirea a 11 jucători. Ei întrupează speranțele, temerile, ambițiile și frustrările unei întregi națiuni. Astăzi, fotbalul a luat locul clasicelor confruntări războinice de altădată. Este (și) un fel de război simbolic între națiuni.

Fotbalul ilustrează și frenezia cu care ne asumăm chipurilor postmoderne ale străvechilor eroi. De la celebrul magician Merlin ajungem – într-un registru clar cosmopolit – la magicianul fotbalului mondial: Messi. Nevoia socială de eroi este incontestabilă.

Din nefericire, de la Hagi încoace fotbalul românesc nu ne-a mai livrat asemenea eroi. Îi căutăm în altă parte. Acesta-i pentru mine un special motiv pentru care voi continua să urmăresc meciurile internaționale ale cluburilor românești și, bineînțeles, pe cele ale naționalei. Arta marilor fotbaliști și magia jocului sunt cu adevărat seducătoare.

Sunt sincer dezamăgit de calitatea fotbalului românesc și incapabil să mă îmbăt în continuare cu apă rece. Nu mai am nici o speranță în calificări și mari performanțe. Simt însă că am puterea de a-mi suspenda firescul sentiment național și de a ține cu cel mai bun de pe teren. Pot aplauda la scenă deschisă pe viitorii învingători ai naționalei României și ai echipelor de club. De ce? Dintr-o iubire dezamăgită și pentru că fotbalul îmi oferă minunata șansă de a trăi la nivelul imaginarului magia jocului, a libertății, împlinirea prin arta depășirii condiției umane. Mister, deliciu, salvare, dar și dulce otrăvă a neputinței strecurată cinic și consecvent în suflet de acești magicieni de serviciu ai lumii contemporane: - fotbaliștii!

FINALA CUPEI VIOLENȚEI LA ROMÂNI

Am vizitat cu puțin timp în urma Targul Jiu. Un oraș frumos, elegant și foarte curat. Veritabil model pentru primarul Gheorghe Nichita și edilii Iașului. În realitate, Targul Jiu nu sta deloc sub paguboasă mentalitate a ortacului de grotă. Această falsă reprezentare o avem grație asumării superficiale a informațiilor din mass-media. Întâlnirea mea cu orașul lui Brancuși a fost una fericită. Ea mi-a fost mijlocită de doi oameni cu adevărat minunați: profesorul Nicolae Onescu și salvamontistul Sabin Cornoiu. Primul, fost campion mondial la atletism, stie să fie o gazdă perfectă și să pună astăzi temeiurile sportului gorjean. Cel de-al doilea, Sabin Cornoiu, omul lui Dumnezeu, bun la toate, este seful celei mai mari baze de salvamontisti din România.

Seara, după lungă incursiune în zonă, profesorul Onescu ne-a prezentat stadionul. Micuț, foarte bine aranjat, cu gazon proaspăt și exemplar întreținut. Gardurile despatitoare erau mici, simbolice. La privirea mea întrebătoare, profesorul Onescu a răspuns prompt: “Nu avem nevoie de garduri mari. Pe stadionul nostru nu există violență”.

Finala Cupei României de anul acesta dintre CFR Cluj și FC Timișoara l-a contrazis. Violența a fost la ea acasă pe cochetul stadionul din Targul Jiu. Evident, nu din vina gorjenilor.”Suporterii” banateni au devastat cu succes frumosul stadion.

Am citit multe explicații cu privire la modul în care s-a justificat teribila violență. În primul rând a fost acuzată prestația arbitrilor Cristi Balaj. Ar fi defavorizat pe timișoreni. Posibil să fi greșit, dar oricum fotbalistii clujeni au fost mai buni. Meritau victoria, chiar cu 3-1.

Eu cred că alta este sursa raului. Ar fi vorba de celebra mândrie a timișorenilor, de marea lor așteptare față de acest meci și de incapacitatea echipei de a fi la nivelul așteptărilor. Or, mândria și așteptările exagerate ale suporterilor față de jocul modest al fotbalistilor timișoreni nu se justifică. Ca orice echipă românească, FC Timișoara nu este în clipa de față capabilă de adevărate performanțe. Ne vom convinge curând. Or, în acest caz, trebuie să fii un suporter matur, lucid, echilibrat și cu multă stăpânire de sine pentru ați asuma inteligent și responsabil condiția echipei tale favorite. Suporterii timișoreni pe care i-am văzut devastând stadionul din Targul Jiu nu sunt nici maturi, nici lucizi, nici echilibrați, nici stăpani pe ei însșiși. Sunt niște banali și tristi huligani care nu au ce căuta într-o lume civilizată.

O alta versiune a tragediei este aceea ca vinovat de violentele comise nu sunt derbedeii in actiune, ci patronul Iancu care i-a incitat prin declaratiile belicoase si provocatoare anterioare meciului. Sa fim seriosi. Patronul are frustrarile si problemele lui. Se comporta ca atare. In nici un caz un spectator normal nu se lasa sedus de provocari. Insa Aristotel este verificat si confirmat inconstient inca o data in finala Cupei Romaniei la fotbal din 2009: *forma in-formeaza materia*. Iancu isi modeleaza dupa propriul chip nu doar echipa, ci si galeria. Poate inconstient, dar in mod sigur eficient. Problema este ca avem prea multi patroni clonati dupa chipul si asemanarea lui nenea Iancu. Să nu știi să pierzi și să refuzi neelegant a fi present la festivitatea de premiere este un gest reprobabil care denota slabiciuni si lipsa de fair-play.

De mai multi ani, cu asemenea oameni in frunte, fotbalul romanesc este in colaps. Declaratiile optimiste ale oficialilor sunt povesti de adormit copii. Nici un om lucid nu (mai) crede in ele. La prima proba internationala serioasa, echipele romanesti de club vor claca. La fel si nationala. Victoria cu Lituania este doar efectul unei mentalitati proaspete, optimiste. Nu este suficient pentru a face performanta. Cu acesta ne-am lamurit si resemnat.

Ramane însă problema violentei in fotbal. Stim ca violenta in genere - asemenea sacrului, iubirii, fricii – este consubstantiala fiintei umane. A fi om inseamna ati asuma o doza de violenta ca destin. Problema este ca nu poti sa-i dai violenței curs liber, dezinvolt, ca huliganii de pe stadionul din Targul Jiu. Esential este sa ti-o transfigurezi prin altceva: sport, lectura, muzica, dans, teatru etc. Atunci, violenta se metamorfozeaza in ceva nobil si cultural. Or, participarea ca spectator la un meci de fotbal poate devini un excelent prilej de ati transfigura violenta si de ati defula umorile, tensiunile, nervii si frustrarile indelung acumulate intr-un mareș si reconfortant spectacol sportiv.

Or, in Romania se intampla exact pe dos. Fotbalul nostru devine pe zi ce trece o cale, un mijloc de exprimare directă, frustă, elementară a violentei in lume. Ratatii Romaniei se destrabaleaza pe stadioane. Totul se intampla pe fondul neputintei noastre generale. Finala Cupei României la fotbal din noiembrie 2009 a fost, din punctual meu de vedere, si o finală a Cupei Violentei. Felicitari spectatorilor clujeni pentru ca nu au castigat-o!

PROSTITUȚIA – ARTĂ SACRĂ SAU PATOLOGIE SOCIALĂ?

Recent, Comisia Prezidențială pentru analiza Riscurilor Sociale și Demografice a dat publicității raportul privind „Riscurile și inechitățile sociale în România”. Cercetarea sociologică a fost realizată de specialiști de primă mână din universități și institute academice, coordonați de decanul Facultății de Sociologie și Asistență Socială a Universității din București, prof. univ. dr. Marian Preda. Fiind integral asumat de Președintele României, conținutul raportului a fost copios speculat de mass-media, în funcție de orientările politice pro și anti Băsescu.

Care este adevărul? Mergem la sursă și aflăm că peste tot în lume prostituția se intersectează cu consumul de droguri, generând devastatoare flageluri sociale. Dozele lunare de droguri pot costa între 800 și 3000 de euro, iar banii provin (și) din practicarea prostituției. Patologia socială numită prostituție este, în realitate, scăpată de sub control. Amendarea prostituatelor (unele de 14 – 15 ani), arestarea peștilor, patrurile Poliției sunt măsuri depășite, de o splendidă ineficiență.

Ce-i de făcut? Autorii raportului propun, în esență, două soluții. Una vizează „Înființarea de servicii și centre de specialitate prin intermediul cărora femeile care practică sexul comercial să poată beneficia pe lângă serviciile de asistență (medicală, socială, psihologică) și de prezervative oferite gratis...”. (Raport..., p. 48). Măsura „ar ameliora situația acestora” (*Ibidem*).

Cealaltă soluție, frecvent mediatizată, propune (nu decide) „Legalizarea sexului comercial (nu și a intermediarilor de servicii sexuale)” (*Ibidem*). În acest fel ar exista „o posibilitate de control a bolilor cu transmitere sexuală” (*Ibidem*). Prudența sociologilor este imediat dublată de o subtilă și esențială observație: „Impunerea unei astfel de măsuri în absența unei analize bazate pe experiența altor state și în funcție de particularitățile României ar putea genera totuși efecte nedorite” (*Ibidem*).

Oferirea de soluții de asistență prostituatelor prin centre de specialitate presupune legalizarea prostituției. Pe această cale cred că s-ar putea doar ameliora situația, dar nu se rezolvă problema. În măsura în care prostituatele sunt și consumatoare de droguri ne putem imagina prin legalizare o „aducere la suprafață” a fenomenului și un oarecare control asupra lui. Gravitatea problemei este alta: *experiența statelor lumii ne arată că legalizarea prostituției crește riscul îmbolnăvirii cu virusul HIV!* Mai mult se pierde decât se câștigă.

Mai sunt apoi și „particularitățile României” de care, pe bună dreptate, ne cer autorii Raportului să ținem seama. Prima particularitate ar fi, din punctul meu de vedere, *inadecvarea stratului profund al mentalului social românesc cu legislațiile și structurile Uniunii Europene*. În Vest, legile, instituțiile, ONG-urile au apărut și crescut încet, firesc, din cutume, tradiții, mentalități. Într-un timp istoric deloc grăbit, ele s-au împlinit în forme instituționale absolut respectabile și funcționale. Noi ne grăbim acum să le împrumutăm, adaptându-le stângaci și neconvingător unor realități românești de multe ori străine sau complet diferite.

Mai este apoi *reală sensibilitate religioasă a românului* de care nu avem cum să nu ținem seama în cazul legalizării prostituției. Fondul religios este (încă) unul foarte bun, deși atins frecvent de varii forme maladive. Legalizarea prostituției echivalează pentru bunul român cu legalizarea viciului. Oficializăm încălcarea unei porunci din *Decalog*. Știm din istorie că (prea)curvia dăreamă reperele morale ale unei sănătoase comunități. În absența lor, poporul devine o masă amorfă, ușor de condus și de manipulat. Demnitatea umană, valorile și stabilitatea familiei sunt amenințate. Ce vor spune soțiile și mamele celor care vor frecventa asiduu instituția legală a celei mai vechi meserii din lume? Vor exista nesfârșite certuri și tulburătoare drame familiale. Va crește numărul divorțurilor și cel al oamenilor singuri și nefericiți.

Incontestabil, legalizarea prostituției readuce în discuție clasicele motive filosofice și morale legate de actuala condiție umană. Este prostituția un rău în sine sau unul construit social? Mai poți fi liber în condițiile în care clientul dispune total de trupul și sufletul tău? Oare nu devine prostituția o formă postmodernă a servituții voluntare? Îmi mai oferă eventuala abandonare a prostituției șansa reală a unui nou început în viață? Cât de apăsătoare este povara stigmatului de femeie ușoară?

Tot sociologii – de această dată Ilie Bădescu – observaseră cu finețe un posibil transfer de autoritate de la stat spre acele structuri, rețele și corporații care ar cultiva industria pornografică. Statul și-ar abandona de bună-voie statutul de garant al moralității publice. Sex-turismul s-ar combina liber și eficient cu traficul de ființe umane, efect pervers sugerat și de autorii raportului. Trupul s-ar desacraliza într-o formă ultimă, iar taina cununiei ar deveni o vorbă fără rost. În cele din urmă am ajunge (și) la o tristă disoluție a demnității femeii și, în genere, a feminității. Suntem departe în timp de templele antichității și de ritualurile mistico-erotice orientale unde prostituția era o artă sacră și avea, prin urmare, o justificare socială și o valoare soteriologică.

În concluzie, acestea ar putea fi o parte din riscurile legalizării prostituției. Sunt însă și importante avantaje. Specialiștii sunt invitați să discute și să propună cea mai potrivită soluție

pentru România momentului de față. „Raportul Comisiei Prezidențiale privind analiza Riscurilor Sociale și Demografice” este o necesară și profesionistă radiografie a maladiilor sociale românești, dar și o invitație de a găsi urgent cele mai bune și eficiente forme de terapie psihosocială și spirituală.

TRĂIESC ROMÂNII „CU FRICA-N SÂN” ?

În mod inspirat, un recent sondaj CURS (25 septembrie - 7 octombrie 2009) radiografiază fenomenologia fricii la români. Sunt românii fricoși? Ce forme ale fricii ne bântuiau înainte de 1989 și ce tipuri de frică ne stăpânesc azi? Pentru a răspunde concludent, sociologii au intervievat 1039 de români.

Ceea ce trebuie spus dintru început e faptul că de frică nu scăpăm niciodată. Frica este consubstanțială condiției umane. E o emoție negativă, dar universală, în termenii psihosociologului Septimiu Chelcea. Apoi mai trebuie spus că frica nu există. Există mai multe frici. Sunt frici și frici. Contează enorm care din ele te locuiește. Așa cum reiese din cercetarea anterior invocată, majoritatea ipostazelor fricii românești actuale sunt sociale.

Rezultatele sunt clare. Înainte de 1989, frica teribilă a românului era cea de natură politică. În joc era frica de teroarea partidului unic, de capriciile unui imprevizibil dictator, de mizeriile devastatoare ale activiștilor de partid etc. În procente, 20% dintre români erau stăpâniți de fantezmele amenințării politice. Astăzi, procentul a scăzut la 3%. Înainte de 1989, 24% dintre români se temeau de pierderea vieții. Acum doar 4 % se mai îngrijorează direct de iminenta tragedie a morții.

Mutația spectaculoasă după Revoluție aduce în prim plan frica de economic, susține același Septimiu Chelcea pe baza sondajului CURS. Rezultatele sunt analizate și interpretate de sociologul român într-un excelent articol din *Jurnalul Național*. Patru din zece persoane se simt amenințate de criza economică. În procente, pericolul economic era resimțit personal doar de 3% dintre români înainte de 1989. Azi, el copleșește pe 39% dintre semeni. A fi înfricoșat de moartea economică înseamnă, printre altele, a trăi spaimele pierderii locului de muncă (12% înainte de 1989, respectiv 26% astăzi); a te înfiora posibila pierdere a banilor (14% înainte de 1989, respectiv 19% acum). Aceleași spaime ancestrale românești ne chinuiesc și astăzi în doze (in)suportabile cu incertitudinea și nesiguranța zilei de mâine (10% din subiecții eșantionului au recunoscut acest fapt), sau cu dramatica scădere a salariului (tot 10% este procentul acestor înfricoșați).

Mai sunt și alte semnificative ipostaze sociale ale fricii. Mă refer la frica de viruși sau la cea legată de posibila pierdere a sănătății (doar 6% dintre români și-o asumă deschis). Ar mai fi apoi frica de pericole naturale. Grație suprasaturației cu vești proaste despre cataclisme, ploi, inundații și cutremure, numărul românilor înfricoșați de imprevizibila dezlănțuire a naturii a crescut de la 2% (înainte de 1989) la 14% (acum).

În doze suspect de mici sunt cuantificate alte forme stimulative ale fricii sociale la români. Mă gândesc la frica de incompetența profesională (apare doar la 1% dintre intervievați); de favoritisme și nepotisme la locul de muncă (un uluitor 1%); de falimentul instituției (doar 3%).

Din punctul meu de vedere există ceva patologic în predominanța acestor frici sociale la români. Este vorba de absența fricii spirituale și a celei religioase. Frica spirituală stă sub semnul înfricoșării de sine, sau a fricii de propriul cuget, de remușcarea ulterioară. „Mă muștră conștiința”, așa ar suna expresia concisă a acestei onorabile frici. Ea te împiedică să gândești negativ și să săvârșești voit un anume rău Celuilalt.

Frica religioasă este, printre altele, „frica de Dumnezeu”. În joc e frica de pedeapsa lui Dumnezeu, dar și conștiința vie a faptului că viața noastră nu este fixată maladiv în ea însăși. Depinde de altceva care o depășește și împlinește deopotrivă. De Dumnezeu. Un asemenea tip de frică ar trebui să domine mentalul social sănătos al oricărei seminții așezate.

Or, asemenea frici nu apar în sondajul CURS din toamna anului 2009. Din fericire, ele sunt prezente din plin în mentalul social actual. Frica de muștrarea conștiinței și cea de atotputernicia lui Dumnezeu sunt camuflate sub măștile cotidianului. Ele lipsesc azi doar la 3% dintre români. Aceștia sunt neînfricații de serviciu ai unei lumi în agonie. Ferească-ne Dumnezeu de oamenii-fără-de frică că de prieteni mă feresc singur!

În concluzie, fricile sociale postdecembriste ilustrează fragilitatea românului împuținat de provocările tranziției. Românul terorizat de iminența crizei și de posibilul dezastru al afacerilor financiare este, de multe ori, omul cu o viață spirituală superficială. E normal să te îngrijorezi de blocajele financiare și de viitorul familiei proprii. Însă nu poți rezista acestor îndelungi provocări politice, economice și financiare fără frica de Dumnezeu și fără frica de propria conștiință. În absența lor, viețuiești spectral cu frica-n sân. Agonizezi încet, încet, vegetând cuminte și neinteresant.

Este ceea ce se întâmplă deseori în lumea de azi cu majoritatea semenilor noștri. Trăiesc cu frica-n sân, plasându-se sub semnul nefericit al infinitelor servituții și dependențe. Soluția este una simplă: să ne transfigurăm fricile sociale sub semnul binecuvântat al fricilor superioare (spirituale și religioase).

